

Konsumenträtt

Sammanfattning

Utskottet föreslår två tillkännagivanden till regeringen med anledning av motionsyrkanden om snabblån och om lagreglerna vid köp av levande djur.

- Regeringen behöver vidta ytterligare åtgärder för att motverka oseriös kreditgivning till konsumenter på snabblånemarknaden.
- Regeringen bör både nationellt och inom EU initiera överväganden om huruvida reglerna i konsumentköplagen för köp av levande djur är ändamålsenligt utformade.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden som gäller bl.a. telefonförsäljning, bluffakturor, reklam riktad till barn, lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam, konsumentvägledning, betalningstider i näringslivet och miljömärkning av produkter.

I betänkandet finns 18 reservationer (S, M, SD, MP, C, V, L och KD).

I en reservation (S, MP och V) föreslås att riksdagen inte ska göra något tillkännagivande till regeringen i fråga om reglerna i konsumentköplagen för köp av levande djur.

Behandlade förslag

Cirka 110 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2015/16 och 2016/17.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	9
Utskottets överväganden	10
Telefonförsäljning	10
Bluffakturor	21
Reklam riktad till barn m.m.	28
Lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam m.m.	35
Förlängning av presumtionsfristen i konsumentköplagen	39
Köp av levande djur	40
Servicegaranti	43
Förmedling av tjänster	46
Alternativ tvistlösning på konsumentområdet	48
Ersättning vid avbrott eller störningar i telefoni och bredbandstjänster	51
Konsumentskyddet vid hotelltjänster	52
Småhusentreprenad	54
Hantverkstjänster	56
Faktureringsavgifter	58
Tydligare regler för fakturors förfallodatum	60
Snabblån m.m.	61
Finansiella rådgivare	69
Information om uttag av tjänstepension	72
Resegarantisystemet	74
Konsumentlagstiftningen i EU m.m.	76
Konsumentvägledning	77
Lag om köp av tjänster mellan näringsidkare	82
Betalingstider i näringslivet m.m.	83
Miljömärkning av produkter	87
Reservationer	90
1. Telefonförsäljning, punkt 1 (M)	90
2. Telefonförsäljning, punkt 1 (SD)	91
3. Telefonförsäljning, punkt 1 (C)	92
4. Telefonförsäljning, punkt 1 (V)	93
5. Bluffakturor, punkt 2 (M, C, KD)	95
6. Bluffakturor, punkt 2 (SD)	96
7. Reklam riktad till barn m.m., punkt 3 (SD)	97
8. Lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam m.m., punkt 4 – motiveringen (M, C, L)	98
9. Köp av levande djur, punkt 6 (S, MP, V)	98
10. Förmedling av tjänster, punkt 8 (L)	99
11. Ersättning vid avbrott eller störningar i telefoni och bredbandstjänster, punkt 10 (C)	100
12. Finansiella rådgivare, punkt 17 (M)	101
13. Konsumentlagstiftningen i EU m.m., punkt 20 (L)	102
14. Konsumentvägledning, punkt 21 (M)	102
15. Konsumentvägledning, punkt 21 (V)	103
16. Konsumentvägledning, punkt 21 (L)	105
17. Betalingstider i näringslivet m.m., punkt 23 (L)	106

18. Miljömärkning av produkter , punkt 24 (C).....	106
Särskilt yttrande	108
Reklam riktad till barn m.m., punkt 3 (V)	108
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	109
Motioner från allmänna motionstiden 2015/16	109
Motioner från allmänna motionstiden 2016/17	114

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Telefonförsäljning

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:400 av Sten Bergheden (M),

2015/16:1983 av Per-Ingvar Johnsson och Staffan Danielsson (båda C),

2015/16:2041 av Sara-Lena Bjälkö (SD),

2015/16:2050 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 3,

2015/16:2704 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkande 5,

2015/16:2758 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 4 och 5,

2015/16:3049 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 1 och 6,

2016/17:198 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V) yrkandena 1–3,

2016/17:1483 av Sten Bergheden (M),

2016/17:1933 av Per-Ingvar Johnsson och Staffan Danielsson (båda C),

2016/17:2371 av Mikael Eskilandersson och Roger Hedlund (båda SD) yrkande 3,

2016/17:2404 av Sara-Lena Bjälkö (SD),

2016/17:2919 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 2 och 3 samt

2016/17:3147 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkande 8.

Reservation 1 (M)

Reservation 2 (SD)

Reservation 3 (C)

Reservation 4 (V)

2. Bluffakturor

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:320 av Hans Hoff (S),

2015/16:1834 av Sofia Arkelsten (M),

2016/17:1773 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2 samt

2016/17:3147 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkande 7.

Reservation 5 (M, C, KD)

Reservation 6 (SD)

3. Reklam riktad till barn m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:121 av Jeff Ahl (SD),

2015/16:278 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V) yrkandena 1 och 2,

2015/16:319 av Hans Hoff (S),

2015/16:2075 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 7,

2016/17:2447 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 8 och

2016/17:2665 av Cecilia Magnusson (M).

Reservation 7 (SD)

4. Lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:837 av Carina Ohlsson och Monica Green (båda S),

2015/16:1381 av Lawen Redar (S),

2015/16:2382 av Solveig Zander (C),

2016/17:1170 av Ann-Christin Ahlberg och Phia Andersson (båda S),

2016/17:1189 av Solveig Zander (C),

2016/17:1891 av Carina Ohlsson m.fl. (S),

2016/17:2538 av Annika Hirvonen Falk m.fl. (MP),

2016/17:2678 av Hans Hoff (S) och

2016/17:3346 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 17.

Reservation 8 (M, C, L) – motiveringen

5. Förlängning av presumtionsfristen i konsumentköplagen

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:922 av Rickard Nordin (C) och

2016/17:353 av Rickard Nordin (C).

6. Köp av levande djur

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen både nationellt och inom EU bör initiera överväganden om huruvida reglerna i konsumentköplagen för köp av levande djur är ändamålsenligt utformade och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:2462 av Kristina Yngwe (C) yrkande 2,

2016/17:3147 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkande 12 och

2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 10,

bifaller delvis motionerna

2016/17:823 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 3 och

2016/17:2483 av Mats Green och Cecilia Widegren (båda M) yrkande 1

och

avslår motion

2016/17:2483 av Mats Green och Cecilia Widegren (båda M) yrkandena

2–4.

Reservation 9 (S, MP, V)

7. Servicegaranti

Riksdagen avslår motion

2015/16:1462 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M).

8. Förmedling av tjänster

Riksdagen avslår motion

2015/16:2781 av Robert Hannah m.fl. (FP) yrkande 3.

Reservation 10 (L)

9. Alternativ tvistlösning på konsumentområdet

Riksdagen avslår motion

2015/16:2704 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkande 11.

10. Ersättning vid avbrott eller störningar i telefoni och bredbandstjänster

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:2369 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 7 och

2016/17:820 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 8.

Reservation 11 (C)

11. Konsumentskyddet vid hotelltjänster

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:926 av Rickard Nordin (C) och

2016/17:373 av Rickard Nordin (C).

12. Småhusentreprenad

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:357 av Hans Hoff (S),

2015/16:1147 av Jonas Eriksson (MP) och

2016/17:381 av Hans Hoff (S).

13. Hantverkstjänster

Riksdagen avslår motion

2015/16:1670 av Finn Bengtsson och Jörgen Andersson (båda M).

14. Faktureringsavgifter

Riksdagen avslår motion

2016/17:1166 av Caroline Helmersson Olsson och Sara Karlsson (båda S).

15. Tydligare regler för fakturors förfallodatum

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:1789 av Johnny Skalin (SD) och

2016/17:2314 av Johnny Skalin (SD).

16. Snabblån m.m.

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen behöver vidta ytterligare åtgärder för att motverka oseriös kreditgivning till konsumenter på snabblånemarknaden och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:1938 av Caroline Szyber m.fl. (KD) yrkande 25,

2015/16:2704 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkandena 6–8,

2016/17:3147 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkande 5 och

2016/17:3347 av Caroline Szyber m.fl. (KD) yrkande 45,
bifaller delvis motionerna
2015/16:2050 av Mikael Eskilanderesson m.fl. (SD) yrkande 1,
2015/16:2393 av Solveig Zander (C),
2015/16:2789 av Robert Hannah m.fl. (FP) yrkande 3,
2015/16:3080 av Markus Wiechel (SD) yrkande 3,
2016/17:1039 av Patrik Lundqvist (S),
2016/17:2371 av Mikael Eskilanderesson och Roger Hedlund (båda SD)
yrkande 1 och
2016/17:2455 av Markus Wiechel (SD) yrkande 3 och
avslår motionerna
2015/16:1740 av Elisabeth Svantesson och Lotta Finstorp (båda M),
2015/16:2050 av Mikael Eskilanderesson m.fl. (SD) yrkande 2,
2015/16:2758 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 3 och 6,
2015/16:3114 av Markus Wiechel (SD),
2016/17:2280 av Markus Wiechel (SD),
2016/17:2371 av Mikael Eskilanderesson och Roger Hedlund (båda SD)
yrkande 2 och
2016/17:2919 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 1 och 4.

17. Finansiella rådgivare

Riksdagen avslår motion

2016/17:3147 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkande 10.

Reservation 12 (M)

18. Information om uttag av tjänstepension

Riksdagen avslår motion

2016/17:670 av Ann-Britt Åsebol (M).

19. Resegarantisystemet

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:404 av Sten Bergheden (M) yrkande 3 och

2016/17:2154 av Sten Bergheden (M) yrkande 3.

20. Konsumentlagstiftningen i EU m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:2781 av Robert Hannah m.fl. (FP) yrkande 5 och

2016/17:582 av Lars Mejern Larsson (S).

Reservation 13 (L)

21. Konsumentvägledning

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:2704 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkandena 2 och 3,

2015/16:2758 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 7 och 8,

2015/16:2781 av Robert Hannah m.fl. (FP) yrkande 1,

2016/17:167 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 1 och 2,
 2016/17:2919 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 5 och 6 samt
 2016/17:3147 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkandena 2 och 3.

Reservation 14 (M)

Reservation 15 (V)

Reservation 16 (L)

22. Lag om köp av tjänster mellan näringsidkare

Riksdagen avslår motion

2016/17:1516 av Margareta Cederfelt (M).

23. Betalningstider i näringslivet m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:2204 av Adnan Dibrani och Mattias Jonsson (båda S),

2015/16:2260 av Said Abdu m.fl. (FP) yrkande 6 och

2016/17:2190 av Adnan Dibrani (S).

Reservation 17 (L)

24. Miljömärkning av produkter

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:136 av Aminéh Kakabaveh (V) yrkande 6,

2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 24–27 och

2016/17:991 av Leif Pettersson (S).

Reservation 18 (C)

Stockholm den 30 mars 2017

På civilutskottets vägnar

Tuve Skånberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tuve Skånberg (KD), Hillevi Larsson (S), Ewa Thalén Finné (M), Lars Eriksson (S), Roger Hedlund (SD), Thomas Finnborg (M), Eva Sonidsson (S), Ola Johansson (C), Emma Hult (MP), Mats Green (M), Mikael Eskilandersson (SD), Robert Hannah (L), Johanna Haraldsson (S), Shadiye Heydari (S), Lars Beckman (M), Lotta Johnsson Fornarve (V) och Faradj Koliev (S).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet ca 110 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2015/16 respektive 2016/17 som gäller bl.a. telefonförsäljning, bluffakturor, reklam riktad till barn, lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam, snabblån, konsumentvägledning, betalningstider i näringslivet och miljömärkning av produkter.

Utskottet behandlar i skilda rubriker de olika frågor som aktualiseras i motionerna. Förslagen i motionerna finns i bilagan.

Liberalerna (L) bytte namn hösten 2015. Partiet hette tidigare Folkpartiet liberalerna (FP). Vissa av de motioner som behandlas i betänkandet är väckta innan namnbytet. Av registreringstekniska skäl har det inte varit möjligt att på alla ställen använda den nya partibeteckningen.

Utskottets överväganden

Telefonförsäljning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om telefonförsäljning. Utskottet hänvisar främst till ett aviserat lagförslag.

Jämför reservationerna 1 (M), 2 (SD), 3 (C) och 4 (V).

Motionerna

I kommittémotion 2015/16:2704 föreslår Ewa Thalén Finné m.fl. (M) ett tillkännagivande om att ändra lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler så att 14 dagars ångerrätt räknad från det att köparen fått information och avtalsvillkor i skriftlig form ska gälla vid all telefonförsäljning av tjänster (yrkande 5).

Ett motsvarande tillkännagivande föreslås även i kommittémotion 2016/17:3147 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkande 8.

I kommittémotion 2015/16:2050 föreslår Mikael Eskilander m.fl. (SD) ett tillkännagivande om att skärpa reglerna vid telefonförsäljning så att oönskade säljsamtal minskar (yrkande 3). Ett motsvarande tillkännagivande föreslås även i kommittémotion 2016/17:2371 av Mikael Eskilander och Roger Hedlund (båda SD) yrkande 3.

I kommittémotion 2015/16:3049 föreslår Ola Johansson m.fl. (C) tillkännagivanden om att mindre företag ska ha samma skydd som konsumenter vid telefonförsäljning (yrkande 1) och att avtal per telefon ska vara giltiga endast om köparen tydligt godkänt avtalet och identifierat sig själv (yrkande 6).

I kommittémotion 2016/17:198 föreslår Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V) ett tillkännagivande om att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att vid all telefonförsäljning ska ett avtal bekräftas skriftligen av köparen för att vara bindande (yrkande 1). Motionärerna föreslår även ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag om att införa ett omvänt Nixregister, dvs. ett register dit konsumenter kan anmäla att de vill bli kontaktade per telefon i försäljnings- eller marknadsföringssyfte (yrkande 2). Vidare föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag som syftar till att hindra oseriösa försäljningsmetoder via mobiltelefoner och sms (yrkande 3).

Sten Bergheden (M) anser i motion 2015/16:400 att regeringen bör se över vad man kan göra för att försvåra oseriös telefonförsäljning. Bland annat kan man undersöka möjligheten att kräva att alla samtal som sker mellan näringsidkare och konsumenter och som leder till avtal spelas in. Vidare kan regeringen exempelvis överväga möjligheten att se över Konsumentverkets

informations- och rådgivningsfunktion till företagare så att de bättre kan skyddas mot ovälkommen telefonförsäljning. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta.

Samma motionär lägger även fram ett motsvarande förslag i motion 2016/17:1483.

Sara-Lena Bjälkö (SD) menar i motionerna 2015/16:2041 och 2016/17:2404 att regeringen bör ta initiativ till åtgärder för att ge företagare som får säljsamtal ett starkare skydd, som exempelvis ångerrätt. Motionären föreslår ett tillkännagivande i enlighet med detta.

I motion 2015/16:2758 föreslår Markus Wiechel (SD) tillkännagivanden om att det i lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler ska införas krav på att säljsamtal ska spelas in (yrkande 4) och att en köpare ska få möjlighet att i slutet av samtalet svara på om han eller hon önskar ändra på något (yrkande 5). Samma motionär lägger även fram motsvarande förslag i motion 2016/17:2919 yrkandena 2 och 3.

Per-Ingvar Johnsson och Staffan Danielsson (båda C) anser i motionerna 2015/16:1983 och 2016/17:1933 att det bör införas krav på skriftligt godkännande av avtal vid telefonförsäljning till konsumenter och enskilda näringsidkare. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande i enlighet med detta.

Gällande rätt m.m.

Av 21 § marknadsföringslagen (2008:486) följer att en näringsidkare får använda sig av andra metoder för individuell kommunikation på distans än sådana som avses i 19 §, t.ex. telefon, om inte den fysiska personen tydligt motsatt sig att metoden används, dvs. en opt-out-lösning.

När det gäller bedömningen av frågan om någon tydligt motsatt sig användningen av en viss metod uttalades i proposition 1999/2000:40 att i de fall som det finns ett spärregister kan den fysiska personen göra en anmälan dit, t.ex. när det gäller Nix-Telefon (prop. s. 41).

Enligt 19 § marknadsföringslagen får en näringsidkare vid marknadsföring till en fysisk person använda elektronisk post, telefax eller sådana uppringningsautomater eller andra liknande automatiska system för individuell kommunikation som inte betjänas av någon enskild bara om den fysiska personen har samtyckt till det på förhand, dvs. en opt-in-lösning. Skyddet omfattar även näringsidkare som bedriver sin verksamhet i enskild firma (prop. 1999/2000:40 Obeställd reklam m.m. s. 18). Om näringsidkaren har fått den fysiska personens e-postadress i samband med försäljning av en produkt till personen, gäller under vissa förutsättningar inte kravet på samtycke i förväg. Vid marknadsföring med e-post ska enligt 20 § marknadsföringslagen meddelandet alltid innehålla en giltig adress till vilken mottagaren kan sända en begäran om att marknadsföringen ska upphöra. Detta gäller även vid marknadsföring till en juridisk person.

En särskild bestämmelse om aggressiv marknadsföring finns i 7 § marknadsföringslagen. Bestämmelsen är utformad som en generalklausul. I bestämmelsen anges att en näringsidkare inte får använda sig av aggressiv marknadsföring, och paragrafen innehåller en uppräknig av självständiga rekvisit som kan anses utgöra aggressiva marknadsföringsåtgärder. Aggressiv marknadsföring är att anse som otillbörlig om den i märkbar mån påverkar eller sannolikt påverkar mottagarens förmåga att fatta ett välgrundat affärsbeslut. I 7 a § marknadsföringslagen förtydligas vilka omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av om marknadsföringen är aggressiv. Sådan aggressiv marknadsföring som anges i punkterna 24–31 i bilaga I till direktivet 2005/29/EG om otillbörliga affärsmetoder är alltid att anse som otillbörlig. Att ta upprepade och oönskade kontakter per telefon, fax, e-post eller annat medium, utom under de förhållanden och i den utsträckning som enligt nationell lagstiftning är motiverat för att få en avtalsmässig skyldighet fullgjord, är ett exempel på sådan aggressiv marknadsföring (punkt 26 i bilagan). Bestämmelsen i punkt 26 ska även tillämpas när marknadsföringen riktas till näringsidkare.

Riksdagen beslutade i december 2013 om lagändringar för att genomföra ett EU-direktiv om konsumenträttigheter i svensk rätt (prop. 2013/14:15, bet. 2013/14:CU7, rskr. 2013/14:118). Direktivet är ett fullharmoniseringsdirektiv. Det omfattar inte finansiella tjänster. Lagändringarna, som trädde i kraft den 13 juni 2014, syftar till att stärka konsumentskyddet vid avtal som ingås på distans och utanför affärslokaler. Lagändringarna innebär bl.a. tydligare regler om vilken informationsskyldighet näringsidkaren har vid ingående av avtal.

Med distansavtal avses enligt lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler ett avtal som ingås inom ramen för ett av näringsidkaren organiserat system för att träffa avtal på distans, om kommunikationen uteslutande sker på distans, exempelvis per telefon eller e-post. Lagen är tillämplig på distansavtal som ingås mellan en näringsidkare och en konsument. Med konsument avses enligt lagen en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet. I lagen finns bestämmelser om avtal om varor och icke finansiella tjänster (2 kap.) samt om avtal om finansiella tjänster och finansiella instrument (3 kap.).

I lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler finns regler om ingående av avtal per telefon. Vid telefonförsäljning ska försäljaren i början av samtalet informera konsumenten om sitt namn, samtalets syfte, näringsidkarens identitet och försäljarens relation till näringsidkaren. Konsumenten ska således omedelbart informeras om att det är fråga om ett samtal i försäljningssyfte. Vid distansavtal och avtal utanför affärslokaler om varor och icke finansiella tjänster ska näringsidkaren innan ett avtal ingås ge konsumenten information om bl.a. sitt namn och sina kontaktuppgifter, varans eller tjänstens huvudsakliga egenskaper, varans eller tjänstens pris, villkoren för betalning samt för leverans, den rätt som konsumenten har att reklamera enligt lag, ångerrätten, avtalets löptid och vilka möjligheter som finns att få en tvist med näringsidkaren prövad utanför domstol. Informationen ska vara klar

och begriplig, och särskild hänsyn ska tas till behovet av skydd för underåriga och andra särskilt utsatta personer. När ett avtal har ingåtts ska konsumenten inom rimlig tid få en bekräftelse på avtalet. Bekräftelsen ska ges i en läsbar och varaktig form. Vid avtal om finansiella tjänster och finansiella instrument som ingås per telefon är näringsidkarens informationsplikt begränsad. Om konsumenten samtycker till det behöver näringsidkaren endast ge viss information som t.ex. om den finansiella tjänstens eller det finansiella instrumentets huvudsakliga egenskaper, pris, eventuella skatter och avgifter, de särskilda risker som följer med det finansiella instrument som avtalet avser och ångerrätten. Näringsidkaren ska dock upplysa konsumenten om att ytterligare information finns tillgänglig på begäran samt ange vad denna information avser. Informationen ska ges klart och begripligt. Om näringsidkaren inte ger sådan information ska marknadsföringslagens sanktionsregler tillämpas. Enligt propositionen till den nya marknadsföringslagen bör det i normalfallet vara fråga om ett otillbörligt vilseledande enligt marknadsföringslagen när informationskraven inte uppfyllts (prop. 2007/08:115 s. 179). I lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler finns också en civilrättslig regel om följderna av utebliven information. Om näringsidkaren vid distansavtal och avtal utanför affärslokaler om varor och icke finansiella tjänster innan avtalet ingås inte informerar om kostnader för leverans och porto eller andra tillkommande kostnader, är konsumenten inte skyldig att betala sådana kostnader.

Vidare finns det i lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler bestämmelser om ångerrätt för distansavtal och avtal utanför affärslokaler. Ångerfristen ska alltid vara 14 dagar. Vid avtal om överlåtelse eller upplåtelse av en vara börjar ångerfristen löpa den dag då konsumenten får varan i sin besittning. Vid avtal om en icke finansiell tjänst börjar ångerfristen löpa den dag då avtalet ingås. Ångerfristen börjar aldrig löpa förrän konsumenten fått information om ångerrätten (2 kap. 12 §). Till skillnad från vad som gällde före genomförandet av direktivet om konsumenträttigheter finns det numera inget krav på att konsumenten har fått en bekräftelse av avtalet i skriftlig form för att ångerfristen ska börja löpa. Vid telefonförsäljning av tjänster räcker det således att informationen ges muntligt innan avtalet ingås. Ångerfristen börjar då löpa när avtalet ingås. I propositionen om genomförandet av direktivet anförde regeringen att bestämmelserna utformats i enlighet med direktivet och att det inte var möjligt att behålla den svenska regleringen. Regeringen påpekade dock att det finns krav på att informationen, oavsett hur avtalet ingås, ges klart och begripligt, och den bör vara anpassad till den konsument som får den. Om informationen inte ges på föreskrivet sätt börjar ångerfristen inte löpa och det finns i sådana fall också möjlighet till andra sanktioner mot näringsidkaren. (prop. 2013/14:15 s. 48). För vissa avtalstyper gäller inte ångerrätten. Även i fråga om avtal om finansiella tjänster och finansiella instrument har konsumenten normalt 14 dagars ångerfrist. Ångerfristen börjar löpa den dag då avtalet ingås. Ångerfristen börjar löpa tidigast den dag då information och avtalsvillkor kommit konsumenten till handa (3 kap. 8 §).

När det gäller telefonförsäljning av förvaltnings- eller rådgivningstjänster som avser premiepensioner gäller sedan den 1 juli 2014 en bestämmelse i lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler som innebär att konsumenten skriftligen måste acceptera näringsidkarens anbud för att avtalet ska vara giltigt (prop. 2013/14:71, bet. 2013/14:CU23, rskr. 2013/14:202).

I konsumentkreditlagen (2010:1846) finns det, utöver det informationskrav som redovisats ovan, även särskilda bestämmelser om den information om krediter eller bostadskrediter som ska lämnas vid telefonförsäljning. Marknadsföringslagens sanktionssystem ska också gälla vid utebliven information enligt konsumentkreditlagen. Konsumentkreditlagen innehåller vidare en generell bestämmelse om 14 dagars ångerrätt vid kreditavtal som ska tillämpas i stället för distans- och hemförsäljningslagens regler om ångerrätt. För bostadskrediter gäller att konsumenten ska ges en betänketid om minst sju dagar för att överväga ett erbjudande.

Genom en regel i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation har Konsumentombudsmannen getts en möjlighet att förplikta en operatör att blockera ett nummer eller en tjänst om marknadsföringen av numret eller tjänsten är otillbörlig eller om väsentlig information utelämnas vid marknadsföringen (7 kap. 9 a §).

Konsumentverket och Konsumentombudsmannen utövar tillsyn över reglerna i marknadsföringslagen.

En näringsidkare kan enligt marknadsföringslagen förbjudas att fortsätta med marknadsföring som är otillbörlig (23 §). Om näringsidkaren vid sin marknadsföring låter bli att lämna information som är väsentlig får näringsidkaren även åläggas att lämna sådan information (24 §). Ett förbud eller föreläggande ska som huvudregel förenas med vite (26 §). En näringsidkare som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot vissa närmare angivna bestämmelser i marknadsföringslagen och vissa marknadsrättsliga regler i annan lagstiftning, kan åläggas att betala en marknadsstörmingsavgift (29 §). Genom lagändringar som trädde i kraft den 1 oktober 2016 har sanktionsmöjligheterna för Konsumentombudsmannen stärkts. Bland annat ges Konsumentombudsmannen möjlighet att i vissa fall direkt förbjuda en näringsidkare att fortsätta med en viss marknadsföringsåtgärd (prop. 2015/16:168, bet. 2015/16:CU23, rskr. 2015/16:300).

Vid en tvist om huruvida ett avtal har slutits gäller allmänna bevisregler. Detta innebär att den som påstår att ett avtal har slutits måste kunna bevisa sitt påstående. Den konsument som så önskar kan kostnadsfritt få sin sak prövad vid Allmänna reklamationsnämnden.

Nix-Telefon

Privatpersoner som har ett abonnemang på fast telefoni kan genom att anmäla sitt telefonnummer till Föreningen Nix-Telefon göra känt att de inte vill få samtal i försäljnings-, marknadsförings- eller insamlingssyfte. Numera har det även införts en möjlighet för privatpersoner att begära att mobiltelefonnummer

spärras. Företag kan inte ansluta sig till spärregistret Nix-Telefon. Efter en regeländring i februari 2015 jämställs enskilda näringsidkare som inte längre bedriver en aktiv näringsverksamhet med konsumenter och kan därför ansluta sig till spärregistret. För att en enskild näringsidkare ska anses vara aktiv, och alltså inte ha möjlighet att ansluta sig till registret, ska denne vara antingen momsregistrerad, arbetsgivare eller F-skatteregistrerad.

Enligt Nix-Telefons regler finns det dock vissa undantag då en konsument får kontaktas trots att konsumenten registrerat sitt telefonnummer i spärregistret. Om konsumenten lämnat uttryckligt samtycke i enlighet med 10§ personuppgiftslagen (1998:204) till att kontakt får tas per telefon får konsumenten kontaktas i de syften samtycket avser. Det ska även tydligt framgå om samtycket även omfattar att ta emot marknadsföringserbjudanden via telefon från andra företag under förutsättning att företagen namngetts och konsumenten får uttrycka sin vilja att inte ta emot reklam från just detta företag. Kontakt får också tas om det föreligger ett etablerat kundförhållande (ingånget avtal) mellan marknadsföraren och konsumenten. Ett kundförhållande ska anses bestå även en tid efter det att avtalsförpliktelse fullgjorts, normalt minst sex månader därefter men inte mer än ett år om inte särskilda skäl föreligger. Vidare får kontakt tas om personuppgifter inhämtas direkt från en konsument om konsumenten informeras om vilka kontaktvägar (brev, telefon, etc.) som marknadsföraren kan önska använda och om konsumenten ges möjlighet att avböja viss eller vissa kontaktvägar för marknadsföring.

I Föreningen Nix-Telefon ingår bl.a. Swedma, Direct Selling Sweden, Svensk Försäkring, Bankföreningen, Sveriges Annonserer, Kontakta, Sveriges Kommunikationsbyråer och Tidningsutgivarna.

Pågående arbete

Utredningen om konsumentskydd vid telefonförsäljning

En särskild utredare fick den 31 oktober 2013 ett regeringsuppdrag att överväga och bedöma om konsumentskyddet i samband med telefonförsäljning behöver stärkas och vid behov föreslå åtgärder. Utredningen som antog namnet, Utredningen om konsumentskydd vid telefonförsäljning, överlämnade den 17 juni 2015 betänkandet Ett stärkt konsumentskydd vid telefonförsäljning (SOU 2015:61). Utredningen bedömer att konsumentproblemen vid telefonförsäljning sammantagna är av sådan omfattning och karaktär att åtgärder behöver vidtas för att stärka konsumentskyddet. Enligt utredningens bedömning är det angeläget att Konsumentverket i sin tillsyn prioriterar överträdelse med anknytning till telefonförsäljning och att myndigheten utarbetar rutiner för att möta de särskilda svårigheter som förekommer i dessa fall.

Utredningen föreslår att ett skriftlighetskrav ska införas vid telefonförsäljning riktad till konsumenter. Skriftlighetskravet föreslås omfatta avtal enligt 2 och 3 kap. distansavtalslagen, dvs. såväl avtal om varor och icke

finansiella tjänster som avtal om finansiella tjänster och finansiella instrument. Skriftlighetskravet ska gälla när en näringsidkare på eget initiativ kontaktar en konsument per telefon i syfte att ingå ett distansavtal. Formkravet ska däremot inte gälla om en konsument ringer en näringsidkare för att beställa varor, eller om konsumenten har efterfrågat en viss vara, varefter näringsidkaren återkommer till konsumenten per telefon. Näringsidkaren ska bekräfta sitt anbud i en handling eller i någon annan läsbar och varaktig form som är tillgänglig för konsumenten. Med läsbar och varaktig form avses t.ex. e-post och sms. Ett avtal ingås genom att konsumenten efter samtalet skriftligen accepterar näringsidkarens anbud. Kravet på skriftlig accept kan uppfyllas inte bara genom att en handling undertecknas utan även via e-post eller sms. Ett avtal som inte uppfyller skriftlighetskravet är ogiltigt. Näringsidkaren ska informera om det i sin bekräftelse av anbudet. Utredningen noterar i sammanhanget att ett skriftlighetskrav skulle innebära att ångerfristen vid avtal om en tjänst som ingås per telefon normalt börjar löpa först när konsumenten har lämnat sin skriftliga accept. Detta är i sig en fördel för konsumenten.

Utredningen gör däremot bedömningen att det inte bör införas något krav på samtycke i förhand vid marknadsföring per telefon (opt-in). Det bör inte heller införas en skyldighet i lag för näringsidkare att spela in säljsamtal.

Vidare gör utredningen bedömningen att det inte bör införas en regel om civilrättslig ogiltighet vid överträdelser av bestämmelserna om näringsidkares informationsskyldighet i distansavtalslagen.

När det gäller Nix-Telefon bedömer utredningen att näringslivets reglering kring Nix-Telefon är utformad på ett sådant sätt att registret inte ger konsumenter ett tillräckligt skydd mot oönskad marknadsföring. Utredningen anför bl.a. att det finns situationer där marknadsföring är tillåten trots att ett telefonnummer är infört i registret. Utredningen bedömer att dessa är alltför omfattande. Utredningen föreslår att Konsumentverket ges i uppdrag att föra en dialog med företrädare för näringslivet om utformningen av reglerna för Nix-Telefon i syfte att öka konsumenters möjligheter att motsätta sig marknadsföring per telefon. Konsumentverket ska vidare ges i uppdrag att verka för att lättillgänglig information om Nix-Telefon finns framför allt för konsumenter som inte har tillgång till internet, som talar andra språk än svenska och som har andra särskilda svårigheter att ta till sig samhällsinformation. Som alternativ lösning har övervägts att i stället för Nix-Telefon som administreras av näringslivet inrätta ett statligt spärregister. Utredningen har dock bedömt att Nix-Telefon bör behållas.

I utredningsuppdraget har även ingått att bedöma om småföretag som får köperbudanden via telefonsamtal behöver ett särskilt skydd och i så fall föreslå hur detta ska utformas. Utredningen bedömer att det finns ett behov av särskilt skydd för småföretagare när det gäller oönskad marknadsföring per telefon. En lämplig åtgärd är att det införs en möjlighet för småföretagare att låta registrera telefonnummer i ett spärregister på liknande sätt som för konsumenter. Det finns dock för närvarande inte anledning att vidta några särskilda lagstiftningsåtgärder för att åstadkomma detta. Frågan bör i första

hand hanteras genom förhandlingar mellan näringslivets parter. Det föreslagna skriftlighetskravet vid telefonförsäljning i distansavtalslagen bör inte gälla vid försäljning till småföretagare.

Enligt uppgift från Finansdepartementet bereds utredningsbetänkandet för närvarande inom Regeringskansliet.

Utredningen om telefonförsäljning av finansiella tjänster och produkter

En särskild utredare fick den 30 januari 2014 ett regeringsuppdrag att kartlägga vilka problem konsumenterna och småföretag möter vid telefonförsäljning av finansiella tjänster och produkter, bedöma för- och nackdelar med sådan telefonförsäljning samt överväga om konsumentskyddet vid telefonförsäljning av finansiella tjänster och produkter behöver stärkas och i så fall föreslå lämpliga åtgärder. Om det bedömdes att det finns problem av så allvarlig art att omedelbara lagstiftningsåtgärder krävs, ingick det i utredarens uppdrag att utarbeta lagförslag. I övrigt ska resultaten från utredningen tas om hand inom ramen för den allmänna utredningen om konsumentskydd vid telefonförsäljning (se ovan).

Utredningen presenterade i november 2014 betänkandet *Telefonförsäljning av finansiella tjänster och produkter* (SOU 2014:85). Utredningen bedömer att de konsumentskyddande regler som blir tillämpliga vid telefonförsäljning av finansiella tjänster och produkter inte ger ett tillräckligt effektivt skydd. Bristerna är sådana att lagstiftningsåtgärder skulle kunna övervägas i det fortsatta lagstiftningsarbetet. Utredningen bedömer att det inte krävs omedelbara lagstiftningsåtgärder för att hantera de faktiska problemen och brister som har identifierats. När det gäller frågan om vilka slags åtgärder som bör kunna vidtas anser utredningen att ett förbud mot telefonförsäljning av finansiella tjänster och produkter till konsumenterna skulle vara att gå för långt, även om det beträffande vissa komplexa finansiella produkter skulle kunna framstå som försvarbart. Ett krav på uttryckligt samtycke till att bli kontaktad av telefonförsäljare, dvs. genom ett opt-in-förfarande, framstår enligt utredningen som mindre effektivt än ett krav på skriftlig bekräftelse. Utredningen menar att den lagstiftningsåtgärd som ter sig klart mest effektiv ur ett konsumentskyddsperspektiv är ett krav på skriftlig bekräftelse vid ingående av avtal till följd av oanmodade telefonsamtal.

Enligt uppgift från Finansdepartementet bereds betänkandena från Utredningen om telefonförsäljning av finansiella tjänster och produkter och Utredningen om konsumentskydd vid telefonförsäljning tillsammans inom Regeringskansliet.

Konsumentverkets skrivelse

I en skrivelse till regeringen den 3 februari 2017 anför Konsumentverket bl.a. att det skydd mot oönskad telefonförsäljning som spärregistret Nix-Telefon är avsett att ge har blivit alltmer urholkat. Konsumentverket har, efter fruktlösa

förhandlingar med Föreningen Nix-telefon om att stärka skyddet, sagt upp branschöverenskommelsen om regler för registret. Konsumentverket bedömer sammantaget att problemen vid telefonförsäljning är av sådan art och omfattning att det inte räcker med egenåtgärder från näringslivet utan att andra åtgärder krävs. Den skriftliga bekräftelse som utredningen föreslår skulle, anför Konsumentverket, säkerställa att konsumenten ges faktiska möjligheter att ta del av och begrunda avtalets innebörd och villkor innan konsumenten bestämmer sig för att ingå avtalet. Krav på skriftlig bekräftelse skulle i princip undanröja risken att konsumenter hamnar i bindande avtal som de inte avsett att ingå. Förutom att en sådan ordning i hög grad skulle stärka konsumentskyddet, skulle den vara ägnad att öka konsumenternas förtroende för försäljningskanalen som sådan. Att införa krav på skriftlig bekräftelse borde på detta sätt kunna gynna inte bara konsumenterna, utan även företagen som använder sig av försäljningsformen. Konsumentverket anför vidare att de undersökningar verket har gjort tydligt visar att konsumenter upplever telefonförsäljning som störande och att en överväldigande majoritet av dem inte vill bli uppringda av företagare de inte har ett kundförhållande med. Konsumentverket anser att konsumenternas uppfattning förtjänar att tas på allvar och att det bästa skyddet för dem uppnås om krav på skriftlig bekräftelse förenas med ett opt-in-förfarande enligt vilket telefonförsäljning är tillåten endast till konsumenter som tydligt har samtyckt till det.

Skrivelsen bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Interpellationssvar m.m.

Finansmarknads- och konsumentminister Per Bolund anförde i en interpellationsdebatt om skriftlighetskrav vid telefonförsäljning och ett omvänt Nixregister den 29 november 2016 bl.a. följande.

Regeringens ambition är att det ska finnas ett starkt och välfungerande skydd för konsumenter. Försäljning via telefon är ett problemområde, vilket har uppmärksammats av regeringen. På regeringens initiativ har Konsumentombudsmannen nyligen getts stärkta sanktionsmöjligheter för att komma till rätta med oseriösa marknadsföringsmetoder. Följaktligen är det sedan den 1 oktober 2016 möjligt för Konsumentombudsmannen att vid vite förelägga ett företag som ägnar sig åt till exempel vilseledande telefonförsäljning att omedelbart upphöra med detta. Enligt den tidigare ordningen var Konsumentombudsmannen tvungen att gå till domstol för att få till stånd ett förbud om företaget inte frivilligt accepterade föreläggandet.

Problemen vid telefonförsäljning gör dock att fler åtgärder kan behövas. I sammanhanget är det viktigt att uppnå en god balans mellan konsumenters och företags intressen. I betänkandet Ett starkt konsumentskydd vid telefonförsäljning föreslås bland annat ett krav på att konsumenten skriftligen ska acceptera anbudet vid telefonförsäljning på näringsidkarens initiativ. Det föreslås inte något omvänt Nix-register, som skulle innebära att konsumenter på förhand måste acceptera att bli uppringda av telefonförsäljare. Betänkandet har remissbehandlats, och många remissinstanser har kommit in med synpunkter.

Betänkandet bereds för närvarande i Regeringskansliet, och jag kan inte föregripa den processen. Regeringen kommer att återkomma i frågan (ip. 2016/17:114).

Finansmarknads- och konsumentminister Per Bolund har även hösten 2016 lämnat i huvudsak motsvarande svar på två skriftliga frågor om telefonförsäljning (fr. 2016/17:150 och fr. 2016/17:405).

Finansmarknads- och konsumentminister Per Bolunds svar vid frågestunden den 16 februari 2017

På en fråga om åtgärder mot ovälkommen telefonförsäljning svarade Finansmarknads- och konsumentminister Per Bolund bl.a. följande.

Från regeringens sida tycker vi att det är helt oacceptabelt att så många människor utsätts för telefonförsäljning som de sedan inte är nöjda med. Man upplever att det är en aggressiv situation och att man inte får information om vilken produkt eller tjänst man egentligen köper.

Vi behöver större trygghet som konsument, och vi behöver tid för eftertanke. Därför vill jag se ett skriftlighetskrav på telefonförsäljning, vilket skulle ge möjlighet att tänka över erbjudandet. Det skulle också ge oss större trygghet som konsument.

Denna fråga bereds just nu på Regeringskansliet, och jag hoppas att snart kunna lägga ett sådant förslag på riksdagens bord.

Det här är ett angeläget område. Det är klart att en marknad där en så stor andel av kunderna är missnöjda inte heller är någon stabil marknad för dem som säljer dessa tjänster.

Vi har en stor samsyn i regeringen om att vi måste gå fram med ett förslag. Dock finns det, som så ofta, stora frågor som behöver redas ut. Nu har vi kommit långt med denna beredning, och därför tror jag att vi inom kort kommer att kunna lägga fram ett förslag för riksdagen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser i likhet med motionärerna allvarligt på de problem som uppmärksammats i samband med telefonförsäljning av varor och tjänster. Många anmälningar till Konsumentverket och frågor till upplysningstjänsten Hallå konsument gäller telefonförsäljning.

Bestämmelser till skydd för konsumenterna vid telefonförsäljning finns bl.a. i marknadsföringslagen och lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler. De företag som bryter mot bestämmelserna kan åläggas marknadsrättsliga sanktioner. Genom lagändringar som trädde i kraft den 1 oktober 2016 har sanktionsmöjligheterna för Konsumentombudsmannen stärkts. Bland annat ges Konsumentombudsmannen möjlighet att i vissa fall direkt förbjuda en näringsidkare att fortsätta med en viss marknadsföringsåtgärd. Som redovisats ovan finns det bestämmelser i lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler om näringsidkarens informationsskyldighet vid ingående av avtal på distans. En bestämmelse som innebär att konsumenten vid telefonförsäljning på premiepensionsområdet

skriftligen måste acceptera näringsidkarens anbud för att avtalet ska vara giltigt har nyligen införts.

När det gäller motionsyrkandena om att ändra lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler så att 14 dagars ångerrätt räknad från det att köparen fått information och avtalsvillkor i skriftlig form ska gälla vid all telefonförsäljning av tjänster vill utskottet peka på att 2 kap. 12 § distansavtalslagen fick sin nuvarande lydelse vid genomförandet av direktivet om konsumenträttigheter. Utskottet finner inte skäl att frångå de överväganden som gjordes då.

Som redovisats ovan har Utredningen om konsumentskydd vid telefonförsäljning övervägt om konsumentskyddet i samband med telefonförsäljning behöver stärkas. I uppdraget har även ingått att bedöma om småföretagare behöver ett särskilt skydd. Utredningen föreslår i sitt betänkande bl.a. ett skriftlighetskrav vid telefonförsäljning riktad till konsumenter. Frågor om telefonförsäljning av finansiella tjänster och produkter till konsumenter och småföretag har även övervägts av en särskild utredning. Vidare har Konsumentverket i en skrivelse till regeringen bedömt att det bästa skyddet för konsumenterna uppnås om krav på skriftlig bekräftelse förenas med ett opt-in-förfarande enligt vilket telefonförsäljning är tillåten endast till konsumenter som tydligt har samtyckt till det. Utredningsbetänkandena och Konsumentverkets skrivelse bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Finansmarknads- och konsumentminister Per Bolund har vid riksdagens frågestund den 16 februari 2017 förklarat att han vill se ett skriftlighetskrav vid telefonförsäljning. Förhoppningen är att ett lagförslag om telefonförsäljning ska kunna lämnas till riksdagen inom kort.

Vad slutligen gäller motionsyrkandet om att hindra oseriösa försäljningsmetoder via sms är det enligt 19 § marknadsföringslagen inte tillåtet för en näringsidkare att skicka sms till en mobiltelefon i marknadsföringssyfte utan att konsumenten först samtyckt till det. En näringsidkare som bryter mot bestämmelsen kan bl.a. förbjudas att fortsätta med marknadsföringen. I sammanhanget vill utskottet även nämna att regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att kartlägga det förändrade reklamlandskapet och vid behov föreslå lämpliga åtgärder för att förbättra konsumentskyddet. Uppdraget ska redovisas senast den 12 januari 2018.

Mot denna bakgrund finns det inte behov av något initiativ från riksdagen med anledning av motionsyrkandena. De bör därför avslås.

Bluffakturor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bluffakturor. Utskottet hänvisar bl.a. till förslag om ny straffrättslig lagstiftning och pågående beredning.

Jämför reservationerna 5 (M, C, KD) och 6 (SD).

Bakgrund

Bluffakturor kan ta sig olika uttryck. Det finns rena bluffakturor där ett oseriöst företag genom att skicka fakturor, inbetalningsavier eller liknande meddelanden till näringsidkare och konsumenter försöker få betalt för en vara eller en tjänst som inte uttryckligen har beställts. Det förekommer också erbjudanden som utformas som fakturor. Ibland föregås fakturan av en telefonkontakt och det påstås att ett avtal har ingåtts, trots att så inte är fallet eller i varje fall inte på de villkor som görs gällande.

Förfarandet är en form av vad som brukar kallas negativ säljmetod eller negativ avtalsbindning. Sådana förfaranden kännetecknas av att marknadsföraren skapar en oriktig föreställning om att ett bindande avtal har kommit till stånd. Härigenom vilseleds mottagaren i fråga om betalningsskyldigheten. I många fall har mottagaren inte ens fått någon vara levererad eller tjänst utförd.

Motionerna

I kommittémotion 2016/17:3147 föreslår Ewa Thalén Finné m.fl. (M) ett tillkännagivande om att vidta nödvändiga åtgärder för att motverka fakturabedrägerier (yrkande 7).

I kommittémotion 2016/17:1773 föreslår Josef Fransson m.fl. (SD) tillkännagivanden om att upprätta en myndighetsadministrerad varningslista gällande bluffakturor (yrkande 1) och att ge företag utökad stöd för att bestrida felaktiga fakturor och begära rättelse hos Kronofogden (yrkande 2).

Hans Hoff (S) anför i motion 2015/16:320 att det är angeläget att regeringen tar ett helhetsgrepp för att stoppa bluffakturorna. Det handlar exempelvis om att ändra avtalslagen och möjligheten att införa ångerrätt för företagare. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta.

I motion 2015/16:1834 föreslår Sofia Arkelsten (M) ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med förslag på åtgärder mot fakturabedrägerier. Motionären hänvisar till betänkandet från Utredningen om åtgärder mot fakturabedrägerier (SOU 2015:77).

Gällande rätt m.m.

Att i marknadsföringsmaterialet inkludera en faktura eller liknande betalningshandling som ger konsumenten intryck av att han eller hon redan har beställt den marknadsförda produkten när så inte är fallet är en sådan affärsmetod som enligt punkt 21 i bilaga I till direktivet om otillbörliga affärsmetoder (2005/29/EG) under alla omständigheter är otillbörlig. Även näringsidkare omfattas av de regler som räknas upp i bilagan.

I 8 § andra stycket marknadsföringslagen (2008:486) föreskrivs att sådan vilseledande marknadsföring som anges i punkterna 1–23 i bilaga I till direktivet om otillbörliga affärsmetoder alltid är att anse som otillbörlig. Bilagan gäller enligt 4 § marknadsföringslagen som lag i Sverige. En näringsidkare som bryter mot bestämmelsen i punkt 21 kan bl.a. åläggas att betala en marknadsstörningsavgift och skadestånd (29 och 37 §§ marknadsföringslagen).

I avtalslagen finns bestämmelser om slutande av avtal. Det är den som påstår att ett avtal har ingåtts som har att bevisa det. I avtalslagen finns också bestämmelser om avtals ogiltighet. Ett avtal som någon framkallat genom svikligt förledande är ogiltigt enligt 30 §. Enligt 33 § får en rättshandling inte göras gällande om omständigheterna vid dess tillkomst är sådana att det skulle strida mot tro och heder att med vetskap om dem åberopa avtalet. Avtalsvillkor som är oskäliga kan enligt 36 § jämkas eller lämnas utan avseende.

Förfarandet kan också i många fall vara straffbart enligt 9 kap. brottsbalken. Den som genom vilseledande förmår någon till handling eller underlåtenhet som innebär vinning för gärningsmannen och skada för den vilseledda gör sig skyldig till bedrägeri enligt 9 kap. 1 § brottsbalken och kan dömas till fängelse i högst två år.

Enligt 7 § kreditupplysningslagen (1973:1173) får kreditupplysningar om fysiska personer som inte är näringsidkare inte innehålla uppgifter om andra betalningsförsummelser än sådana som 1. har slagits fast genom en domstols eller en annan myndighets avgörande eller åtgärd eller, 2. har lett till ett inledandebeslut om skuldsanering eller F-skuldsanering eller till betalningsinställelse, konkursansökan eller ackord. Detta innebär t.ex. att ansökningar om betalningsförelägganden inte får redovisas i en kreditupplysning som gäller en privatperson. Sedan fjärde kvartalet 2011 finns en frivillig överenskommelse inom hela kreditupplysningsbranschen om att tillämpa samma princip när det gäller juridiska personer om företaget som har ställt ut en faktura finns på Svensk Handels varningslista (se sista stycket).

Vidare finns en rättelsebestämmelse i 3 kap. 3 a § lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet som innebär att uppgifter ska rättas, blockeras eller utplånas bl.a. i de fall då de är missvisande i fråga om den registrerades vilja eller förmåga att uppfylla sina ekonomiska förpliktelser. Om en registeruppgift beror på ett krav som grundas på en bluffaktura, kan det vara skäl för rättelse. Har de missvisande uppgifterna lämnats ut till tredje man ska denne underrättas om rättelseåtgärden om den registrerade begär det eller om mera betydande skada

eller olägenhet för den registrerade kan undvikas på detta sätt. Rättelsebestämmelsen är även tillämplig på uppgifter om juridiska personer och avlidna. Kreditupplysningsföretag är skyldiga att gallra uppgifter som har blockerats (8 § kreditupplysningslagen).

Svensk Handel, Kontakta och Swedma har ingått en branschöverenskommelse om etiska regler som ska gälla vid samtal till näringsidkare i marknadsföringssyfte. Avsikten med branschöverenskommelsen är att stärka den seriösa försäljningen och försvåra för bluffföretagen. Enligt reglerna ska bl.a. kunden inom sju arbetsdagar från ett försäljningssamtal som lett till en beställning erhålla en faktura alternativt bekräftelse på beställningens omfattning och innehåll. Kunden har ångerrätt i sju arbetsdagar från det att kunden har erhållit fakturan alternativt bekräftelsen.

Sedan flera år har aktörer i näringslivet upprättat s.k. varningslistor över företag som på olika sätt bedöms vara oseriösa och bedriva verksamhet med bluffakturor eller liknande. Som exempel kan nämnas att Svensk Handel på sin webbplats har lagt ut uppgifter om företag med oseriösa försäljningsmetoder. Kreditupplysningsföretagen använder listorna för att avgöra vilka uppgifter som ska ingå i kreditupplysningar.

Pågående arbete

Utredningen om åtgärder mot fakturabedrägerier

En särskild utredare fick den 6 februari 2014 ett regeringsuppdrag att kartlägga omfattningen och karaktären av problemen med fakturabedrägerier. I uppdraget ingick att med beaktande av kartläggningen överväga behovet av förändringar i framför allt civilrättslig, näringsrättslig och civilprocessrättslig lagstiftning. Utredningen överlämnade i september 2015 betänkandet Fakturabedrägerier (SOU 2015:77).

Utredningen har delat in fakturabedrägeri i två huvudkategorier: bluffakturor och fakturabedrägeri efter kontakt. Med bluffakturor avses bluffakturor som skickats ut utan föregående kontakt mellan fakturautställare och fakturamottagare. Med fakturabedrägeri efter kontakt avses fakturor som skickats ut efter en kontakt mellan fakturautställare och fakturamottagare, vilken enligt fakturautställaren har resulterat i någon form av avtal mellan dem.

Den kartläggning som utredningen har låtit göra visar att fakturabedrägeri drabbar en stor del av samhället. Vanligast är bluffakturorna. I genomsnitt har var femte person, vart tredje företag, var tredje statliga förvaltningsmyndighet, var sjätte domstol och nära nog varenda kommun under en tolv månadersperiod fått en eller flera bluffakturor. Fakturabedrägerier efter kontakt var inte lika vanliga som bluffakturorna. Dessa former av fakturabedrägeri hade under den aktuella perioden drabbat över en femtedel av företagen, omkring en fjärdedel av de statliga förvaltningsmyndigheterna, omkring en åttondel av privatpersonerna och omkring en tolfedel av domstolarna och attestanterna inom kommunerna. Krav som riktats till

privatpersoner har till övervägande del understigit 1 000 kronor. Krav riktade till företag, kommuner och statliga förvaltningsmyndigheter har till övervägande del uppgått till ett belopp mellan 1 000 och 5 000 kronor.

Utredningen gör bl.a. följande bedömningar.

Näringslivet bör på ett mer aktivt sätt än i dag ta ansvar för utvecklingen av tydliga normer för marknadsföring mellan näringsidkare. Näringslivets egenåtgärder har stor betydelse för rättsutvecklingen och klargör vad som ska anses vara god sed i marknadsföring. De marknadsrättsliga normerna har betydelse även för den civilrättsliga bedömningen av ett visst förfarande, eftersom de tjänar som ett riktmärke för vad som är godtagbart. Vid den avtalsrättsliga bedömningen av en rättshandling bör det i större utsträckning än som sker i dag tillmätas betydelse om rättshandlingen har föregåtts av en otillbörlig marknadsföringsåtgärd. Näringslivets etiska regler för marknadsföring bör tillmätas betydelse som sedvana eller branschpraxis, förutsatt att riktlinjerna kan anses ha tillräckligt stöd av aktörerna på marknaden. Innehåller riktlinjerna regler för hur avtal ska ingås bör dessa respekteras vid den avtalsrättsliga bedömningen. Det bör dock inte införas någon ny bestämmelse med en civilrättslig sanktion i marknadsföringslagen.

Tillsammans ger den avtalsrättsliga reglering som finns i dag i huvudsak det rättsliga skydd som behövs för att de drabbade ska kunna undgå betalningsskyldighet vid fakturabedrägeri. Reglerna skulle visserligen kunna moderniseras eller förtydligas men det skulle förutsätta noggranna överväganden om ändringar i 1 och 3 kap. avtalslagen och att såväl den praxis som de principer som är av betydelse i sammanhanget kodifierades. Det låter sig inte göras inom ramen för utredningens uppdrag. Sådana ändringar skulle dessutom medföra en förlust av överensstämmelsen med övriga nordiska avtalslagar. Utredningen lämnar därför inte några förslag till ändringar av avtalslagens bestämmelser.

Utredningen föreslår att det införs en regel om full ersättnings-skyldighet för rättegångskostnaderna när en part i förenklat tvistemål har inlett rättegången trots att parten insett eller borde ha insett att käromålet var ogrundat. Regeln föreslås träffa enbart kärandeparter som är eller i rättegången uppträder som näringsidkare. En regel om solidariskt ersättningsansvar för motpartens rättegångskostnader föreslås också för ställföreträdare, ombud och biträden som företrätt eller biträtt käranden i dessa fall, trots att de insett eller borde ha insett att käromålet var ogrundat.

Utredningen lämnar inte några förslag på ändringar i regelverket för inkassoverksamhet. Utredningen föreslår inte heller något generellt förbud mot att i en kreditupplysning om en näringsidkare ta med uppgift om att ansökan om betalningsföreläggande har gjorts.

Utredningen bedömer att det finns ett behov av förebyggande information om fakturabedrägeri hos såväl näringsidkare som konsumenter. Samhället bör tillhandahålla sådan information. Informationen bör anpassas till respektive målgrupp.

Förebyggande information bör tillhandahållas av de myndigheter som företagen respektive konsumenterna främst vänder sig till för att söka efter samhällsinformation som angår dem. För konsumenter framstår Konsumentverkets upplysningstjänst för konsumenter som en naturlig informationskanal. Konsumentverket bör därför få i uppdrag att även ansvara för information rörande fakturabedrägeri i förhållande till konsumenterna. För företag finns ingen motsvarande informationstjänst. Tillväxtverket har dock i uppdrag att bl.a. erbjuda företagen samlad myndighetsinformation och tillhandahåller i det syftet en webbplats som riktar sig till företagen. Tillväxtverket framstår därför som den myndighet

som är bäst lämpad att ansvara även för information rörande fakturabedrägeri i förhållande till företagen. För dem som redan har drabbats, eller som redan har viss kunskap om fakturabedrägeri, framstår det också som naturligt att söka efter mer information hos Polismyndigheten.

Utredningen föreslår att ett regeringsuppdrag ska ges åt var och en av myndigheterna Konsumentverket, Tillväxtverket och Polismyndigheten att tillhandahålla relevant information för att motverka att fler drabbas av fakturabedrägeri. Myndigheternas uppdrag bör omfatta att samla in och sammanställa relevant information från olika källor, bl.a. andra myndigheter och privata aktörer. Informationsuppdragen bör innefatta direktvägledning åt enskilda konsumenter och näringsidkare men inte enskild rådgivning. I uppdragen föreslås ingå att myndigheterna tillsammans får det huvudsakliga ansvaret för att utarbeta en strategi för att öka kännedomen om vart man kan vända sig för att få information om fakturabedrägeri.

Utredningen föreslår också att ett särskilt uppdrag ska ges åt var och en av Bolagsverket, Datainspektionen, Kronofogdemyndigheten och Skatteverket att utifrån varje myndighets verksamhetsområde bidra med information till Polismyndigheten, Tillväxtverket och Konsumentverket om olika former av fakturabedrägeri och att bidra med sakkunskaper på områden som är av betydelse för att kunna hantera fakturabedrägeri. Myndigheterna föreslås få informationsansvar för den information de lämnar.

Utredningen föreslår vidare att förordningen om en upplysningstjänst för konsumenter ska ändras så att det framgår att även Polismyndigheten, Skatteverket, Datainspektionen och Bolagsverket ska vara informationsansvariga enligt förordningen.

Utredningen anser dock att det inte bör införas någon myndighetsadministrerad varningslista motsvarande dem som tillhandahålls inom näringslivet. Enligt utredningens bedömning riskerar handläggningen att bli långsam och listan skulle därmed inte ge samma möjlighet till tidig varning som de privata listorna. De förfaranden som kan utgöra skäl för varning faller dessutom inom olika myndigheters kompetensområden. Det gör att det finns en risk för motstridiga beslut och att instansordningen skulle bli komplicerad. De administrativa kostnader som en myndighetsadministrerad varningslista skulle vara förknippad med framstår inte heller som motiverad utifrån den nytta som en sådan lista kan göra.

Enligt uppgift från Justitiedepartementet bereds utredningsbetänkandet för närvarande inom Regeringskansliet.

Utredningen om konsumentskydd vid telefonförsäljning

En särskild utredare fick den 31 oktober 2013 ett regeringsuppdrag att överväga och bedöma om konsumentskyddet i samband med telefonförsäljning behöver stärkas och vid behov föreslå åtgärder. I uppdraget ingick även att bedöma om småföretagare behöver ett särskilt skydd. Utredningen som antog namnet, Utredningen om konsumentskydd vid telefonförsäljning, överlämnade den 17 juni 2015 betänkandet Ett stärkt konsumentskydd vid telefonförsäljning (SOU 2015:61). Utredningen föreslår bl.a. att ett skriftlighetskrav ska införas vid telefonförsäljning riktad till konsumenter. Skriftlighetskravet föreslås omfatta avtal enligt 2 och 3 kap. distansavtals-

lagen, dvs. såväl avtal om varor och icke finansiella tjänster som avtal om finansiella tjänster och finansiella instrument. Skriftlighetskravet ska gälla när en näringsidkare på eget initiativ kontaktar en konsument per telefon i syfte att ingå ett distansavtal.

Utredningsbetänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Finansmarknads- och konsumentminister Per Bolund förklarade vid riksdagens frågestund den 16 februari 2017 att han vill se ett skriftlighetskrav vid telefonförsäljning. Ministerns målsättning är att ett lagförslag om telefonförsäljning ska kunna lämnas till riksdagen inom kort.

Propositionen Grovt fordringsbedrägeri och andra förmögenhetsbrott

I propositionen 2016/17:131 Grovt fordringsbedrägeri och andra förmögenhetsbrott som nyligen överlämnats till riksdagen föreslås att det i brottsbalken förs in en straffbestämmelse om grovt fordringsbedrägeri. Den nya bestämmelsen tar sikte på systematiska bedrägerier med bluffakturor. Vad som därigenom straffbeläggs är att i vilseledande syfte rikta betalningsuppmaningar till en vidare krets av mottagare. Brottet föreslås få samma straffskala som de grova svårhetsgraderna av övriga centrala förmögenhetsbrott, dvs. fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Propositionen har hänvisats till justitieutskottet för beredning och kommer att behandlas i betänkande 2016/17:JuU13.

Utskottets ställningstagande

Förekomsten av bedrägerier med bluffakturor har under senare år blivit ett samhällsproblem som drabbar många, både privatpersoner och företag. Bluffakturor orsakar kostnader och andra besvär för de som drabbas. För småföretagare och privatpersoner med begränsade ekonomiska och juridiska resurser kan konsekvenserna bli särskilt allvarliga.

Utskottet vill inledningsvis betona att den som sänder en bluffaktura normalt gör sig skyldig till ett brott. Det är också enligt marknadsrättsliga regler förbjudet att tillstålla någon bluffakturor. I avtalslagen finns bestämmelser om vad som krävs för att ett avtal ska anses ha ingåtts. Den gällande lagstiftningen tar alltså tydligt avstånd från den här typen av verksamhet.

Utskottet anser att det är mycket viktigt att överträdelser av lagstiftningen beivras. Eftersom bluffakturor i allmänhet handlar om brott står åtgärder inom de straffrättsliga och polisiära områdena i fokus när det gäller arbetet mot bluffakturor. I propositionen Grovt fordringsbedrägeri och andra förmögenhetsbrott som nyligen överlämnades till riksdagen föreslås att det i brottsbalken förs in en ny straffbestämmelse som tar sikte på systematiska bedrägerier med bluffakturor.

Enligt utskottet är det angeläget att även överväga åtgärder vid sidan av de straffrättsliga och polisiära områdena. Det är viktigt att de som drabbas av bluffakturor kan få tillräcklig vägledning och stöd. Från branschens sida pågår sedan flera år ett arbete för att motverka bluffakturor. Bland annat har aktörer i näringslivet upprättat s.k. varningslistor över företag som bedriver verksamhet med bluffakturor eller liknande. Som exempel kan nämnas den varningslista med uppgifter om företag som använder sig av oseriösa marknadsföringsåtgärder som Svensk Handel lagt ut på sin webbplats. Kreditupplysningsföretagen använder listorna för att avgöra vilka uppgifter som ska ingå i kreditupplysningar. Många intresse- och branschorganisationer lämnar på sina webbplatser information om hur man ska gå till väga om man får en bluffaktura. Råd och stöd lämnas också till enskilda medlemmar som drabbas. Även på konsumentupplysningstjänsten Hallå konsumenters webbplats lämnas information om bl.a. hur en bluffaktura kan bestridas. Flera myndigheter, bl.a. Polisen och Kronofogdemyndigheten, lämnar också sådan information på sina webbplatser.

Utredningen om åtgärder mot fakturabedrägerier har haft i uppdrag att kartlägga omfattningen och karaktären av problemen med bluffakturor och överväga behovet av ändringar i framför allt civilrättslig, näringsrättslig och civilprocessrättslig lagstiftning. I de flesta fall har utredningen dragit slutsatsen att de regler som finns ger ett tillräckligt skydd mot fakturabedrägerier. På flera rättsområden har utredningen konstaterat att problemen med fakturabedrägerier snarast har att göra med att reglerna inte tillämpas som det är tänkt. Ett sätt att få fler enskilda personer och företag att vägra betala krav av detta slag är, enligt utredningen, att höja deras beredskap för förfarandena och att förse dem med nödvändiga kunskaper för att kunna ta till vara sina rättigheter gentemot dem som framställer kraven. Utredningen anser därför att det finns behov av ytterligare informationsinsatser riktade till både konsumenter och företag, utöver de som görs i dag. Enligt utredningen bör samhället tillhandahålla sådan information.

Utredningsbetänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utskottet kan således konstatera att det pågår ett aktivt arbete för att motverka bluffakturor. I en proposition som regeringen nyligen överlämnat till riksdagen föreslås skärpta straffrättsliga regler när det gäller fakturabedrägerier. Utredningen om åtgärder mot fakturabedrägeriers betänkande bereds för närvarande. I sammanhanget kan även nämnas att finansmarknads- och konsumentminister Per Bolund vid riksdagens frågestund den 16 februari 2017 förklarar att han vill se ett skriftlighetskrav vid telefonförsäljning. Ministerns målsättning är att ett lagförslag om telefonförsäljning ska kunna lämnas till riksdagen inom kort. Det pågående arbetet får anses ligga väl i linje med motionsönskemålen.

Mot denna bakgrund finns det inte behov av något initiativ från riksdagen med anledning av motionsyrkandena. De bör därför avslås.

Reklam riktad till barn m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om åtgärder mot reklam riktade till barn m.m. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete.

Jämför reservation 7 (SD) och särskilt yttrande (V).

Motionerna

Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V) anser i kommittémotion 2015/16:278 att det bör göras en översyn av de lagar och riktlinjer som rör marknadsföring som riktar sig till barn. Vidare anser motionärerna att det behöver vidtas åtgärder för att förstärka tillsynen och uppföljningen av att lagar och riktlinjer följs vid marknadsföring riktad till barn. Tillkännagivanden föreslås i enlighet med detta (yrkandena 1 och 2).

Runar Filper m.fl. (SD) anser i kommittémotion 2015/16:2075 att reklam för ohälsosam mat som riktas till barn ska förbjudas. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 7). Även i kommittémotion 2016/17:2447 föreslår samma motionärer ett motsvarande tillkännagivande (yrkande 8).

Jeff Ahl (SD) anser i motion 2015/16:121 att varor som godis, läsk och chips bör placeras på ett sätt som gör dem minst exponerade för kunderna. Motionären menar att Konsumentverket bör ges i uppdrag att ta fram förslag på regler för hur sådana varor ska placeras i matvarubutiker och i butiker som inte är renodlade godisbutiker för att i så stor utsträckning som möjligt undvika impulsköp. Om reglerna inte följs ska det finnas sanktioner. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta.

Hans Hoff (S) anser i motion 2015/16:319 att reglerna när det gäller marknadsföring till barn bör skärpas. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta.

Cecilia Magnusson (M) anser i motion 2016/17:2665 att reklam på internet inte ska få riktas till barn under 12 år. Enligt motionären bör regeringen överväga en åldersgräns liknande den som finns för tv-reklam som riktar sig till barn även för reklam på internet. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta.

Gällande rätt m.m.

I marknadsföringslagen (2008:486) finns generella regler om marknadsföring som gäller oavsett vilken produkt som marknadsförs och oavsett vilket medium som används.

Enligt 5 § marknadsföringslagen ska marknadsföring stämma överens med god marknadsföringssed. Av 6 § marknadsföringslagen följer att marknadsföring som strider mot god marknadsföringssed är att anse som

otillbörlig om den i märkbar mån påverkar eller sannolikt påverkar mottagarens förmåga att fatta ett välgrundat affärsbeslut. I ingressen till direktivet (2005/29/EG) om otillbörliga affärsmetoder sägs bl.a. att om en affärsmetod är särskilt riktad till en viss konsumentgrupp, t.ex. barn, är det önskvärt att affärsmetodens inverkan bedöms ur ett perspektiv som är representativt för den genomsnittliga medlemmen i denna grupp (punkt 18).

Enligt 7 § marknadsföringslagen får en näringsidkare inte använda sig av aggressiv marknadsföring. Marknadsföringen är att anse som aggressiv om den innefattar trakasserier, tvång, fysiskt våld eller annat aggressivt påtryckningsmedel. Aggressiv marknadsföring är att anse som otillbörlig om den i märkbar mån påverkar eller sannolikt påverkar mottagarens förmåga att fatta ett välgrundat affärsbeslut. I 7 a § marknadsföringslagen förtydligas vilka omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av om marknadsföringen är aggressiv. Av 7 § sista stycket marknadsföringslagen framgår att sådan aggressiv marknadsföring som anges i punkterna 24–31 i bilaga I till direktivet om otillbörliga affärsmetoder alltid är att anse som otillbörlig. Bilagan ska enligt 4 § marknadsföringslagen gälla som lag i Sverige. Enligt punkt 28 i bilaga I till direktivet om otillbörliga affärsmetoder är att i en annons direkt uppmana barn att köpa eller att övertala sina föräldrar eller andra vuxna att köpa de utannonserade produkterna åt dem en sådan affärsmetod som under alla omständigheter är otillbörlig.

I propositionen med förslag till en ny marknadsföringslag anförde regeringen att direktivet allmänt sett ger barn och andra utsatta grupper ett visst starkare skydd mot otillbörliga marknadsföringsåtgärder. Ett förbud finns t.ex. mot direkta köpuppmaningar riktade till barn (punkt 28 i bilaga I). Om marknadsföring riktas till barn ska dessutom bedömningen av om åtgärden är otillbörlig ske utifrån en person som är representativ ur den krets som åtgärden riktas till (prop. 2007/08:115).

Marknadsföringslagen och bilagan innehåller därutöver, till skillnad från radio- och tv-lagen (2010:696), inte några särskilda bestämmelser om reklam riktad till barn, utan generalklausulen i 5 § marknadsföringslagen om att marknadsföring ska stämma överens med god marknadsföringssed gäller även vid sådan marknadsföring. Enligt 8 kap. 3 § radio- och tv-lagen får program i tv-sändningar och beställ-tv som huvudsakligen riktar sig till barn under tolv år inte avbrytas av annonsering. I 7 § samma kapitel anges att reklam i tv-sändningar, sökbar text-tv och beställ-tv inte får syfta till att fånga uppmärksamheten hos barn under tolv år. I tv-sändningar och beställ-tv får reklam inte heller förekomma omedelbart före eller efter ett program eller en del av ett program som huvudsakligen vänder sig till barn under tolv år.

Konsumentverket och Konsumentombudsmannen har ett tillsynsansvar över att bestämmelserna i marknadsföringslagen följs.

En näringsidkare kan enligt marknadsföringslagen bl.a. förbjudas att fortsätta med marknadsföring som är otillbörlig (23 §). Genom lagändringar som trädde i kraft den 1 oktober 2016 har sanktionsmöjligheterna för Konsumentombudsmannen stärkts. Bland annat ges Konsument-

ombudsmannen möjlighet att i vissa fall direkt förbjuda en näringsidkare att fortsätta med en viss marknadsföringsåtgärd (prop. 2015/16:168, bet. 2015/16:CU23, rskr. 2015/16:300).

Sedan den 14 december 2012 är det inte tillåtet att vid marknadsföring av livsmedel använda sig av närings- och hälsopåståenden som inte är godkända i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1924/2006.

Egenåtgärder m.m.

Internationella Handelskammaren (ICC) har ställt upp särskilda regler när det gäller reklam som riktar sig till barn och ungdomar. Bland annat får reklam inte utnyttja barns och ungdomars naturliga godtrogenhet eller bristande erfarenhet. Digital marknadskommunikation som riktas till barn i en viss åldersgrupp ska vara lämplig och passande för dessa barn. När det gäller beteendestyrd reklam online (OBA) får OBA-segment inte skapas för målgrupper bestående av barn som är 12 år eller yngre. Vidare har ICC tagit fram riktlinjer när det gäller ansvarsfull marknadskommunikation för mat och dryck, som bl.a. omfattar marknadsföring som riktar sig till barn. Marknadsföring av livsmedel som riktar sig till barn får inte undergräva vikten av en hälsosam livsstil. Påståenden om näringsinnehåll och hälsoeffekter ska ha en vetenskaplig grund, och påståendena ska bedömas utifrån hur de uppfattas av ett barn. Fantasiinslag och animeringar i sådan marknadsföring ska användas med försiktighet då det kan utnyttja barns fantasi och vilseleda det om exempelvis produktens näringsinnehåll. Marknadsföringen får inte ge intryck av att produkten leder till status eller popularitet bland andra barn eller framgång i exempelvis idrott. Reklam för mat får inte undergräva den roll som föräldrar och andra vuxna som är ansvariga för ett barns välfärd har när det gäller kostvägledning och val av livsstil.

Enligt Etiska Rådet för Betalteletjänsters (ERB) etiska regler får marknadsföring av betalteletjänster inte förekomma om denna väsentligen riktar sig till personer under 14 år och kostnaden för att begagna sig av tjänsten kan överstiga 10 kronor.

Stiftelsen Reklamombudsmannen (RO) inrättades 2009. Stiftelsen Reklamombudsmannen är näringslivets självregleringsorgan som har till uppgift att främja en hög etisk standard inom reklam och marknadsföring. Stiftelsen har två prövande instanser, Reklamombudsmannen (RO) och Reklamombudsmannens Opinionsnämnd (RON). Allmänheten, företag, myndigheter och andra organisationer kan vända sig till RO med klagomål på reklam som man anser strider mot god marknadsföringsetik. RO granskar även reklam på eget initiativ samt ger information, utbildning och vägledning i marknadsföringsetiska frågor. RO prövar om reklam följer ICC:s regler för reklam och marknadskommunikation och meddelar i uppenbara fall (om praxis finns) friande eller fällande beslut. Övriga ärenden överlämnas för prövning av RON. RO:s beslut kan överklagas till RON.

De nordiska konsumentombudsmännen tog 2015 fram en ny gemensam ståndpunkt om handel och marknadsföring på internet i de nordiska länderna. I ståndpunkten har konsumentombudsmännen sammanfattat några viktiga regler och principer som bör eller ska följas av näringsidkare som bedriver handel med konsumenter för att uppfylla de gemensamma kraven om god marknadsföringssed. Ståndpunkten är ett komplement till den nationella lagstiftningen och den praxis som utvecklats för handel och marknadsföring på internet. Ett särskilt avsnitt rör marknadsföring som riktas till barn och unga. Enligt ståndpunkten ska bl.a. näringsidkaren utforma marknadsföringen på ett sådant sätt att det är uppenbart för den åldersgrupp som är målgrupp att det rör sig om marknadsföring. Näringsidkaren får inte använda eller medverka till användandet av produktplacering eller annan form av dold reklam för produkter osv. på egna eller andra webbplatser som riktar sig mot barn och unga, t.ex. i spel eller annan underhållning. Spel och liknande bör inte heller avbrytas av reklamslag. Om det finns sponsorer som står bakom spel och liknande riktade mot barn bör det finnas information om detta, men på ett sådant sätt att det inte fokuseras överdrivet/huvudsakligen på detta. I ståndpunkten finns flera exempel på vad näringsidkare bör ta hänsyn till när de riktar sig till barn. Till exempel bör näringsidkare inte skicka direktadresserad reklam till barn.

Vidare har de nordiska konsumentombudsmännen tagit fram en ståndpunkt om marknadsföring via sociala medier. Enligt ståndpunkten bör näringsidkaren bl.a. inte använda barn och ungdomar i försäljnings- och marknadsföringssyfte eller som säljkanal, för t.ex. rekrytering bland vänner och liknande. Näringsidkaren bör inte heller uppmana användare av det sociala mediet att dela marknadsföring, om marknadsföringen särskilt vänder sig till barn och ungdomar. I den mån marknadsföringsreglerna innehåller förbud mot marknadsföring av vissa produkter för barn och unga, åligger det vidare näringsidkaren att löpande tillämpa bästa möjliga tekniska lösningar för att kontrollera åldern på användarna av det sociala medium som marknadsföringen riktar sig till. Ståndpunkten är ett komplement till ståndpunkten för handel och marknadsföring på internet.

De nordiska konsumentombudsmännen har 2016 även tagit fram en ståndpunkt om dold marknadsföring som bl.a. gäller marknadsföring som riktar sig mot barn och unga.

Konsumentverket har 2014 i en vägledning sammanställt de regler och den praxis som gäller för marknadsföring riktad till barn och unga samt för minderårigas möjligheter att ingå avtal. Vägledningen riktar sig främst till näringsidkare som planerar marknadsföringskampanjer riktade till barn och unga.

Vidare har Konsumentverket 2015 tagit fram en vägledning om marknadsföring i bloggar och andra sociala medier, bl.a. när det gäller marknadsföring som riktar sig till barn och unga. Vägledningen vänder sig till den som marknadsför ett företags verksamhet eller produkter på sina bloggar

eller i andra sociala medier, till exempel Facebook, Instagram, Twitter, Snapchat eller Youtube.

Pågående arbete

Utredningen Ett reklamlandskap i förändring

Regeringen gav den 13 oktober 2016 en särskild utredare i uppdrag att kartlägga det förändrade reklamlandskapet och vid behov föreslå lämpliga åtgärder för att förbättra konsumentskyddet (dir. 2016:84). I utredningsdirektiven anför regeringen att reklamlandskapet, dvs. de olika sätt som marknadsföringsbudskap förmedlas på, har under senare år förändrats på många sätt, inte minst som en följd av informations- och kommunikationsteknikens utbredning. Nya marknadsföringskanaler och marknadsföringsmetoder har växt fram, som på olika sätt påverkar konsumenters beteenden. Utvecklingen väcker frågan om det nuvarande konsumentskyddet är tillräckligt. När det gäller behovet av en utredning anför regeringen bl.a. att för sårbara konsumenter, exempelvis barn och äldre eller personer med någon funktionsnedsättning, kan uppsökande och påträngande former av marknadsföring orsaka särskilda problem. Barn och ungdomar kan bl.a. vara särskilt utsatta i samband med användande av appar, där marknadsföring exempelvis kan förekomma i samband med olika tävlingsmoment och belöningssystem. Ett sätt att nå yngre konsumenter, som ofta anses särskilt reklamtrötta, är att låta populära videobloggare mot ersättning göra reklam för olika produkter, vilket kan ske exempelvis genom produktplacering. Att urskilja reklam från icke-kommersiella meddelanden kan, beroende på sammanhang, vara särskilt problematiskt för vissa konsumenter. Exempelvis kan unga konsumenter på grund av otillräckliga erfarenheter ha svårt att urskilja marknadsföring från annan information.

Utredaren ska

- kartlägga och beskriva vilka marknadsföringskanaler och marknadsföringsmetoder som förekommer och sådana som kan förutses
- analysera och bedöma i vilken utsträckning dessa är problematiska ur såväl ett konsumentperspektiv som ett jämställdhetsperspektiv och om det finns eventuella övriga problem för konsumenter när det gäller marknadsföring, med särskilt fokus på sårbara konsumenter
- analysera och bedöma om dagens regelverk erbjuder ett tillräckligt och ändamålsenligt skydd för konsumenter
- analysera och bedöma vilka särskilda utmaningar tillsynsmyndigheten ställs inför under rådande förhållanden
- vid behov föreslå lämpliga åtgärder för att förbättra konsumentskyddet.

I uppdraget ingår att, med beaktande av EU-perspektivet, resonera om eventuella behov av författningsändringar, men inte att lämna konkreta författningsförslag. Utredaren ska sträva efter en god balans mellan

konsumenters och näringslivets intressen och ta hänsyn även till möjliga framtida affärsmodeller.

Utredaren är oförhindrad att ta upp andra frågor om det behövs för att uppdraget ska fullgöras på ett tillfredsställande sätt.

Uppdraget ska redovisas senast den 12 januari 2018.

Uppdrag att ta fram underlag till insatser för att främja hälsa relaterad till matvanor och fysisk aktivitet

Regeringen gav i maj 2016 Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket i uppdrag att ta fram underlag till insatser för att främja hälsa relaterad till matvanor och fysisk aktivitet. Inom ramen för uppdraget ska myndigheterna analysera och lämna förslag på hur aktörer på nationell, regional och lokal nivå kan medverka i ett långsiktigt arbete för att främja hälsa relaterad till matvanor och fysisk aktivitet. Arbetet ska omfatta statliga myndigheter, kommuner och landsting, förenings- och näringslivet samt arbetsmarknadens parter. Utgångspunkter för arbetet ska vara bättre användning av befintlig kunskap och resurser samt att identifiera och tydliggöra olika aktörers roller. I uppdraget ingår även att utreda förutsättningarna för utökad uppföljning av utvecklingen på området och uppföljning av insatser och dess effekter.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 april 2017.

Pågående arbete inom EU

Genom marknadsföringslagen har direktivet om otillbörliga affärsmetoder genomförts i svensk rätt. Kommissionen har initierat en översyn av konsumentskyddslagstiftningen inom EU, bl.a. de fullharmoniserade reglerna om marknadsföring i direktivet om otillbörliga affärsmetoder. I kommissionens arbetsprogram för 2017 (KOM(2016) 710) anges att översynen inklusive konsekvensbedömningen beräknas vara klar fjärde kvartalet 2017.

Utskottets ställningstagande

Det finns i dag många olika marknadsföringskanaler som riktar sig till barn. Barn är genom sin bristande erfarenhet extra mottagliga för kommersiella budskap och har inte samma förmåga som vuxna att kritiskt granska marknadsföringen. Utskottet anser att det är av största vikt att marknadsföringen till barn präglas av återhållsamhet och hänsynstagande. Det krävs också att det finns ett regelverk som ger tillräckligt stöd för att skydda barn mot oönskad marknadsföring.

Genom 2008 års marknadsföringslag har direktivet om otillbörliga affärsmetoder genomförts i svensk rätt. Direktivet är i huvudsak utformat som ett fullharmoniseringsdirektiv. Medlemsstaterna är därmed förhindrade att införa bestämmelser som avviker från vad som föreskrivs i direktivet. Vid sin behandling av proposition 2007/08:115 om en ny marknadsföringslag uttalade

utskottet att direktivet, utan att innehålla ett totalförbud mot reklam riktad till barn, allmänt sett ger barn och andra utsatta grupper ett i viss mån starkare skydd mot otillbörliga marknadsföringsåtgärder. Så är t.ex. direkta köppuppsmaningar riktade till barn en sådan affärsmetod som enligt bilaga I till direktivet under alla omständigheter är otillbörlig (punkt 28). Om marknadsföring riktas till barn ska dessutom bedömningen av om åtgärden är otillbörlig ske utifrån en person som är representativ för den krets som åtgärden riktas mot. I övrigt gäller marknadsföringslagens bestämmelser om bl.a. god marknadsföringssed och förbud mot aggressiv och vilseledande marknadsföring även när marknadsföringen riktar sig till barn (bet. 2007/08:CU21). En näringsidkare kan enligt marknadsföringslagen bl.a. förbjudas att fortsätta med marknadsföring som är otillbörlig. Genom lagändringar som trädde i kraft den 1 oktober 2016 har dessutom sanktionsmöjligheterna för Konsumentombudsmannen stärkts. Bland annat har Konsumentombudsmannen fått möjlighet att i vissa fall direkt förbjuda en näringsidkare att fortsätta med en viss marknadsföringsåtgärd.

Som redovisats ovan har kommissionen initierat en översyn av konsumentskyddslagstiftningen inom EU, däribland direktivet om otillbörliga affärsmetoder. Vidare har regeringen gett en särskild utredare i uppdrag att kartlägga det förändrade reklamlandskapet och vid behov föreslå lämpliga åtgärder för att förbättra konsumentskyddet. Särskilt fokus ska läggas på sårbara konsumenters situation.

Utskottet vill även nämna att de nordiska konsumentombudsmännen tagit fram gemensamma ståndpunkter om handel och marknadsföring på internet, marknadsföring via sociala medier och dold marknadsföring som bl.a. innehåller särskilda rekommendationer och riktlinjer när det gäller marknadsföring till barn. Konsumentverket har vidare tagit fram en vägledning om marknadsföring riktad till barn och unga. Vägledningen vänder sig särskilt till näringsidkare som planerar marknadsföringskampanjer riktade till denna grupp. Konsumentverket har också tagit fram en vägledning om marknadsföring i bloggar och andra sociala medier, bl.a. när det gäller marknadsföring som riktar sig till barn och unga.

Det är också viktigt att branschen själv tar ansvar för att särskild aktsamhet iakttas när marknadsföringen riktar sig till barn. Utskottet vill i detta sammanhang peka på de regler och rekommendationer när det gäller marknadsföring till barn som bl.a. tagits fram av Internationella Handelskammaren (ICC) och som redovisas ovan. Den branschfinansierade stiftelsen Reklamombudsmannen har som huvuduppgift att pröva om reklam följer ICC:s regler för reklam och marknadskommunikation.

När det gäller motionsyrkandena om reklam för ohälsosam mat och placeringen av varor som godis, läsk och chips i butiker vill utskottet därutöver särskilt peka på att regeringen har gett Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket i uppdrag att ta fram underlag till insatser för att främja hälsa relaterad till matvanor och fysisk aktivitet. Vidare har ICC tagit fram riktlinjer när det gäller ansvarsfull marknadskommunikation för mat och dryck.

Utskottet kan således konstatera att det vidtagits lagstiftningsåtgärder och pågår ett arbete med frågorna såväl nationellt som internationellt. Enligt utskottet finns det därför inte behov av något tillkännagivande till regeringen. Motionsyrkandena bör avslås.

Lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om åtgärder mot könsdiskriminerande reklam m.m. Utskottet förväntar sig att regeringen snarast återkommer med förslag om lagstiftning.

Jämför reservation 8 (M, C, L).

Motionerna

I kommittémotion 2016/17:3346 föreslår Désirée Pethrus m.fl. (KD) ett tillkännagivande om att införa lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam (yrkande 17).

I motionerna 2015/16:837 av Carina Ohlsson och Monica Green (båda S) och 2016/17:1891 av Carina Ohlsson m.fl. (S) föreslås ett tillkännagivande om behovet av lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam.

I motion 2016/17:1170 föreslår Ann-Christin Ahlberg och Phia Andersson (båda S) ett tillkännagivande om att se över möjligheterna att lagstifta mot könsdiskriminerande reklam.

I motion 2016/17:2538 av Annika Hirvonen Falk m.fl. (MP) föreslås ett tillkännagivande om att införa en lag mot könsdiskriminerande reklam.

Även Solveig Zander (C) föreslår i motion 2015/16:2382 ett tillkännagivande om att införa lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam. Samma motionär anser i motion 2016/17:1189 att det är hög tid att det införs lagstiftning i Sverige mot könsdiskriminerande reklam. Ett tillkännagivande föreslås om att tillsätta en utredning som ska ta fram förslag på lagstiftning i syfte att motverka könsdiskriminerande reklam.

Hans Hoff (S) anser i motion 2016/17:2678 att lagstiftningen bör ses över så att modebranschen inte kan använda sig av extremt magra modeller och reklam inte kan uppmuntra till extremt magra kroppsideal. Motionären föreslår ett tillkännagivande om en BMI-gräns för modeller inom modebranschen.

Lawen Redar (S) menar i motion 2015/16:1381 att regeringen bör göra en översyn av de marknadsföringsrättsliga reglerna för att hindra marknadsföringens negativa inverkan på ungas självbild och kroppsideal. Motionären nämner exempelvis förekomsten av manipulerade bilder i marknadsföringen. Möjligheterna till lagändringar för att stoppa kommersialiseringen av kvinnokroppen bör ses över. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta.

Egenåtgärder

Som tidigare redovisats i avsnittet Reklam riktad till barn m.m. inrättades Stiftelsen Reklamombudsmannen (RO) 2009. Allmänheten, företag, myndigheter och andra organisationer kan vända sig till RO med klagomål på reklam som man anser strider mot god marknadsföringsetik. RO granskar även reklam på eget initiativ och ger information, utbildning och vägledning i marknadsföringsetiska frågor. RO prövar om reklam följer ICC:s regler för reklam och marknadskommunikation och meddelar i uppenbara fall (om praxis finns) friande eller fällande beslut. Övriga ärenden överlämnas för prövning av Reklamombudsmannens opinionsnämnd (RON). RO:s beslut kan överklagas till RON. I artikel 1 i ICC:s regler för reklam och marknadskommunikation föreskrivs bl.a. att reklam ska utformas med vederbörlig känsla för socialt och yrkesmässigt ansvar. Enligt artikel 4 i grundreglerna får reklam inte vara diskriminerande i fråga om bl.a. kön.

Vid bedömning av om reklam är könsdiskriminerande utgår RO och RON från följande kriterier.

- 1. Reklam som framställer kvinnor eller män som rena sexobjekt och som kan anses kränkande (objektifierande reklam).
- 2. Reklam som visar en stereotyp bild av könsrollerna och som därigenom framställer kvinnor eller män på ett nedvärderande sätt (schabloniserande reklam).
- 3. Reklam som på något annat nedvärderande sätt är uppenbart könsdiskriminerande för kvinnor eller män.

RO och Reklamombudsmannens opinionsnämnd meddelade 2014 totalt 261 beslut, varav 143 gällde könsdiskriminerande reklam. År 2015 meddelades 182 beslut, varav 90 gällde könsdiskriminerande reklam. 2016 meddelades 209 beslut, varav 87 gällde könsdiskriminerande reklam. Av de beslut som avsåg könsdiskriminerande reklam meddelades 63 fällande beslut 2014, 43 fällande beslut 2015 och 37 fällande beslut 2016.

Sedan 2014 har RON skärpt sin praxis bl.a. för hur annonsörer får marknadsföra underkläder och badkläder samt parfym.

Att avbilda extremt smala kroppar i reklam kan enligt praxis från RON bidra till ett ideal som är skadligt att sträva efter. RON har i beslut ansett att annonsören genom att i den anmälda reklamen visa en modell som ser extremt smal ut inte tagit ett socialt och yrkesmässigt ansvar. Reklamen har därför stridit mot artikel 1 i ICC:s regler för reklam och marknadskommunikation.

Den europeiska kosmetikbranschen (Cosmetics Europe) har 2012 antagit vägledande principer för ansvarsfull marknadsföring av kosmetika. Enligt dessa principer ska reklam och marknadskommunikation för kosmetika respektera mänsklig värdighet och mångfald. Den ska inte uppmana eller överse med någon form av diskriminering, inbegripet sådan som härrör från kön (2.2.1 h). Modeller som används i annonser och efterbearbetningstekniker får inte verka för att främja ett extremt smalt kroppsideal (2.2.1 j).

Utredningen om könsdiskriminerande reklam

En särskild utredare fick i juli 2006 ett regeringsuppdrag att kartlägga utvecklingen och omfattningen av könsdiskriminerande reklam i Sverige och lämna förslag till hur lagstiftning mot sådan reklam skulle kunna utformas, samt redovisa för- och nackdelar med dessa förslag. Uppdraget omfattade även att beakta andra möjligheter att komma till rätta med könsdiskriminerande reklam, t.ex. genom näringslivets egna självreglerande organ.

Utredaren överlämnade i januari 2008 betänkandet Könsdiskriminerande reklam – kränkande utformning av kommersiella meddelanden (SOU 2008:5) till statsrådet och chefen för Integrations- och jämställdhetsdepartementet. I betänkandet föreslogs en ny och fristående lag mot könsdiskriminerande reklam. Utredaren ansåg inte att en sådan lagstiftning är grundlagsstridig. Utredaren ansåg vidare bl.a. att Konsumentverket/Konsumentombudsmannen ska ansvara för frågor om könsdiskriminerande reklam, vilket bl.a. innefattar kartläggning av dess utveckling och omfattning, utformning av råd och spridning av information.

Den tidigare regeringen beslutade den 24 april 2008 att lägga betänkandet till handlingarna.

Finansmarknads- och konsumentminister Per Bolunds svar vid frågestunden den 27 oktober 2016 m.m.

På fråga om vad regeringen kommer att vidta för åtgärder för att stoppa den sexistiska reklamen svarade statsrådet Per Bolund bl.a. följande.

Regeringen har börjat med en dialog med aktörerna för att se hur de ser på utvecklingen och vilken möjlighet det finns till självsanering inom branschen. Vi kommer att fortsätta med det och ska ha ett möte i början av november med aktörerna. Regeringen är också beredd att gå fram med lagstiftning för att skapa ett offentligt samhälle där vi inte behöver mötas av den typen av budskap som kan ge problem för många medborgare.

Den 7 november 2016 träffade jämställdhetsminister Åsa Regnér och finansmarknads- och konsumentminister Per Bolund representanter för reklambranschen för ett samtal om könsdiskriminerande reklam.

Tidigare ställningstaganden

Frågor om lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam har varit föremål för överväganden och förslag i en rad olika sammanhang sedan mitten av 1970-talet. Vad som har diskuterats har gällt dels om sådana regler över huvud taget behövs, dels om en sådan lagstiftning kräver grundlagsändringar.

Frågor om könsdiskriminerande reklam behandlades ingående av lagutskottet våren 1995 i samband med att riksdagen antog 1995 års marknadsföringslag (prop. 1994/95:123, bet. LU16). Konstitutionsutskottet ansåg i sitt yttrande till lagutskottet över propositionen, i likhet med den dåvarande regeringen, att lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam, som begärts i de då aktuella motionerna, inte kan införas utan grundlagsändring.

Lagutskottet delade de då aktuella motionärernas uppfattning att reklam med inslag av diskriminering i olika former var oacceptabel. Eftersom en laglig möjlighet att ingripa mot könsdiskriminerande reklam kräver en grundlagsändring som innebär inskränkningar i tryckfrihetens och yttrandefrihetens grundvalar borde dock, anförde utskottet, lagstiftning komma i fråga endast om detta framstår som det enda alternativet för att komma till rätta med problemet. Förutom att lagstiftningsbehovet sålunda måste vara klarlagt borde det vidare krävas att den diskriminerande reklamen förekommer i sådan omfattning och är av sådan art att inskränkningar i tryckfriheten och yttrandefriheten oundgängligen är påkallade. Lagutskottet, som konstaterade att regeringen enligt vad som anförts i propositionen avsåg att följa utvecklingen på området, avstyrkte de aktuella motionerna. Riksdagen följde utskottet.

Motionsyrkanden om lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam har även behandlats av civilutskottet vid flera tidigare tillfällen, senast våren 2015 (bet. 2014/15:CU11). Utskottet avstyrkte de då aktuella motionsyrkandena, och riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

När det gäller motionerna om könsdiskriminerande reklam vill utskottet liksom tidigare understryka att utskottet delar uppfattningen att reklam som förmedlar en könsstereotyp bild inte är önskvärd i ett samhälle som strävar efter ökad jämställdhet och alla människors lika värde. Utskottet anser att branschen har ett stort ansvar när det gäller att motverka könsdiskriminerande reklam. Utskottet ser därför positivt på att den branschfinansierade stiftelsen Reklamombudsmannen inrättats. Förutom att granska reklam har Reklamombudsmannen också en viktig uppgift i att informera och utbilda branschen i marknadsföringsetiska frågor. Enligt utskottet är det vidare positivt att regeringen har inlett en dialog med aktörerna i branschen och uttryckt beredskap att gå fram med lagstiftning vid behov.

Utskottet är i nuläget inte berett att föreslå något initiativ från riksdagens sida med anledning av motionerna. Utskottet förväntar sig att regeringen snarast återkommer med förslag om lagstiftning.

Motionerna får därmed anses delvis tillgodosedda och bör avslås.

När det gäller övriga motioner finns det inte skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagen.

Motionerna bör därför avslås.

Förlängning av presumtionsfristen i konsumentköplagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om att tidsfristen i konsumentköplagen ska förlängas. Utskottet hänvisar bl.a. till en pågående översyn inom EU.

Motionerna

I motionerna 2015/16:922 och 2016/17:353 anser Rickard Nordin (C) att tidsfristen i 20 a § konsumentköplagen när det gäller presumtion för ursprungligt fel på en vara ska utsträckas från sex till tolv månader. Enligt motionären skulle en utsträckt tidsfrist tvinga tillverkare att producera mer hållbara varor och ge konsumenter ett bättre skydd mot varor av undermålig kvalitet. En längre tidsfrist skulle dessutom främja miljön då färre naturresurser skulle tas i anspråk om produkterna höll längre. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta.

Gällande rätt

Enligt 20 § konsumentköplagen (1990:932) ska frågan om en vara är felaktig bedömas med hänsyn till varans beskaffenhet när den avlämnas. Säljaren ansvarar för fel som har funnits vid denna tidpunkt även om felet visar sig först senare. Det är i princip köparen (konsumenten) som ska bevisa att felet fanns när varan avlämnades (ett ursprungligt fel).

En särskild presumtionsregel finns i 20 a § konsumentköplagen. Ett fel som visar sig inom sex månader efter det att varan avlämnades ska anses ha funnits vid avlämnandet om inte annat visas eller detta är oförenligt med varans eller felets art.

Bestämmelsen i 20 a § infördes i konsumentköplagen 2002 och genomför artikel 5.3 i direktivet (1999/44/EG) om vissa aspekter rörande försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier (konsumentköpsdirektivet). I propositionen anförde regeringen att det inte fanns tillräckliga skäl att utsträcka presumtionsregeln till att gälla under längre tid än sex månader. Lagutskottet tillstyrkte propositionen och riksdagen följde utskottet (prop. 2001/02:134, bet. 2001/02:LU33, rskr. 2001/02:292).

Pågående arbete

Som tidigare redovisats i avsnittet Reklam riktad till barn m.m. har kommissionen initierat en översyn av konsumentskyddslagstiftningen inom EU. Konsumentköpsdirektivet är ett av de direktiv som omfattas av översynen. I kommissionens arbetsprogram för 2017 (KOM(2016) 710) anges att

översynen inklusive konsekvensbedömningen beräknas vara klar fjärde kvartalet 2017.

Utskottets ställningstagande

Som redovisats ovan övervägdes frågan om tidsfristens längd vid införandet av presumptionsregeln i 20 a § konsumentköplagen. Vidare är konsumentköpsdirektivet för närvarande föremål för en översyn av kommissionen. Utskottet kan därför inte se att det finns skäl att föreslå något initiativ från riksdagen. Motionerna bör avslås.

Köp av levande djur

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen både nationellt och inom EU bör initiera överväganden om huruvida reglerna i konsumentköplagen för köp av levande djur är ändamålsenligt utformade och tillkännager detta för regeringen.

Jämför reservation 9 (S, MP, V).

Motionerna

Ewa Thalén Finné m.fl. (M) anför i kommittémotion 2016/17:3147 att det är ett stort problem för många inom hästnäringen att konsumentköplagen gäller vid försäljning av hästar. Enligt motionärerna innebär konsumentköplagens regler att en säljare som sålt en fullt frisk häst relativt lång tid efter försäljningen kan tvingas att köpa tillbaka hästen i ett försämrat tillstånd. Motionärerna anser att det finns skäl att se över konsumentköplagen för att modernisera den när det gäller köp av hästar. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 12).

Ett motsvarande tillkännagivande föreslås även i kommittémotion 2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 10.

Kristina Yngwe m.fl. (C) anför i kommittémotion 2016/17:823 att det i dag är vanligt att näringsidkare säljer hästar till privatpersoner. Konsumentköplagens regler om fel på varan gäller i dessa fall. Motionärerna menar bl.a. att fördelningen av bevisbördan i fråga om fel på en vara gör att en näringsidkare riskerar att få återbetala belopp inklusive skadestånd till köparen av djuret som överstiger köpeskillingen. Motionärerna anser att det bör göras en översyn av möjligheterna att undanta levande djur från konsumentköplagens tillämpningsområde. Ett alternativ innan ett sådant undantag införs är att begränsa möjligheten till skadestånd och korta reklamations tiden. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande i enlighet med detta (yrkande 3).

I motion 2015/16:2462 föreslår Kristina Yngwe (C) ett tillkännagivande om en översyn av konsumentköplagens bestämmelser i fråga om försäljning

av hästar (yrkande 2). Motionären anser att det inte är rimligt att konsumentköplagen likställer ett levande djur med exempelvis en brödrost eller en bil.

Mats Green och Cecilia Widegren (båda M) anser i motion 2016/17:2483 att det finns ett tydligt behov av att undanta köp av levande djur från konsumentlagstiftningen. Konsumentköplagen i sin nuvarande form är inte anpassad till köp av levande djur. Köprättens regler om fel på varan tar inte hänsyn till varor som under sin livstid förändras på ett sätt som inte alltid kan förutses. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande om att se över konsumentlagstiftningen så att regler för försäljning av hästar och övriga levande djur skiljs från regler för försäljning av andra varor (yrkande 1). Vidare föreslås ett tillkännagivande om att införa ett moratorium när det gäller konsumentköplagens tillämplighet på köp av levande djur (yrkande 2). Motionärerna föreslår också tillkännagivanden om att det bör göras ett internationellt utvärderingsarbete som kommer ny svensk lagstiftning till del (yrkande 3) och att det i ny lagstiftning bör tas in erfarenheter från drabbade djurägare (yrkande 4).

Gällande rätt m.m.

Köplagen (1990:931) är tillämplig vid köp av lös egendom, dvs. all egendom som inte är fast egendom. Konsumentköplagen (1990:932) är tillämplig vid köp av lösa saker. Med lösa saker avses vanligen fysiska föremål som är flyttbara. Till lös egendom/lösa saker räknas även djur. Vid köp av djur ska således köplagens och konsumentlagens regler om t.ex. fel på varan tillämpas.

Konsumentköplagen gäller när en näringsidkare säljer en lös sak till en konsument. Konsumentköplagen är i huvudsak tvingande till köparens (konsumentens) förmån. Lagen gäller inte vid köp mellan privatpersoner.

En vara ska enligt 16 § konsumentköplagen anses felaktig bl.a. om den avviker från vad som avtalats eller om den i något annat avseende avviker från vad köparen med fog kunnat förutsätta. Frågan om varan är felaktig ska enligt 20 § konsumentköplagen bedömas med hänsyn till varans beskaffenhet när den avlämnades. Säljaren ansvarar för fel som har funnits vid denna tidpunkt även om felet visar sig först senare. Den köprättsliga utgångspunkten är att det är köparen som har bevisbördan för att ett fel föreligger och att felet fanns när varan avlämnades.

Enligt presumptionsregel i 20 a § konsumentköplagen (se föregående avsnitt) ska dock ett fel som visar sig inom sex månader efter det att varan avlämnades anses ha funnits vid avlämnandet om inte annat visas eller detta är oförenligt med varans eller felets art. Regeln innebär att om konsumenten efter köpet lägger fram tillräckligt stark bevisning för att ett fel i varan ska anses föreligga och att felet visade sig dvs. rent faktiskt uppenbarade sig inom sexmånadersfristen ska felet presumeras ha funnits vid avlämnandet. För att undgå ansvar ska näringsidkaren bevisa att felet inte fanns vid tidpunkten för avlämnandet utan har uppkommit senare, dvs. att det orsakats av eller beror på

en handling eller en underlåtelse som är hänförlig till en tidpunkt efter varans leverans.

Högsta domstolen har i ett avgörande som gällde bevisbördan och beviskrav för att ett fel vid ett konsumentköp (som inte avsåg djur) funnits vid avlämnandet ansett att det vid tillämpning av bestämmelsen är motiverat att näringsidkaren ges en viss bevislättning för att bryta presumtionen i jämförelse med det högt ställda krav som är utgångspunkten i dispositiva tvistemål. Vad som kan krävas för att näringsidkaren ska anses ha lagt fram tillräcklig bevisning om att ett fel inte förelåg vid tidpunkten för riskövergången kan enligt domstolen i viss mån variera beroende på omständigheterna. En viktig faktor kan här vara den tid som har gått sedan varan avlämnades. Om det exempelvis är fråga om en väl synlig defekt som har påtalats av konsumenten först flera månader efter avlämnandet, krävs det inte samma bevisning för att näringsidkaren ska anses ha uppfyllt sin bevisbörda som när det är fråga om ett fel som påtalas kort tid efter avlämnandet.

Ofta räcker det därför med att näringsidkaren gör sannolikt att felet har orsakats av en olyckshändelse eller därmed jämförlig händelse eller vanvård, onormalt brukande eller något liknande förhållande på konsumentens sida. Om presumtionen bryts, innebär det att konsumenten enligt huvudregeln måste bevisa att felet fanns vid tidpunkten för riskövergången för att han eller hon ska kunna göra gällande felpåföljder (se NJA 2013 s. 524 och Herre & Ramberg, Konsumentköplagen [14 juli 2016, Zeteo], kommentaren till 20 a §).

Bestämmelsen i 20 a § infördes i konsumentköplagen 2002 för att genomföra artikel 5.3 i konsumentköpsdirektivet. Som redovisats i tidigare avsnitt har kommissionen initierat en översyn av konsumentskyddslagstiftningen inom EU. Konsumentköpsdirektivet är ett av de direktiv som omfattas av översynen.

Tidigare behandling

Civilutskottet behandlade våren 2009 en motion om att det i köplagen och i konsumentköplagen bör finnas särskilda bestämmelser om köp av levande djur (bet. 2008/09:CU34). Utskottet kunde inte ställa sig bakom kravet på den översyn av köplagens och konsumentköplagens bestämmelser som motionären förespråkade och föreslog att motionen skulle avslås. Vidare behandlade utskottet våren 2015 en motion om en översyn av konsumentköplagens bestämmelser i fråga om försäljning av hästar (bet. 2014/15:CU11). Enligt utskottets mening fanns det inte skäl att föreslå någon åtgärd med anledning av motionen och utskottet ansåg att motionen borde avslås. Riksdagen har följt utskottet.

Utskottets ställningstagande

Hästnäringen är för många både en hobby och en inkomst. Svensk hästnäring, speciellt den stora ridhästsektorn, utgörs i huvudsak av människor som använder hästen för hobbyverksamhet eller andra rekreationsändamål. Det innebär att den främsta marknaden för svenska hästuppfödare finns bland privatpersoner, samtidigt som majoriteten av uppfödarna bedriver näringsverksamhet. Ett stort problem för många inom hästnäringen är att konsumentköplagen gäller när en näringsidkare säljer ett djur till en konsument. Som konsumentköplagen är utformad i dag får näringsidkaren en svag ställning i förhållande till konsumenten i de fall den köpta varan påstås vara felaktig.

Presumptionsregeln i 20 a § konsumentköplagen infördes i konsumentköplagen för att genomföra artikel 5.3 i konsumentköpsdirektivet. Enligt bestämmelsen ska ett fel som visar sig inom sex månader efter det att varan avlämnades anses ha funnits vid avlämnandet om inte annat visas eller detta är oförenligt med varans eller felets art. Det innebär att konsumenten bara behöver bevisa att felet visat sig inom sexmånadersfristen. Näringsidkaren har då att bevisa att felet inte fanns vid tidpunkten för avlämnandet utan har uppkommit senare. Det kan i praktiken innebära att en näringsidkare som har sålt en fullt frisk häst kan tvingas att efter en relativt lång tid efter försäljningen ta tillbaka hästen i ett försämrat tillstånd. Följden av detta är att många näringsidkare drar sig för att sälja hästar till privatpersoner. Enligt utskottets mening är konsumentköplagens felregler inte anpassade för köp av levande djur som kan påverkas av exempelvis miljöombyte eller nya hanterings- och träningsrutiner.

Utskottet anser därför att regeringen både nationellt och inom EU bör initiera överväganden om huruvida reglerna i konsumentköplagen för köp av levande djur är ändamålsenligt utformade.

Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför och tillkännager detta för regeringen. Ställningstagandet innebär ett bifall till motionerna 2015/16:2462 yrkande 2, 2016/17:3147 yrkande 12 och 2016/17:3173 yrkande 10 samt delvis bifall till motionerna 2016/17:823 yrkande 3 och 2016/17:2483 yrkande 1. Övriga motionsyrkanden bör avslås.

Servicegaranti

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om en lagreglerad servicegaranti vid köp av produkter. Utskottet hänvisar bl.a. till gällande rätt.

Motionen

Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M) anser i motion 2015/16:1462 att det bör finnas en lagreglerad servicegaranti vid köp av produkter. Vid problem med en produkt ska en konsument bl.a. vara garanterad att inom en viss tid kunna få kontakt med försäljningsföretaget via servicetelefon eller mejl. Service på plats ska ske inom ett fastställt antal dagar. Motionären menar att en sådan bestämmelse bör införas i konsumentköplagen. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta.

Gällande rätt

Om en vara är felaktig har konsumenten enligt 26 § konsumentköplagen (1990:932) rätt att kräva att säljaren avhjälpel felet eller företar omleverans om detta kan ske utan oskälig kostnad för säljaren. Vid bedömningen av om någon av påföljderna avhjälpande eller omleverans skulle medföra oskälig kostnad för säljaren ska särskild hänsyn tas till vilken betydelse felet har, vilket värde varan skulle ha haft om den varit felfri och om den andra påföljden skulle kunna fullgöras till väsentligt lägre kostnad för säljaren och utan väsentlig olägenhet för köparen. Avhjälpande eller omleverans ska ske inom skälig tid efter det att köparen framställde sitt krav och utan kostnad eller väsentlig olägenhet för denne.

Med omleverans avses att konsumenten får byta varan mot en annan felfri vara.

I förarbetena till konsumentköplagen anförs att bedömningen av vad som är skälig tid för att avhjälpa ett fel i första hand bör ske med hänsyn till köparens intresse, bl.a. hans eller hennes behov av varan i felfritt skick. Även säljarens möjligheter att avhjälpa felet måste beaktas. I princip bör emellertid säljaren vara skyldig att ta sig an avhjälpandet omgående sedan köparen gett säljaren tillfälle till det. Endast om felet är av sådant slag att det inte nämnvärt påverkar varans användbarhet och köparen kan disponera varan, bör denne behöva finna sig i att säljaren på grund av ursäktlig tidsbrist eller dylikt dröjer något med sina åtgärder. Även om köparen inte kan använda varan under väntetiden bör en längre tid än annars kunna godtas, om säljaren lämnar en ersättningsvara till köparens förfogande. Säljaren bör också kunna medges en större tidsmarginal, om konsumenten ändå inte skulle använda varan, exempelvis därför att användningen är säsongsbunden. I övrigt får det avgörande för bedömningen av vad som utgör en skälig tid för ett avhjälpande i huvudsak vara den tid som normalt måste beräknas gå åt för de nödvändiga åtgärderna (prop. 1989/90:89 s. 120).

Enligt 2 kap. 2 § första stycket 1 lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler ska näringsidkaren innan ett avtal om varor ingås ge konsumenten information om sitt namn, organisationsnummer, telefonnummer och telefaxnummer samt sin adress och e-postadress. Informationen ska vara sådan att konsumenten enkelt ska kunna identifiera och kontakta näringsidkaren (prop. 2013/14:15 s. 79). Information ska även lämnas om bl.a.

den rätt som konsumenten har att reklamera enligt lag, hur reklamation kan göras och gatuadressen till det verksamhetsställe dit konsumenten kan vända sig för att framställa klagomål (8) och om garantier eller liknande utfästelser samt den assistans och service som gäller efter försäljningen (12).

Enligt 22 § marknadsföringslagen (2008:486) ska en näringsidkare, som vid marknadsföringen erbjuder sig att genom en garanti eller liknande utfästelse under en viss tid svara för en produkt eller del därav eller för en egenskap hos produkten, vid försäljningen lämna köparen tydlig information om utfästelsens innehåll och de uppgifter som är nödvändiga för att köparen ska kunna göra den gällande. Utfästelsen och informationen ska lämnas i en handling eller i någon annan läsbar och varaktig form som är tillgänglig för köparen.

I 22 a § första stycket marknadsföringslagen finns en bestämmelse om den information som ska lämnas vid konsumentavtal som ingås i näringsidkarens affärslokal. Näringsidkaren ska innan avtalet ingås ge konsumenten klar och begriplig information om bl.a. sitt namn och telefonnummer samt sin gatuadress och e-postadress (1), den rätt som konsumenten har att reklamera enligt lag och hur reklamation kan göras (6) och garantier eller liknande utfästelser samt den assistans och service som gäller efter försäljningen (7).

Bestämmelserna i 2 kap. 2 § första stycket 1 lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler samt i 22 a § marknadsföringslagen genomför delar av direktivet om konsumenträttigheter i svensk rätt (prop. 2013/14:15, bet. 2013/14:CU7, rskr. 2013/14:118).

Pågående arbete inom EU

Kommissionen presenterade i december 2015 ett förslag till direktiv om vissa aspekter på avtal om försäljning av varor på nätet och annan distansförsäljning av varor (KOM(2015) 635). Direktivförslaget innehåller bl.a. en bestämmelse om att konsumenten ska ha rätt att inom skäligen tid och utan väsentlig olägenhet få ett fel i varan avhjälpt.

Direktivförslaget förhandlas för närvarande inom EU.

Som tidigare redovisats i bl.a. avsnittet Reklam riktad till barn m.m. har kommissionen initierat en översyn av konsumentskyddslagstiftningen inom EU. Konsumentköpsdirektivet, direktivet om otillbörliga affärsmetoder och direktivet om konsumenträttigheter är några av de direktiv som omfattas av översynen. I kommissionens arbetsprogram för 2017 (KOM(2016) 710) anges att översynen inklusive konsekvensbedömningen beräknas vara klar fjärde kvartalet 2017.

Utskottets ställningstagande

I konsumentköplagen finns bestämmelser om de påföljder som konsumenten kan göra gällande vid fel på en vara. Bestämmelser om den information som näringsidkaren ska lämna för att konsumenten ska kunna identifiera och

kontakta näringsidkaren finns bl.a. i lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler och i marknadsföringslagen. Vidare anges att näringsidkaren ska lämna information om garantier eller liknande utfästelser samt den assistans och service som gäller efter försäljningen.

Kommissionen gör för närvarande en översyn av ett antal direktiv inom det konsumenträttsliga området. Bland annat omfattas konsumentköpsdirektivet, direktivet om otillbörliga affärsmetoder och direktivet om konsumenträttigheter av översynen. Vidare har kommissionen presenterat ett förslag till direktiv om vissa aspekter på avtal om försäljning av varor på nätet och annan distansförsäljning av varor. Förslaget förhandlas inom EU.

Mot denna bakgrund kan utskottet inte se att det finns skäl att föreslå något initiativ från riksdagen. Motionen bör därför avslås.

Förmedling av tjänster

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att tillsätta en utredning som ska se över hur man kan motverka oseriösa aktörer inom förmedlingsbranschen. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete inom EU.

Jämför reservation 10 (L).

Motionen

I kommittémotion 2015/16:2781 anför Robert Hannah m.fl. (L) att förmedlingstjänster är vanliga vid t.ex. köp av resor och hantverkstjänster via sökmotorer på internet. Motionärerna anser att regeringen snarast bör tillsätta en utredning som ska se över hur man kan motverka oseriösa aktörer inom förmedlingsbranschen och hur man kan stärka konsumenters ställning när dessa blir utnyttjade av oseriösa aktörer. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 3).

Direktivet om paketresor och sammanlänkade researrangemang

Europaparlamentet och rådet antog den 25 november 2015 ett nytt direktiv om paketresor och sammanlänkade researrangemang (EU) 2015/2302. I det nya direktivet, som är ett fullharmoniseringsdirektiv, är definitionen av paketresor vidare och omfattar även situationer då resetjänsterna köps från separata näringsidkare genom sammanlänkade bokningsprocesser online, s.k. click through. Direktivet innehåller bestämmelser om bl.a. vem som bär ansvaret för att ett avtal fullgörs och resenärens rättigheter när ett avtal inte fullgörs. Medlemsstaterna ska senast den 1 januari 2018 anta och offentliggöra de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att genomföra direktivet. Dessa bestämmelser ska tillämpas fr.o.m. 1 juli 2018.

Paketreseutredningen

Regeringen gav den 25 juni 2015 en särskild utredare i uppdrag att föreslå hur det nya direktivet om paketresor och sammanlänkade researrangemang ska genomföras i svensk rätt. Utredningen, som antog namnet Paketreseutredningen, överlämnade i september 2016 delbetänkandet Ny paketreselag (SOU 2016:56). I betänkandet föreslår utredningen en ny paketreselag som till sin utformning och sitt innehåll ligger nära direktivet. Med paketresa avses i den föreslagna nya lagen en kombination av minst två olika typer av resetjänster avsedda för samma resa eller semester. Även resetjänster som köps från separata näringsidkare genom länkade bokningsprocesser online kan anses utgöra en paketresa. För det förutsätts dock att den näringsidkare som det första avtalet ingåtts med överför resenärens namn, betalningsuppgifter och e-postadress till en eller flera andra näringsidkare och att resenären ingår avtal med någon av dessa näringsidkare inom 24 timmar efter det att bokningen av den första resetjänsten har bekräftats. Den resetjänst som det första avtalet avser och de andra resetjänster som resenären därefter ingår avtal om bildar då en paketresa. Arrangören, dvs. den som kombinerar och till försäljning erbjuder en paketresa, antingen direkt eller genom en annan näringsidkare eller tillsammans med en annan näringsidkare, eller den näringsidkare som överför resenärens uppgifter till en annan näringsidkare ska vara primärt ansvarig gentemot resenären för att paketreseavtalet fullgörs. Vid fel i paketresan ska resenären bl.a. ha rätt till prisavdrag och skadestånd. Vidare föreslår utredningen att Konsumentverket alljämt ska ansvara för tillsynen över att paketreselagens regler följs. I den föreslagna nya paketreselagen regleras också s.k. kopplade researrangemang, (de researrangemang som i direktivet kallas för sammanlänkade researrangemang). Med kopplat researrangemang avses minst två olika typer av resetjänster köpta för samma resa eller semester, vilka inte utgör en paketresa, som leder till att separata avtal ingås med de enskilda resetjänstleverantörerna, om en näringsidkare bl.a. underlättar resenärens separata urval och separata betalningar för var och en av resetjänsterna, vid tidpunkten för ett enda besök hos eller en enda kontakt med dess försäljningsställe. Ett exempel på underlättande kan vara att resenären i samband med en bokning på internet hos en resetjänstleverantör via ett s.k. pop-up-fönster erbjuds att boka ytterligare resetjänster hos någon annan näringsidkare.

Enligt uppgift från Justitiedepartementet bereds delbetänkandet inom Regeringskansliet.

Pågående arbete inom EU

Kommissionen presenterade i maj 2016 ett förslag till en ny förordning om konsumentskyddssamarbete, Europaparlamentets och rådets förordning om samarbete mellan de nationella myndigheter som ansvarar för genomdrivandet av konsumentskyddslagstiftningen (KOM(2016) 283).

Syftet med förslaget är att effektivisera och stärka tillsynen inom EU på konsumentområdet för att möta de utmaningar som den digitala utvecklingen medfört och stärka den gränsöverskridande e-handeln inom EU. Den snabba tekniska utvecklingen har gjort det lättare för företag att begå överträdelse och undvika tillsynsåtgärder. Förutom åtgärder som syftar till att effektivisera samarbetet mellan de nationella tillsynsmyndigheterna föreslår kommissionen ett antal nya utrednings- och tillsynsbefogenheter. Kommissionen föreslår också att fler konsumentskyddsbestämmelser ska omfattas av förordningen.

Förslaget förhandlas för närvarande inom EU.

Utskottets ställningstagande

Det nya direktivet om paketresor och sammanlänkade researrangemang omfattar även resetjänster som köps från separata näringsidkare genom sammanlänkade bokningsprocesser online. Paketreseutredningen föreslår i sitt delbetänkande Ny paketreselag hur direktivet ska genomföras i svensk rätt. Delbetänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Vidare har kommissionen presenterat ett förslag till en ny förordning om konsumentskyddssamarbete som syftar till att effektivisera och stärka den gränsöverskridande tillsynen inom EU på konsumentområdet. Förordningsförslaget förhandlas för närvarande inom EU.

Utskottet anser att resultatet av det pågående arbetet inte bör föregripas genom någon åtgärd från riksdagen.

Motionsyrkandet bör därför avslås.

Alternativ tvistlösning på konsumentområdet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om behovet av utomrättslig tvistlösning. Utskottet hänvisar bl.a. till ny lagstiftning om alternativ tvistlösning på konsumentområdet.

Motionen

I kommittémotion 2015/16:2704 anser Ewa Thalén Finné m.fl. (M) bl.a. att det är viktigt att det svenska systemet för hantering av konsumenttvister utanför domstol fungerar väl och stärks. Allmänna reklamationsnämnden bör inte meddela bindande beslut, men myndighetens roll och ställning ska vara stark. Den ökade e-handeln, det ökade utbudet av lågprisprodukter inom vissa sektorer och uppkomsten av nya produkter och tjänster till följd av den snabba tekniska utvecklingen stärker behovet av en effektiv och högkvalitativ utomrättslig tvistlösning. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 11).

Nuvarande ordning m.m.

I Sverige prövas konsumenttvister utanför domstol framför allt i Allmänna reklamationsnämnden.

År 2013 antogs två EU-rättsakter om tvistlösning utanför domstol, Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/11/EU om alternativ tvistlösning vid konsumenttvister (tvistlösningsdirektivet) och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 524/2013 om tvistlösning online vid konsumenttvister (EU:s tvistlösningsförordning). Förordningen ska tillämpas fullt ut fr.o.m. den 9 januari 2016.

Tvistlösningsdirektivet och EU:s tvistlösningsförordning är sammankopplade och kompletterar varandra. Syftet med direktivet är att göra alternativa tvistlösningsorgan av hög kvalitet tillgängliga i hela EU för alla konsumentklagomål vid avtalstvister i samband med försäljning av varor eller av tjänster. EU-förordningen ska säkerställa att konsumenter och näringsidkare har direkt tillgång till en onlineplattform som hjälper konsumenter att komma i kontakt med ett alternativt tvistlösningsorgan som godkänts enligt direktivet, när tvister uppstår vid gränsöverskridande e-handel.

Konsument Europa, en fristående enhet inom Konsumentverket som ingår i European Consumer Centres Network, är kontaktpunkt för tvistlösning online enligt EU:s tvistlösningsförordning.

Tvistlösningsdirektivet har genomförts i svensk rätt genom lagen (2015:671) om alternativ tvistlösning i konsumentförhållanden som trädde i kraft den 1 januari 2016 (prop. 2014/15:128, bet. 2015/16:CU4, rskr. 2015/16:27). Lagen innehåller även kompletterande bestämmelser till EU:s tvistlösningsförordning. Lagen gäller för alternativ tvistlösning som initieras av en konsument avseende hans eller hennes anspråk mot en näringsidkare, om anspråket härrör från avtal om köp av vara eller tjänst mellan konsumenten och näringsidkaren. Enligt lagen ska en behörig myndighet, som utses av regeringen, besluta om godkännande av nämnder för alternativ tvistlösning och i förekommande fall om återkallelse av ett sådant godkännande. Regeringen ska vara ansvarig för att utse förvaltningsmyndigheter att vara nämnder för alternativ tvistlösning. I lagen anges vidare bl.a. att näringsidkare ska ha viss skyldighet att lämna information om alternativ tvistlösning till konsumenter och att denna skyldighet ska sanktioneras enligt marknadsföringslagen.

I proposition 2014/15:128 behandlades även frågan om huruvida Allmänna reklamationsnämndens beslut borde göras bindande. Regeringen gjorde bedömningen att nämndens beslut även fortsättningsvis endast bör utgöra rekommendationer. Utskottet instämde i betänkande 2015/16:CU4 i regeringens bedömning.

Kammarkollegiet har utsetts att vara behörig myndighet enligt lagen om alternativ tvistlösning i konsumentförhållanden.

För närvarande finns följande nämnder för alternativ tvistlösning.

- Allmänna reklamationsnämnden

- Nämnden för Rättsskyddsfrågor
- Personförsäkringsnämnden
- Sveriges advokatsamfunds Konsumenttvistnämnd
- Sveriges Begravningsbyråers Förbunds Reklamationsnämnd
- Trafikskadenämnden.

De nya reglerna om alternativ tvistlösning innebär bl.a. att Allmänna reklamationsnämnden fått ett utökat verksamhetsområde, t.ex. prövas nu även tvister om värmepumpar, spel och lotterier. Vidare ställer de nya reglerna högre krav på effektiviteten i ärendehantering, t.ex. ska i normalfallet en tvist avgöras inom 90 dagar efter det att ärendet är färdigt för avgörande. Allmänna reklamationsnämnden har numera också en skyldighet att verka för att parterna kommer överens. Sedan 2011 är det möjligt att göra en anmälan direkt på nämndens webbplats.

För att möta en ökande ärendetillströmning och de ökade krav som ställs på Allmänna reklamationsnämndens hantering av ärenden som är relaterade till EU-lagstiftningen på området beslutade riksdagen hösten 2015 att höja anslaget till nämnden med 10 200 000 kronor fr.o.m. 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 18, bet. 2015/16:CU1, rskr. 2015/16:76).

Pågående arbete

Regeringen gav i regleringsbrevet för budgetåret 2016 Allmänna reklamationsnämnden i uppdrag att redovisa hur myndigheten arbetar med kvalitetshöjande insatser och med att effektivisera verksamheten bl.a. när det gäller handlägningsrutiner som ska säkerställa att kraven i nämndens instruktion och i lagen om alternativ tvistlösning i konsumentförhållanden uppfylls. Av redovisningen ska framgå vilka åtgärder som har vidtagits eller kommer att vidtas. Faktiskt och förväntat resultat ska också redovisas.

Allmänna reklamationsnämnden redovisade uppdraget i november 2016.

Enligt uppgift från Finansdepartementet följs redovisningen upp inom ramen för årets myndighetsdialog.

Utskottets ställningstagande

Enligt EU:s tvistlösningsdirektiv är medlemsstaterna skyldiga att se till att det finns tillgång till alternativ tvistlösning för konsumenttvister i samband med försäljning av varor eller av tjänster. Medlemsstaterna ska vidare se till att de alternativa tvistlösningsförfarandena är effektiva. Tvistlösningsdirektivet har genomförts i svensk rätt genom lagen om alternativ tvistlösning i konsumentförhållanden. Lagen innehåller bl.a. bestämmelser om godkännande och utseende av nämnder för alternativ tvistlösning. För närvarande finns sex nämnder för alternativ tvistlösning i Sverige. Allmänna reklamationsnämnden är en av nämnderna och bedöms vara den som kommer att pröva de flesta konsumenttvister som omfattas av lagen. Genom de nya reglerna om alternativ tvistlösning har Allmänna reklamationsnämnden bl.a.

fått ett utökat verksamhetsområde. Vidare ställer de nya reglerna högre krav på effektiviteten i ärendehantering, bl.a. när det gäller inom vilken tid en tvist ska avgöras.

För att möta en ökande ärendetillströmning och de ökade krav som ställs på Allmänna reklamationsnämndens hantering av ärenden som är relaterade till EU-lagstiftningen på området har anslaget till nämnden höjts med drygt 10 miljoner kronor fr.o.m. 2016. Allmänna reklamationsnämnden redovisade i november 2016 ett regeringsuppdrag om hur nämnden arbetar med kvalitetshöjande insatser och med att effektivisera verksamheten. Enligt uppgift från Finansdepartementet behandlas rapporten inom ramen för årets myndighetsdialog.

Utskottet kan således konstatera att det införts lagstiftning, gjorts ekonomiska satsningar och pågår ett utvecklingsarbete för att tillhandahålla ett system för alternativ tvistlösning av god kvalitet. Önskemålen i motionen får därmed i allt väsentligt anses tillgodosedda.

Motionsyrkandet bör därför avslås.

Ersättning vid avbrott eller störningar i telefoni och bredbandstjänster

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en avbrottsersättning vid avbrott eller störningar i telefoni- och bredbandstjänster.

Jämför reservation 11 (C).

Motionerna

I partimotionerna 2015/16:2369 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 7, och 2016/17:820 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 8, föreslås ett tillkännagivande om att införa en rätt till avbrottsersättning vid avbrott och störningar i telefoni- och bredbandstjänster. Motionärerna anser att det är viktigt att marknadsaktörerna inom telefoni och bredband tar sitt fulla ansvar vid avbrott och störningar. För att säkerställa en hög leverans kvalitet och lägga ett större ansvar på operatörerna bör det införas lagstiftning om avbrottsersättning.

Nuvarande ordning

Enligt 5 kap. 15 § första stycket 17 lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation ska ett avtal mellan en konsument och den som tillhandahåller ett allmänt kommunikationsnät eller allmänt tillgängliga elektroniska kommunikations-tjänster innehålla tydliga, heltäckande och lättillgängliga uppgifter om villkoren för ersättning om tjänster inte tillhandahålls enligt avtalet.

Det finns inte någon lagreglerad rätt till avbrottsersättning vid avbrott och störningar i telefoni- och bredbandstjänster. Enligt allmänna avtalsrättsliga principer har dock en part i ett avtal rätt till ersättning för skador som parten drabbas av till följd av ett avtalsbrott. Exempelvis har Allmänna reklamationsnämnden i ett avgörande om ersättning för merkostnader vid fel i en bredbandstjänst tillämpat konsumenttjänstlagen analogt och tillerkänt konsumenten skadestånd (se ARN ärende 2014-08435).

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening finns det inte skäl att föreslå någon åtgärd med anledning av motionsyrkandena. Motionsyrkandena bör avslås.

Konsumentskyddet vid hotelltjänster

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om konsumentskyddet för hotellgäster vid överbokningar. Utskottet hänvisar bl.a. till Allmänna reklamationsnämndens praxis och pågående beredning.

Motionerna

I motionerna 2015/16:926 och 2016/17:373 anser Rickard Nordin (C) att hotell som konsekvent överbokar sina rum ska vara skyldiga att ge en ordentlig ersättning till den gäst som inte kunnat erbjudas något rum på grund av överbokning. Motionären föreslår ett tillkännagivande om en översyn av lagstiftningen för att stärka konsumentskyddet för hotellgäster vid överbokningar.

Nuvarande ordning

Paketreselagen

Den nu gällande lagen (1992:1672) om paketresor (paketreselagen) omfattar paketresor som arrangörer, själva eller genom återförsäljare, säljer eller marknadsför (1 §). För att en resa ska anses utgöra en paketresa krävs bl.a. att researrangemanget består av transport och inkvartering eller någon av dessa tjänster i kombination med någon turisttjänst som utgör en inte oväsentlig del av arrangemanget och som inte är direkt knuten till transport eller inkvartering (2 §). Arrangören ansvarar gentemot resenären för vad denne har rätt att fordra till följd av avtalet. Ansvaret gäller även för sådana prestationer som ska fullgöras av någon annan än arrangören. Om återförsäljaren är part i avtalet, ansvarar återförsäljaren mot resenären på samma sätt som arrangören (9 §).

I 15–20 §§ paketreselagen finns bestämmelser om ändringar som sker i researrangemanget efter avresan. Bestämmelserna innebär bl.a. följande. Om en väsentlig del av de avtalade tjänsterna inte kan tillhandahållas, ska arrangören ordna lämpliga ersättningsarrangemang utan extra kostnad för resenären. Om ersättningsarrangemang inte kan ordnas eller om resenären på godtagbara grunder avvisar sådana arrangemang, ska arrangören, om det är skäligt, utan extra kostnad för resenären tillhandahålla likvärdig transport tillbaka till platsen för avresan eller till någon annan ort som resenären godkänner. Innebär en förändring i paketresan enligt första eller andra stycket en försämring för resenären är han eller hon, om det är skäligt, berättigad till prisavdrag och skadestånd (15 §).

Vid andra fel i de avtalade tjänsterna än sådana som anges i 15 § har resenären rätt till prisavdrag och skadestånd, om inte felet beror på denne. Rätten till skadestånd faller också bort om arrangören visar att felet beror på ett hinder utanför arrangörens kontroll som denne inte skäligen kunde förväntas ha räknat med när avtalet ingicks och vars följderna denne inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit. Kontrollansvaret omfattar också andra som arrangören har anlitat (16 §).

Skadestånd enligt 15 och 16 §§ omfattar, förutom ersättning för ren förmögenhetsskada, ersättning för personskada och sakskada (17 §).

När det gäller hotelltjänster som inte ingår som en del i ett paketresearrangemang saknas lagstiftning som direkt omfattar sådana tjänster. Enligt Allmänna reklamationsnämndens praxis anses dock att ledning kan hämtas från konsumentköplagen och konsumenttjänstlagen i fall när en konsument begär ersättning för att det hotell konsumenten beställt varit överbokat. Av dessa lagar följer att en näringsidkare som gör sig skyldig till avtalsbrott ska ersätta konsumenten för den skada konsumenten drabbats av på grund av avtalsbrottet (se ARN ärende 2015-01191).

Pågående arbete

Paketreseutredningen

Som tidigare redovisats i avsnittet Förmedling av tjänster antog Europaparlamentet och rådet i november 2015 ett nytt direktiv om paketresor och sammanlänkade researrangemang (EU) 2015/2302. Regeringen gav den 25 juni 2015 en särskild utredare i uppdrag att föreslå hur det nya direktivet ska genomföras i svensk rätt. Utredningen, som antog namnet Paketreseutredningen, överlämnade i september 2016 delbetänkandet Ny paketreselag (SOU 2016:56).

I delbetänkandet föreslår utredningen en ny paketreselag. Arrangören ska på samma sätt som gäller enligt den nuvarande paketreselagen vara primärt ansvarig gentemot resenären för att paketreseavtalet fullgörs. I den nya lagen ska bl.a. införas en generell skyldighet för arrangören att avhjälpa fel i paketresan. Skyldigheten att avhjälpa fel ska inte gälla om det föreligger ett hinder som arrangören inte kan övervinna eller om fullgörandet skulle medföra

kostnader som är oproportionerliga i förhållande till omfattningen av felet och värdet av de påverkade resetjänsterna. Resenären ska ges rätt till ersättning för försvarliga kostnader för att själv avhjälpa felet om omedelbart avhjälpande krävs eller arrangören inte avhjälpes felet. Avhjälpes inte felet ska resenären ha rätt till prisavdrag och skadestånd.

Enligt uppgift från Justitiedepartementet bereds delbetänkandet inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Vid fel i en hotellinkvartering som ingår i en paketresa blir paketreselagens felregler tillämpliga. Enligt den nuvarande paketreselagen har resenären vid fel i en paketresa bl.a. rätt till prisavdrag och skadestånd. Som redovisats ovan har ett nytt direktiv om paketresor och sammanlänkade researrangemang antagits 2015. Paketreseutredningen föreslår i sitt delbetänkande hur direktivet ska genomföras i svensk rätt. Utredningen föreslår en ny paketreselag som bl.a. ska innehålla en generell skyldighet för arrangören att avhjälpa fel i paketresan. Avhjälpes inte felet ska resenären ha rätt till prisavdrag och skadestånd. Resenären ges också i vissa situationer rätt till ersättning för försvarliga kostnader för att själv avhjälpa felet. Delbetänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

När det gäller hotelltjänster som inte ingår som en del i ett paketresearrangemang saknas lagstiftning som direkt omfattar sådana tjänster. Enligt Allmänna reklamationsnämndens praxis kan dock ledning hämtas från konsumentköplagen och konsumenttjänstlagen i fall när en konsument begär ersättning för att det hotell konsumenten beställt varit överbokat. Enligt dessa lagar har en konsument rätt till ersättning för skada på grund av näringsidkarens avtalsbrott.

Mot den redovisade bakgrunden är utskottet inte berett att föreslå någon åtgärd med anledning av motionerna, varför de bör avslås.

Småhusentreprenad

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om småhusentreprenad. Utskottet hänvisar bl.a. till avgöranden från Högsta domstolen.

Motionerna

I motionerna 2015/16:357 och 2016/17:381 anför Hans Hoff (S) att flera byggbolag vid nybyggnation använt en byggkonstruktion som brustit när det gäller fuktsäkerhet. Motionären menar att det finns ett behov av att utreda kostnadsansvaret vid fel i en småhusentreprenad. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta.

Jonas Eriksson (MP) anför i motion 2015/16:1147 att det vid småhusentreprenad nästan alltid förekommer kontraktsvillkor som innebär att beställaren (konsumenten) inte får överlåta kontraktet på någon annan utan entreprenörens godkännande. Motionären föreslår ett tillkännagivande om att även konsumenter som har köpt fastigheten i andra hand bör få reklamera fel till entreprenören.

Gällande rätt m.m.

I 51–61 §§ konsumenttjänstlagen (1985:716) finns särskilda bestämmelser om småhusentreprenad. Näringsidkaren ansvarar för de fel i entreprenaden som fanns vid den tidpunkt då arbetet godkändes vid slutbesiktningen. Näringsidkaren ansvarar också för fel som visar sig inom två år efter slutbesiktningen, om inte felet beror på olyckshändelser, vanvård, onormalt brukande eller liknande (58 och 59 §§). Efter det att en slutbesiktning gjorts får konsumenten endast åberopa fel som har antecknats i besiktningens utlåtandet. Undantag görs för bl.a. dolda fel (60 §). Om det inte görs någon slutbesiktning ska konsumenttjänstlagens allmänna felregler tillämpas. En konsument som vill åberopa att tjänsten är felaktig ska underrätta näringsidkaren om detta (reklamation). Konsumenten behöver inte reklamera fel som har antecknats i ett besiktningens utlåtande eller har påtalats för näringsidkaren inom sex månader från slutbesiktningen. Preskriptionsfristen, dvs. den längsta tid inom vilken reklamation kan göras, är tio år vid småhusentreprenad. Har en slutbesiktning gjorts, ska fristen räknas från den tidpunkt då besiktningen godkändes såvida inte annat följer av en garanti eller liknande utfästelse (61 §). Vid fel i entreprenaden har konsumenten enligt konsumenttjänstlagens allmänna regler bl.a. rätt att få felet avhjälpt av näringsidkaren, få prisavdrag eller häva avtalet. Konsumenten kan också kräva skadestånd av näringsidkaren (16, 20, 21 och 31 §§).

Det finns också ett nu gällande standardavtal, Allmänna bestämmelser för småhusentreprenader – ABS 09, som bygger på konsumenttjänstlagens regler. Enligt ABS 09 får entreprenadkontraktet inte av någondera parten överlåtas på någon annan utan den andra partens godkännande.

Avgöranden från Högsta domstolen

Konstruktionen med putsade, enstegstätade fasader har bedömts i rättsfallet NJA 2015 s. 110. Fallet rörde frågan om fel i en totalentreprenad avseende småhus. Standardavtalet ABS 95 gällde för entreprenaden. I avgörandet konstaterade HD att konstruktionen hade medfört betydande risker för problem med mögel, röta och dålig lukt. Resultatet av entreprenörens arbete svarade därför inte mot vad beställarna med fog hade kunnat förutsätta. HD har funnit att fel förelåg i entreprenaden.

I ett senare avgörande i samma mål, NJA 2015 s. 1040, har HD förklarat att entreprenörens ansvar enligt ABS 95 inte var begränsat till garantitiden,

eftersom det var fråga om ett väsentligt fel som hade sin grund i entreprenörens vårdslöshet. I avgörandet har HD vidare ansett att ett avtalat överlåtelseförbud inte har hindrat en förvärvare av huset från att mot entreprenören göra gällande rättigheter som övertagits från beställaren.

Utskottets ställningstagande

Som redovisats ovan finns bestämmelser i konsumenttjänstlagen om näringsidkarens ansvar för fel i en småhusentreprenad. Det finns också ett standardavtal Allmänna bestämmelser för småhusentreprenader – ABS 09, som bygger på konsumenttjänstlagens regler.

Vidare har Högsta domstolen i två avgöranden prövat frågor som tas upp i motionerna. Utskottet kan mot den bakgrunden inte se att det finns skäl att föreslå något initiativ från riksdagen. Motionerna bör därför avslås.

Hantverkstjänster

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om hantverkstjänster. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående informationsinsatser.

Motionen

Finn Bengtsson och Jörgen Andersson (båda M) anser i motion 2015/16:1670 att regeringen bör göra en översyn av behovet av ett mer formaliserat informationsutbyte mellan konsumenter och hantverkare. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta.

Pågående arbete m.m.

Konsumentverket har som en del av verkets uppdrag att beskriva läget för svenska konsumenter presenterat rapporten Marknaden för hantverkstjänster – fördjupad analys och förslag på åtgärder (Rapport 2013:6). I rapporten, som presenterades våren 2013, anför Konsumentverket att verket under en längre tid har uppmärksammat konsumentproblem på marknaden för hantverkstjänster. Konsumentverkets undersökningar visar att en stor del av det missnöje som konsumenter ger uttryck för borde kunna undvikas genom bättre kommunikation och en tydlig dokumentation över det arbete som är tänkt att utföras. Mot bakgrund av de problem som framkommer på marknaden anser Konsumentverket att de åtgärder som ligger inom konsumentpolitikens område bör sträva efter att förbättra kommunikationen samt att minska informations- och kunskapsgapet mellan konsumenter och hantverkare. Även åtgärder som reglerar ansvarsfördelning och riskspridning bör övervägas. I

rapporten lämnar Konsumentverket följande åtgärdsförslag när det gäller hantverkstjänster:

- En standardisering av arbetsprocessen kring hantverkstjänster för att underlätta och förtydliga spelreglerna mellan konsumenter och hantverkare före, under och efter ett arbete.
- En interaktiv hantverksguide för att förmedla situationsanpassad information till konsumenter.
- Utredda möjligheterna för en omvänd bevisbörda mellan konsumenter och näringsidkare. Förslaget finns i konsumenttjänstlagens särskilda bestämmelser för småhusentreprenader. En omvänd bevisbörda innebär att det åligger hantverkaren att vid en eventuell tvist visa vad som avtalats beträffande arbetets omfattning, pris och tidsramar. Det skapar starka incitament till tydlig dokumentation, vilket bör underlätta både kommunikation inför och under ett arbete, men framför allt stärker det konsumentens ställning vid en eventuell tvist.

Enligt uppgift från Finansdepartementet analyseras rapporten för närvarande inom Regeringskansliet.

Vidare har Konsumentverket träffat överenskommelser med olika branschorganisationer för att uppnå ett bättre konsumenträttsligt skydd på marknaden. Bland annat har Konsumentverket tillsammans med Villaägarnas Riksförbund och Sveriges Byggindustrier 2014 tagit fram en ny avtalsmall för hantverkstjänster, Hantverkarformuläret 2014.

På webbplatsen, Omboende.se, som är ett samarbete mellan Konsumentverket och Boverket, lämnas råd till konsumenter om att anlita hantverkare. På webbplatsen finns också ett antal avtalsmallar som gäller hantverkstjänster, t.ex. Hantverkarformuläret 2014. Information när det gäller hantverkstjänster finns även på Hallå konsumenters webbplats. På Konsumentverkets webbplats lämnas vidare information till företagare om regler m.m. vid utförande av hantverkstjänster. Konsumentverket har även gett ut broschyrer med tips vid hantverkstjänster, som vänder sig dels till konsumenter, dels till företagare.

Viss information om hantverkstjänster finns även på branschorganisationers webbplatser.

Konsumentverket inledde 2013 tillsammans med Sveriges Byggindustrier, Villaägarna ett antal andra branschorganisationer samt representanter för yrkesverksamma bygghantverkare ett gemensamt arbete med att skapa en standard för bygghantverkstjänster. Konsumentverket beslutade våren 2016 att avsluta standardiseringsarbetet. Beslutet togs eftersom parterna stod alltför långt ifrån varandra. Konsumentverket uppger i sin årsredovisning för 2016 att verket har för avsikt att ta till vara det material och de kunskaper som standardiseringsarbetet fört med sig, för att på andra sätt förbättra konsumentskyddet i samband med köp av hantverkstjänster.

Tidigare behandling

Motsvarande motionsyrkande har tidigare behandlats av utskottet våren 2014 (bet. 2013/14:CU20) och senast våren 2015 (bet. 2014/15:CU11). Utskottet avstyrkte de då aktuella motionerna med hänvisning till pågående arbete och riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Som redovisats ovan pågår informationsinsatser riktade mot såväl konsumenter som företagare för att förbättra förutsättningarna vid avtal om hantverkstjänster. Konsumentverket har även träffat överenskommelser med olika branschorganisationer för att uppnå ett bättre konsumenträttsligt skydd på hantverksmarknaden.

Vidare analyseras Konsumentverkets rapport Marknaden för hantverkstjänster – fördjupad analys och förslag på åtgärder för närvarande inom Regeringskansliet.

Ett av Konsumentverkets åtgärdsförslag i rapporten gällde en standardisering av arbetsprocessen kring hantverkstjänster. Det arbete som inleddes för att skapa en standard för hantverkstjänster har upphört, men Konsumentverket har dock för avsikt att ta till vara det material och de kunskaper som standardiseringsarbetet fört med sig för att på andra sätt förbättra konsumentskyddet i samband med köp av hantverkstjänster.

Mot denna bakgrund är utskottet inte berett att föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av motionen.

Motionen bör därför avslås.

Faktureringsavgifter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om faktureringsavgifter.

Motionen

Caroline Helmersson Olsson och Sara Karlsson (båda S) anför i motion 2016/17:1166 att särskilt många äldre inte har möjlighet att betala räkningar via e-faktura utan är hänvisade till att betala via pappersfakturor då de även får betala faktureringsavgifter. Uttaget av faktureringsavgifter innebär därför att äldre personer missgynnas. Enligt motionärerna bör lagstiftningen ses över. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta.

Nuvarande ordning

Enligt allmänna avtalsrättsliga principer kan faktureringsavgift tas ut endast om parterna kommit överens om detta vid avtalets ingående eller det kan anses stå i överensstämmelse med handelsbruk eller sedvänja i branschen. För att faktureringsavgift ska kunna tas ut räcker det således inte med att säljaren enbart på fakturan kräver faktureringsavgift.

Som redovisats ovan i avsnittet Telefonförsäljning m.m. beslutade riksdagen i december 2013 om lagändringar för att genomföra direktivet om konsumenträttigheter i svensk rätt. Lagändringarna i bl.a. lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler och marknadsföringslagen (2008:486) trädde i kraft den 13 juni 2014. Lagändringarna innebär bl.a. att näringsidkaren innan ett avtal ingås ska ge konsumenten information om alla andra kostnader som kan tillkomma med anledning av avtalet. Ett exempel är faktureringskostnader. Om kostnaderna inte kan beräknas i förväg ska det ges information om att sådana ytterligare kostnader kan tillkomma. Näringsidkaren har inte rätt till ersättning för tillkommande kostnader om någon sådan information inte har lämnats.

Inom energimarknaden gäller sedan den 1 juni 2014 ett förbud mot faktureringsavgifter. Både fakturor i elektronisk form och i pappersform omfattas av förbudet mot avgifter. Förbudet infördes för att genomföra delar av energieffektiviseringsdirektivet (prop. 2013/14:174, s. 155 f.).

Enligt 8 kap. 14 § ellagen (1997:857), får elleverantörer och nätföretag inte debitera någon avgift för att tillhandahålla elanvändarna fakturor och faktureringsinformation om energianvändningen. Motsvarande bestämmelser med förbud mot faktureringsavgifter finns även i 7 kap. 13 § naturgaslagen (2005:403) och i 6 c § fjärrvärmelagen (2008:263).

I 11 kap. 15 § ellagen 8 kap. 15 § naturgaslagen finns även bestämmelser av innebörden att elhandelsföretag och gashandelsföretag inte får missgynna en konsument utifrån det betalningssätt som konsumenten har valt. Bestämmelserna infördes för att genomföra delar av tredje inre-marknadspaketet (prop. 2010/11:70 s. 90 f, s. 173 f.).

Tidigare behandling

Motioner om faktureringsavgifter har behandlats av utskottet vid ett flertal tillfällen senast våren 2014 (bet. 2013/14:CU20). Utskottet avstyrkte de då aktuella motionerna bl.a. med hänvisning till allmänna avtalsrättsliga principer, och riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening finns det inte skäl att föreslå någon åtgärd med anledning av motionen. Motionen bör därför avslås.

Tydligare regler för fakturors förfallodatum

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att införa en generell regel om när en faktura ska anses vara betald. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden från riksdagens sida.

Motionerna

Johnny Skalin (SD) anför i motionerna 2015/16:1789 och 2016/17:2314 att bl.a. företag har olika syn på vad som ska anses vara en fakturas sista förfalldag. Vissa företag anser att sista förfalldag är detsamma som sista mottagningsdag till deras konton. Motionären anser att det, för att förtydliga för konsumenterna, bör införas en lagregel om att sista förfalldatum motsvarar sista betalningsdag till betalningsmottagarens konto. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta.

Nuvarande ordning m.m.

Om tidpunkten för betalningen inte följer av avtalet gäller enligt 49 § köplagen (1990:931) och 36 § konsumentköplagen (1990:932) att köparen ska betala när säljaren kräver det.

Högsta domstolen har i ett avgörande från 1988 ansett att en betalning som har skett till borgenärens postgirokonto har fullgjorts den dag då betalningen bokfördes av postgirot, om inte annat följer av särskilda föreskrifter som t.ex. i fråga om hyresbetalningar (NJA 1988 s. 312).

Särskilda regler om när en betalning ska anses fullgjord finns t.ex. i hyreslagen (12 kap. jordabalken), försäkringsavtalslagen (2005:104) och skatteförfarandelagen (2011:1244).

I hyreslagen finns regler om när en hyra ska anses betald. Om hyresgästen betalar hyran på ett post- eller bankkontor anses beloppet ha kommit hyresvärden till handa omedelbart vid betalningen. Lämnar hyresgästen ett betalningsuppdrag på hyran till bank-, post- eller girokontor anses beloppet ha kommit hyresvärden till handa när betalningsuppdraget togs emot av det förmedlande kontoret (12 kap. 20 § tredje stycket jordabalken).

När det gäller betalning av premier genom betalningsförmedlare finns i huvudsak motsvarande regler i försäkringsavtalslagen. En försäkringstagare anses ha betalat premien när han eller hon lämnat ett betalningsuppdrag avseende premien till en bank eller någon annan liknande betalningsförmedlare (5 kap. 5 §, 8 kap. 17 § och 13 kap. 5 § försäkringsavtalslagen).

Enligt 62 kap. 2 § skatteförfarandelagen ska skatter och avgifter betalas in till Skatteverkets särskilda konto för skattebetalningar. Skatten eller avgiften är betald den dag då betalningen har bokförts på det särskilda kontot.

Tidigare behandling

Motsvarande motionsyrkande har behandlats av utskottet vid flera tidigare tillfällen, senast våren 2015 i betänkande 2014/15:CU11. Utskottet stod då fast vid sitt ställningstagande i betänkande 2011/12:CU15. I det betänkandet anförde utskottet att det finns särskilda lagregler om när skatter och avgifter ska anses betalda. Sådana regler finns även när det gäller betalningar av hyra och försäkringspremier och innebär i de fallen ett undantag från principen att betalningen anses fullgjord när beloppet bokförts på mottagarens konto. I de sistnämnda fallen rör det sig om lagstiftning som har en social skyddscharakter. Enligt utskottets mening fanns det inte skäl att, som motionären önskade, införa en generell lagreglering om när en faktura ska anses betald. Utskottet avstyrkte motionsyrkandet och riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet står fast vid sin ovan redovisade uppfattning och föreslår att riksdagen avslår motionerna.

Snabblån m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen behöver vidta ytterligare åtgärder för att motverka oseriös kreditgivning till konsumenter på snabblånemarknaden och tillkännager detta för regeringen.

Bakgrund

År 2006 introducerades s.k. snabblån på den svenska marknaden. Typiskt för snabblån är att det handlar om att låna en relativt liten summa under en kort tid. Ansökningar om lån görs på distans, ofta genom ett sms-meddelande eller via internet. Utredningen om vissa konsumentkrediter (se nedan) har med utgångspunkt från produktutbudet funnit att ett snabblån kan beskrivas som

- en kredit om ett mindre belopp, upp till 20 000 kronor
- en kredit som ska betalas tillbaka på kort tid, mellan en och 10 månader
- en kredit med hög effektiv ränta, från 100 procent till flera tusen procent.

Motionerna

I kommittémotion 2015/16:2704 föreslår Ewa Thalén Finné m.fl. (M) ett tillkännagivande om att vidta krafttag mot oseriös kreditgivning (yrkande 6). Motionärerna anser även att Konsumentverkets allmänna råd bör ses över för att säkerställa att de verktyg som Konsumentverket har, såsom

sanktionsavgifter, möjligheten att besluta om varning och att kreditgivningen ska upphöra, är tillräckliga för att garantera att en god kreditgivningssed upprätthålls. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 7). Vidare anser motionärerna att endast Finansinspektionen ska ha tillsynen över kreditgivningen till konsumenter. För en tydligare och säkrare tillsyn över kreditmarknaden bör det ske en samlad kontroll från en myndighet och inte vara ett delat tillsynsansvar mellan Konsumentverket och Finansinspektionen. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 8).

Även i kommittémotion 2016/17:3147 anser Ewa Thalén Finné m.fl. (M) att det behövs ytterligare åtgärder mot oseriös kreditgivning och att endast Finansinspektionen ska ha tillsynsansvaret över kreditgivningen till konsumenter. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 5).

I kommittémotion 2015/16:2050 anser Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) att kreditgivare som grovt brustit i sin kreditprövning inte ska kunna vända sig till Kronofogdemyndigheten för att driva in sin fordran. Motionärerna anser vidare att snabblån för konsumtion bör förbjudas. Tillkännagivanden föreslås i enlighet med detta (yrkandena 1 och 2). Motsvarande tillkännagivanden föreslås även i kommittémotion 2016/17:2371 av Mikael Eskilandersson och Roger Hedlund (båda SD), yrkandena 1 och 2.

Ett tillkännagivande om att förbjuda snabblån föreslås också av Markus Wiechel (SD) i motionerna 2015/16:3114 och 2016/17:2280. I motionerna 2015/16:3080 (yrkande 3) och 2016/17:2455 (yrkande 3) föreslår Markus Wiechel även ett tillkännagivande om att kreditgivare som brustit i sin kreditprövning inte ska kunna vända sig till Kronofogdemyndigheten för att driva in sin fordran. Samma motionär anser vidare i motionerna 2015/16:2758 (yrkande 3) och 2016/17:2919 (yrkande 1) bl.a. att det bör införas en karenstid vid utbetalning av lån. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta. Motionären anser dessutom att det ska finnas tydlig information om möjligheten till konsumentvägledning i samband med att en låntagare erbjuds lån. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (motion 2015/16:2758 yrkande 6 och motion 2016/17:2919 yrkande 4).

I kommittémotion 2015/16:2789 anser Robert Hannah m.fl. (L) att ytterligare åtgärder behövs för att stävja oseriös kreditgivning genom snabblån. Det kan t.ex. handla om att snabblåneföretag som inte gör en ordentlig kreditprövning inte får rätt att ta ut ränta på det utlånade beloppet eller eventuellt att låneföretagens möjlighet till utmätning för att återkräva lånet begränsas. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 3).

I kommittémotionerna 2015/16:1938 och 2016/17:3347 av Caroline Szyber m.fl. (KD) föreslås ett tillkännagivande om att överväga förutsättningarna för ett räntetak för snabblån (yrkandena 25 och 45).

Patrik Lundqvist (S) anser i motion 2016/17:1039 att reglerna när det gäller sms-lån bör ses över och skärpas. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta.

I motion 2015/16:1740 föreslår Elisabeth Svantesson och Lotta Finstorp (båda M) ett tillkännagivande om att regeringen bör implementera,

komplettera och fullt genomföra alliansregeringens åtgärder för att skydda konsumenterna från snabbblån med orimliga villkor och räntor.

Solveig Zander (C) anser i motion 2015/16:2393 att möjligheten att begränsa att erbjudanden om snabbblån sänds per brev, sms och e-post bör ses över. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta.

Gällande lagstiftning m.m.

Den 1 januari 2011 trädde en ny konsumentkreditlag (2010:1846) i kraft (prop. 2009/10:242, bet. 2010/11:CU5, rskr. 2010/11:80). Lagen ersatte konsumentkreditlagen från 1992. I 1992 års konsumentkreditlag var snabbblånen undantagna från t.ex. kravet på information om den effektiva räntan i marknadsföring och innan ett avtal ingås. Snabbblånen var också typiskt sett undantagna från kravet på kreditprövning. I syfte att motverka de skuldsättningsproblem som sms-lån och andra snabbblån har fört med sig gäller i den nya lagen samma regler för snabbblån som för konsumentkrediter i allmänhet.

Den nya konsumentkreditlagen omfattar i princip alla slag av krediter som näringsidkare lämnar till konsumenter. Lagen är, liksom den tidigare konsumentkreditlagen, tvingande till konsumentens förmån.

Riksdagen beslutade hösten 2016 om vissa ändringar i konsumentkreditlagen i huvudsak för att genomföra delar av bolånedirektivet i svensk rätt (prop. 2015/16:197, bet. 2016/17:CU5, rskr. 2016/17:32). Lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 2017. Bland annat har ett antal nya bestämmelser som endast omfattar bostadskrediter införts i lagen. Vissa tillägg har också gjorts i 7 och 8 §§ när det gäller vilken information som ska lämnas vid marknadsföringen av kreditavtal och innan ett kreditavtal ingås.

I 6 § första stycket konsumentkreditlagen finns grundläggande bestämmelser om hur näringsidkaren ska förhålla sig till konsumenten före och under avtalstiden. Enligt paragrafen ska näringsidkaren i sitt förhållande till konsumenten iaktta god kreditgivningssed. Näringsidkaren ska därvid ta till vara konsumentens intressen med tillbörlig omsorg och ge de förklaringar som konsumenten behöver.

Marknadsföringslagens bestämmelser gäller vid marknadsföring av konsumentkrediter. I 7 § konsumentkreditlagen finns kompletterande regler om vilken information näringsidkaren ska lämna vid marknadsföring av kreditavtal. Näringsidkaren ska vid marknadsföring av kreditavtal lämna information om den effektiva räntan. Informationen ska lämnas med hjälp av ett representativt exempel. Om någon annan räntesats eller sifferuppgift anges i marknadsföringen ska näringsidkaren bl.a. lämna information om krediträntan med angivande av om den är bunden eller rörlig, avgifter och andra kostnader som utgör en del av kreditkostnaden, kreditbeloppet, det sammanlagda belopp som ska betalas av konsumenten och antalet avbetalningar och storleken på avbetalningarna. Informationen ska lämnas på ett klart, kortfattat och framträdande sätt. Den effektiva räntan ska anges i

marknadsföringen på ett minst lika framträdande sätt som andra förekommande räntesatser.

Bestämmelser om den information som ska lämnas innan ett kreditavtal ingås finns bl.a. i 8 § konsumentkreditlagen. I första stycket anges att näringsidkaren, i en handling eller i någon annan läsbar och varaktig form som är tillgänglig för konsumenten, ska lämna information till konsumenten i rimlig tid innan ett kreditavtal ingås. Detta innebär att konsumenten ska ges tillräcklig tid för att sätta sig in i och överväga informationen (prop. 2009/10:242 s. 94). Näringsidkaren ska bl.a. informera om kreditbeloppet, krediträntan och villkoren för den, den effektiva räntan med angivande av ett representativt exempel, och det sammanlagda belopp som ska betalas av konsumenten. Informationen ska lämnas i ett särskilt formulär – Standardiserad europeisk konsumentkreditinformation.

Enligt 11 § konsumentkreditlagen gäller att om näringsidkaren inte lämnar den föreskrivna informationen ska marknadsföringslagen tillämpas. En näringsidkare kan därvid åläggas att vid vite lämna informationen.

Enligt 12 § konsumentkreditlagen är näringsidkaren skyldig att göra en kreditprövning, dvs. att pröva om konsumenten har ekonomiska förutsättningar att fullgöra vad han eller hon åtar sig enligt kreditavtalet. Kreditprövningen ska grundas på tillräckliga uppgifter om konsumentens ekonomiska förhållanden. Krediten får beviljas endast om konsumenten har ekonomiska förutsättningar att fullgöra sitt åtagande. I förarbetena till konsumentkreditlagen anges att med uttrycket tillräckliga uppgifter avses att näringsidkaren måste samla in så många uppgifter att konsumentens betalningsförmåga för krediten i fråga kan bedömas med en hög grad av säkerhet. Näringsidkaren är i allmänhet skyldig att skaffa sig en helhetsbild av konsumentens ekonomiska situation. Uppgifterna ska normalt alltid omfatta konsumentens inkomster och övriga kreditåtaganden. Flera uppgiftskällor kan behöva användas. Uppgifter kan inhämtas från konsumenten, från en kreditupplysning, från en databas som förs av en myndighet, t.ex. Kronofogdemyndigheten, eller från kreditgivarens eget register eller databas. Informationskällorna är delvis överlappande, och vilka informationskällor som ska användas vid en viss kreditprövning får avgöras mot kravet på att prövningen ska grundas på tillräckliga uppgifter. Konsumenten bör normalt tillfrågas om sina ekonomiska förhållanden, men i praktiken är det sällan tillräckligt med uppgifter endast från konsumenten. Konsumentens uppgifter bör alltid kontrolleras, t.ex. med hjälp av en aktuell kreditupplysning. Om näringsidkaren inhämtar en kreditupplysning är den information som näringsidkaren då får, tillsammans med informationen från konsumenten, i allmänhet tillräcklig, naturligtvis beroende på hur fullständig och aktuell informationen i kreditupplysningen är (prop. 2009/10:242 s. 100 f.).

Till skillnad från 1992 års konsumentkreditlag finns det inget undantag från kravet på kreditprövning för krediter på små belopp eller med kort löptid. Näringsidkaren ska alltså oavsett hur litet lånebelopp det är fråga om

kontrollera att konsumenten har disponibla inkomster som räcker till att täcka kostnaderna för krediten och återbetalningen (prop. s. 101).

Konsumenten har enligt konsumentkreditlagen rätt att frånträda ett ingånget kreditavtal. Av 21 och 22 §§ framgår att ångerfristen är 14 dagar och att fristen börja löpa den dag då kreditavtalet ingås, dock tidigast den dag då konsumenten får del av avtalsvillkoren och övrig information.

Lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden gäller enligt 1 § avtalsvillkor som näringsidkare använder när de erbjuder varor, tjänster eller andra nyttigheter till konsumenter. Om ett avtalsvillkor som avses i 1 § med hänsyn till pris och övriga omständigheter är oskäligt mot konsumenten, får Patent- och marknadsdomstolen enligt 3 § förbjuda näringsidkaren att i framtiden i liknande fall använda samma eller väsentligen samma villkor om förbudet är motiverat från allmän synpunkt eller annars ligger i konsumenternas eller konkurrenternas intresse.

Enligt 55 § konsumentkreditlagen utövar Konsumentverket tillsyn över att lagen följs med undantag för bl.a. verksamhet som står under Finansinspektionens tillsyn. Konsumentverkets tillsyn enligt konsumentkreditlagen omfattar krediter som andra näringsidkare än kreditinstitut lämnar, erbjuder eller förmedlar till konsumenter. När det gäller bestämmelser i konsumentkreditlagen som sanktioneras genom en hänvisning till marknadsföringslagen har Konsumentverket det primära tillsynsansvaret även över företag som står under inspektionens tillsyn.

Konsumentverket och Finansinspektionen har alltså ett delvis gemensamt tillsynsansvar på området.

Enligt 56 § konsumentkreditlagen har Konsumentverket eller den som verket förordnar rätt att företa inspektion hos berörda näringsidkare och att ta del av samtliga handlingar som behövs för tillsynen. Näringsidkaren ska lämna de upplysningar om verksamheten som begärs för tillsynen. Om en näringsidkare inte tillhandahåller handlingar eller lämnar upplysningar får Konsumentverket förelägga näringsidkaren att fullgöra sin skyldighet. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Om en näringsidkare inte följer bestämmelsen om kreditprövning i 12 § konsumentkreditlagen får Konsumentverket enligt 57 § meddela näringsidkaren en varning. Konsumentverket får också förelägga näringsidkaren att upphöra med att lämna krediter. Det är näringsidkaren som har bevisbördan för att en tillräcklig kreditprövning har gjorts i det enskilda fallet (prop. 2009/10:242 s. 101).

Genom lagändringar som trädde i kraft den 1 april 2014 infördes en bestämmelse i 57 § konsumentkreditlagen om att en varning ska förenas med en sanktionsavgift om överträdelsen inte är ringa. Sanktionsavgiften ska enligt 58 § bestämmas till lägst 5 000 kronor och högst 10 miljoner kronor. Avgiften ska dock inte kunna överstiga 10 procent av näringsidkarens omsättning det närmast föregående räkenskapsåret. När avgiftens storlek bestäms ska särskild hänsyn tas till hur allvarlig den överträdelse är som föranlett varningen. Sanktionsavgiften ska få efterges helt eller delvis, om det finns särskilda skäl.

Vidare har kriterier för när Konsumentverket enligt 57 § ska få meddela föreläggande om att upphöra med att lämna krediter angetts i lagen. Ett sådant föreläggande ska kunna meddelas om näringsidkaren tidigare har meddelats en varning eller om överträdelsen är särskilt allvarlig. Vid bedömningen av om en överträdelse är särskilt allvarlig ska särskild hänsyn tas till om näringsidkaren vid upprepade tillfällen har brustit i skyldigheten att göra kreditprövningar och om bristerna är systematiska (prop. 2013/14:34, bet. 2013/14:CU13, rskr. 2013/14:150). Sedan den 1 juli 2016 har Konsumentverket även möjlighet att besluta att ett förbud att lämna krediter ska gälla omedelbart (prop. 2015/16:85, bet. 2015/16:CU18, rskr. 2015/16:224).

Vidare har Konsumentverket och Finansinspektionen utfärdat allmänna råd om kreditprövningen enligt konsumentkreditlagen, KOVFS 2011:1 respektive FFFS 2014:11.

Den 1 juli 2014 trädde en ny lag om viss verksamhet med konsumentkrediter i kraft (prop. 2013/14:107, bet. 2013/14:FiU14, rskr. 2013/14:206). Lagen innehåller regler avseende företag som lämnar konsumentkrediter, bl.a. snabblåneföretag. För att få driva verksamheten krävs tillstånd från Finansinspektionen. Konsumentverket ansvarar för tillsynen av att företagen följer konsumentkreditlagen medan Finansinspektionen har tillsynsansvaret i övrigt. Om ett företag åsidosätter sina skyldigheter kan Finansinspektionen ingripa med sanktioner, och ett tillstånd ska kunna återkallas.

Utredningen om vissa konsumentkrediter

Regeringen beslutade den 23 april 2015 att utse en särskild utredare för att överväga åtgärder för att åstadkomma en mer ansvarsfull marknad för konsumentkrediter. Utredningen, som antog namnet Utredningen om vissa konsumentkrediter, överlämnade i oktober 2016 betänkandet Stärkt konsumentskydd på marknaden för högkostnadskrediter (SOU 2016:68).

Utredningen har valt att avgränsa sina huvudsakliga förslag till att gälla en särskild form av krediter som utredningen benämner högkostnadskrediter. Definitionen tar i första hand sikte på snabblån men omfattar också något fler kreditformer än vad som i dag kan kallas snabblån. Definitionen av högkostnadskrediter utgår från vilken effektiv ränta krediten har. Effektiv ränta är ett begrepp som avspeglar både relativt sett höga kostnader för en kredit och korta återbetalningstider. Utredningen har satt gränsen för vad som utgör en högkostnadskredit till 30 procentenheter över räntelagens referensränta. Definitionen omfattar inte kreditköp, dvs. krediter som finansierar köp av en vara eller en tjänst.

Utredningen föreslår följande åtgärder för att stärka konsumentskyddet på marknaden för högkostnadskrediter.

- *En upplysning vid marknadsföring av högkostnadskrediter.* En särskild upplysning ska ges vid marknadsföring av en högkostnadskredit. Den ska vara lätt att se och innehålla en hänvisning till mer information på en myndighets webbplats. Informationen kan exempelvis gälla följderna av

att skuldsätta sig och vilka möjligheter det finns till att få hjälp i ekonomiska frågor.

- *Ett räntetak och ett kostnadstak för högkostnadskrediter.* Räntetaket innebär en begränsning av den kreditränta och den dröjsmålsränta som får tas ut för en högkostnadskredit. Utredningen föreslår en högsta nivå om 40 procentenheter över referensräntan. Kostnadstaket innebär att konsumenten inte ska vara skyldig att betala mer än 100 procent av kreditbeloppet i kostnader för krediten. Bland kostnaderna räknas kreditkostnaden, inkassokostnader och dröjsmålsränta.
- *En begränsning av möjligheten att förlänga en högkostnadskredits löptid.* Kreditgivaren får inte förlänga återbetalningstiden mer än en gång. Det ska alltså inte vara tillåtet att förlänga kredittiden gång på gång utan att skulden samtidigt avbetalas.
- *En marginal i kvar-att-leva-på-kalkylen.* Kreditgivaren ska ha större marginaler vid beräkningen av konsumentens återbetalningsförmåga när konsumenten ansöker om en högkostnadskredit. Om återbetalningen av krediten skulle leda till att konsumenten har alltför små marginaler kvar i sin disponibla inkomst ska krediten inte få beviljas.
- *Kreditprövning av gratislån.* Kreditgivaren ska vara skyldig att utföra en kreditprövning även för korta krediter som inte medför några kostnader.
- *Marknadsföringen av krediter ska vara måttfull.* Högre krav ska ställas på marknadsföringens utformning, för att förhindra att marknadsföringen lockar till oöverlagda beslut att ta en kredit.

Utredningen föreslår inte någon civilrättslig sanktion eller ett skriftlighetskrav.

Utredningen har kommit fram till att en lagregel med en civilrättslig sanktion skulle bli komplex och svårtillämpad. Utredningen tror heller inte att en sådan regel skulle bli ett effektivt påtryckningsmedel för att förmå kreditgivaren att utföra noggrannare kreditprövningar. Snarare skulle den kunna leda till många onödiga tvister.

När det gäller ett krav på skriftlighet skulle detta kunna bidra till att konsumenten får mer tid och bättre möjlighet att överväga lånevillkoren innan han eller hon ingår ett kreditavtal. Med den utformning ett skriftlighetskrav skulle kunna få – där även olika former av elektroniska handlingar skulle kunna anses vara skriftliga – anser dock utredningen att konsumenten knappast skulle få mer tid på sig innan avtalet sluts. Utredningen tror inte heller att ett skriftlighetskrav skulle bidra till att konsumenten överväger avtalsinnehållet eller sitt eget behov av att låna på ett bättre sätt än i dag. Konsumenten får redan information om avtalsvillkor, framför allt kostnader för lånet, och kan överväga dessa under så lång tid han eller hon vill. Flera kreditgivare har också redan rutiner som i princip uppfyller kraven på skriftlighet, antingen på elektronisk väg eller genom att konsumenten undertecknar en skriftlig handling.

Enligt uppgift från Justitiedepartementet bereds utredningsbetänkandet för närvarande inom Regeringskansliet.

Tidigare behandling

I samband med civilutskottets behandling av proposition 2015/16:197 Stärkt konsumentskydd på bolånemarknaden hösten 2016 behandlades även ett motionsyrkande om att endast Finansinspektionen bör vara tillsynsmyndighet när det gäller de regler som genomför bolånedirektivet (bet. 2016/17:CU5). I propositionen lämnades lagförslag för att genomföra bolånedirektivet i svensk rätt. Utskottet avstyrkte det då aktuella motionsyrkandet och anförde följande.

Utskottet har i betänkandet ställt sig bakom regeringens förslag om att Finansinspektionen ska utöva tillsyn enligt den nya lagen om verksamhet med bostadskrediter och att Finansinspektionen och Konsumentverket därutöver ska ha ett delvis gemensamt tillsynsansvar över aktörer som driver verksamhet med bostadskrediter. Utskottet anser således i likhet med regeringen att det saknas anledning att avvika från den ansvarsfördelning som normalt gäller på området. Finansinspektionen och Konsumentverket bör därför dela på tillsynsansvaret också när det gäller de regler som genomför bolånedirektivet. I motsats till motionärerna kan utskottet inte se att det finns skäl att nu ytterligare överväga frågan.

Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Snabblån har funnits på den svenska marknaden sedan 2006. Typiskt för snabblån är att det handlar om att låna en relativt liten summa under en kort tid. Hos flera kreditgivare kan man låna belopp mellan 1 000 och 20 000 kronor. Samtidigt som en ökad tillgänglighet till krediter kan ha positiva effekter för många konsumenter innebär det en större risk för att andra konsumenter fattar förhastade och dåligt underbyggda beslut om lån. Snabblånen har bidragit till skuldsättningsproblem för många människor.

Under senare år har det genomförts flera åtgärder för att komma till rätta med oseriös kreditgivning. I den nya konsumentkreditlagen som trädde i kraft den 1 januari 2011 finns krav på att det även ska göras en kreditprövning vid snabblån, och den nya lagen gäller i princip alla krediter som näringsidkare lämnar till konsumenter. År 2014 infördes även ändringar i konsumentkreditlagen som ger Konsumentverket effektivare möjligheter att ingripa när det upptäcks brister vid kreditprövningar; bl.a. ska verket kunna ta ut en sanktionsavgift av en näringsidkare som inte gör ordentliga kreditprövningar. Den kanske viktigaste förändringen är att det numera krävs tillstånd för att bedriva denna typ av utlåningsverksamhet och att kontrollen av dessa företag sker av Finansinspektionen när det gäller det näringsrättsliga regelverket. Den senare förändringen började gälla fullt ut vid årsskiftet 2015. År 2016 har riksdagen beslutat om lagändringar som ger Konsumentverket möjlighet att besluta att ett förbud att lämna krediter ska gälla omedelbart.

Det finns alltså problem med snabblånemarknaden. Konsumentverkets granskningar av branschen visar på brister, såväl vad gäller kreditprövningen som marknadsföringen. Även hos konsumentkreditgivare inom handeln har det framkommit allvarliga brister. Utskottet anser att det inte är acceptabelt.

Även om flera lagstiftningsåtgärder vidtagits under senare år bör regeringen enligt utskottets mening vidta ytterligare åtgärder för att motverka oseriös kreditgivning på snabblåne marknaden. Åtgärderna bör särskilt riktas mot brister vid kreditprövningen och marknadsföringen av krediter. För att säkerställa att Konsumentverkets sanktionsmöjligheter för att garantera att god kreditgivningssed upprätthålls bör vidare Konsumentverkets allmänna råd om kreditprövningen enligt konsumentkreditlagen ses över.

Utredningen om vissa konsumentkrediter har haft i uppdrag att överväga åtgärder för att åstadkomma en mer ansvarsfull marknad för konsumentkrediter. Utredningen överlämnade nyligen sitt betänkande. Utskottet anser att de förslag utskottet lämnat bör övervägas vid den fortsatta beredningen av utredningsbetänkandet. När det gäller utredningens förslag om att det ska införas ett räntetak och ett kostnadstak för högkostnadskrediter bör regeringen enligt utskottets mening överväga effekterna av sådana bestämmelser. I sammanhanget bör även det delade tillsynsansvar som Konsumentverket och Finansinspektionen har enligt konsumentkreditlagen utvärderas.

Vad utskottet nu anfört om att regeringen behöver vidta ytterligare åtgärder för att motverka oseriös kreditgivning till konsumenter bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen. Ställningstagandet innebär ett bifall till motionerna 2015/16:1938 yrkande 25, 2015/16:2704 yrkandena 6–8, 2016/17:3147 yrkande 5 och 2016/17:3347 yrkande 45 samt delvis bifall till motionerna 2015/16:2050 yrkande 1, 2015/16:2393, 2015/16:2789 yrkande 3, 2015/16:3080 yrkande 3, 2016/17:2371 yrkande 1 och 2016/17:2455 yrkande 3 delvis bifallas. Övriga motioner bör avslås.

Finansiella rådgivare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om finansiella rådgivare. Utskottet hänvisar till en aviserad proposition.
Jämför reservation 12 (M).

Motionen

Ewa Thalén Finné m.fl. (M) anser i kommittémotion 2016/17:3147 att förslag om nya regler om finansiella rådgivare bör syfta till att stärka konsumenternas ställning i kontakter med banker, värdepappersbolag och olika förmedlare av sparprodukter med fokus på en hög transparens för att minska riskerna för missbruk. Däremot bör inte något regelrätt provisionsförbud införas. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 10).

Gällande lagstiftning

Finansiell rådgivning kan tillhandahållas av banker, försäkringsföretag, fondbolag, förvaltare av alternativa investeringsfonder (AIF-förvaltare), värdepappersinstitut och försäkringsförmedlare. Det finns inte någon sammanhållen lagstiftning som reglerar dessa aktörer och den rådgivning de utför.

I lagen (2003:862) om finansiell rådgivning till konsumenter (rådgivningslagen) finns dels civilrättsliga regler om rätt till skadestånd, reklamation och preskription, dels allmänna näringsrättsliga regler om finansiell rådgivning som en näringsidkare tillhandahåller en konsument. Rådgivningslagen är tillämplig vid finansiell rådgivning som en näringsidkare tillhandahåller en konsument och som omfattar placering av konsumentens tillgångar i finansiella instrument eller i livförsäkringar med sparmoment. Lagen gäller exempelvis om ett fondbolag eller en AIF-förvaltare i sin fondverksamhet ger råd om placeringar i finansiella instrument. Värdepappersinstitut, fondbolag, AIF-förvaltare och försäkringsförmedlare är dock för en viss del av sin verksamhet undantagna från den näringsrättsliga regleringen i rådgivningslagen. Lagen innehåller inte några regler om ersättning till finansiella rådgivare.

Riksdagen beslutade hösten 2016 att anta regeringens förslag om en lag om verksamhet med bostadskrediter. Lagen, som trädde i kraft den 1 januari 2017, genomför delar av bolånedirektivet i svensk rätt (prop. 2015/16:197, bet. 2016/17:CU5, rskr. 2016/17:32). Lagen innebär bl.a. skärpta regler för rådgivning avseende bostadskrediter. Som huvudregel ska bara de som har rätt att ägna sig åt kreditgivning eller kreditförmedling avseende bostadskrediter få tillhandahålla rådgivning om sådana krediter. En kreditgivare får inte utge sig för att tillhandahålla oberoende rådgivning. Detsamma gäller för kreditförmedlare som verkar som ombud för eller har nära förbindelser med en kreditgivare. En oberoende rådgivare får inte ta emot ersättning i samband med rådgivningen från någon annan än konsumenten. En kreditförmedlare av bostadskrediter får utge sig för att vara oberoende endast om kreditförmedlaren utgår från ett tillräckligt stort antal kreditavtal från kreditgivarna på marknaden. Den kreditförmedlare som utger sig för att vara oberoende får inte ta emot ersättning i samband med kreditförmedlingen från någon annan än konsumenten.

Lagrådsremiss om nya regler om marknader för finansiella instrument (Mifid II och Mifir)

I en lagrådsremiss som överlämnades till Lagrådet i januari 2017 föreslår regeringen bl.a. lagändringar som dels syftar till att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU om marknader för finansiella instrument (förkortat Mifid II), dels bedöms nödvändiga med anledning av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 600/2014 om marknader för finansiella instrument (förkortat Mifir).

När det gäller ersättningar föreslås bl.a. följande.

Ett värdepappersinstitut ska inte ersätta eller bedöma sin personal på ett sätt som kommer i konflikt med institutets skyldighet att iakttä kundernas intressen.

Ett värdepappersinstitut som har informerat sin kund om att institutet tillhandahåller investeringsrådgivningen på oberoende grund ska inte få ta emot och behålla ersättning eller förmån från tredje part. Förbudet mot att ta emot och behålla sådana ersättningar eller förmåner ska gälla även när ett värdepappersinstitut tillhandahåller portföljförvaltning. Förbudet ska inte omfatta mindre icke-monetära förmåner som kunden har informerats om och som kan höja kvaliteten på den berörda tjänsten till kunden och som är av en sådan storlek och karaktär att de inte kan anses hindra institutet från att uppfylla sin skyldighet att tillvarata kundens intressen.

När det gäller ersättningar till och från tredje part i förhållande till alla investeringstjänster ska ett värdepappersinstitut, när det utför tjänster åt kunder, bara få ta emot eller betala en ersättning, eller ta emot eller tillhandahålla en förmån, från eller till annan än kunden, om kunden har informerats om ersättningen eller förmånen, ersättningen är utformad för att höja kvaliteten på den berörda tjänsten, och ersättningen inte hindrar institutet från att uppfylla sin skyldighet att tillvarata kundens intressen.

Regeringen gör i lagrådsremissen vidare bedömningen att i syfte att uppnå en konkurrensneutral marknad för rådgivning på finansmarknadsområdet med ett stärkt skydd för kunden, bör kraven avseende rådgivarens kompetens samt reglerna om lämplighetsbedömning, dokumentation och ersättningssystem vara likartade oavsett vilken typ av rådgivning eller produkt som rådgivaren erbjuder. Även regler om intressekonflikter och ersättningar till och från tredje part samt regler om information och organisation av verksamheten bör harmoniseras så långt som möjligt. En likartad reglering av aktörerna på den finansiella marknaden bör uppnås genom att lämpliga och ändamålsenliga anpassningar görs stegvis i de lagar som reglerar respektive aktör för att säkerställa att reglerna är anpassade till den näringsrättsliga reglering som gäller för den verksamheten.

Regeringen har i propositionsförteckningen från januari 2017 aviserat en proposition till den 26 april 2017.

Utskottets ställningstagande

Som redovisats ovan har regeringen i en lagrådsremiss föreslagit lagändringar som dels syftar till att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU om marknader för finansiella instrument (förkortat Mifid II), dels bedöms nödvändiga med anledning av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 600/2014 om marknader för finansiella instrument (förkortad Mifir). En proposition är aviserad till den 26 april 2017.

Utskottet är mot denna bakgrund inte berett att föreslå någon åtgärd med anledning av motionsyrkandet. Motionsyrkandet bör avslås.

Information om uttag av tjänstepension

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om information om uttag av tjänstepension. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Motionen

Ann-Britt Åsebol (M) anser i motion 2016/17:670 att informationen när det gäller uttag av tjänstepension behöver förbättras och individen ges en bättre överblick av pensionens olika delar. Fördelar och nackdelar med olika val av uttag måste bli tydliga. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta.

Riksrevisionens granskningsrapport

Riksrevisionen har i granskningsrapporten Att gå i pension – varför så krångligt? (RiR 2014:13) granskat om regeringen och Pensionsmyndigheten har utformat och informerat om valmöjligheterna som den enskilde ställs inför vid pensioneringen på ett sådant sätt att individen ges tillräckliga förutsättningar att göra bra val. Granskningen har avsett både det allmänna pensionssystemet och tjänstepensionen. Riksrevisionens övergripande slutsats är att staten inte har tagit ett tillräckligt ansvar för helheten genom att initiera en minskning av komplexiteten i det samlade pensionssystemet. Uppdelningen mellan den allmänna pensionen och tjänstepensionen har resulterat i brister i utformningen av olika valmöjligheter och informationen om konsekvenser av olika val. Individen har enligt Riksrevisionen därmed inte fått tillräckligt bra förutsättningar att göra bra val inför pensionsinträdet.

I skrivelse 2014/15:33 Riksrevisionens rapport om att gå i pension redovisade regeringen sin bedömning av granskningsrapporten. Skrivelsen behandlades av socialförsäkringsutskottet våren 2015 i betänkande 2014/15:SfU8.

Socialförsäkringsutskottet, som konstaterade att tjänstepensionsförmånerna regleras genom överenskommelser mellan arbetsmarknadens parter i centrala kollektivavtal, delade regeringens bedömning att parternas fria avtalsrätt måste beaktas. När det gällde granskningen instämde utskottet i att pensionsinträdet kan vara komplext för många blivande pensionärer. Tjänstepension är en betydande del av den slutliga pensionen, och samspelet mellan de olika delarna kan få stor betydelse. Utskottet delade dock regeringens uppfattning att det krävs ett direkt inflytande över kollektivavtalen för att kunna ta ansvar för tjänstepensionernas utformning och innehåll. Enligt den modell som finns i dag har staten inte ett sådant inflytande över kollektivavtalen. Vidare konstaterade utskottet bl.a. att en rad åtgärder hade vidtagits som ligger i linje med vad Riksrevisionen hade efterfrågat. Regeringen avsåg också att ge Pensionsmyndigheten och Inspektionen för

socialförsäkringen uppdrag på området. Utskottet föreslog att riksdagen skulle lägga skrivelsen till handlingarna, och riksdagen följde utskottet.

ISF:s rapport

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) har fått i uppdrag av regeringen att utreda hur de tidsbegränsade uttagen av tjänstepensioner används och att utvärdera effekterna av dem. Uppdraget ska slutredovisas senast den 30 december 2019.

I delrapporten Tidsbegränsade uttag av tjänstepension och låg ekonomisk standard (Rapport 2017:1) som publicerades den 1 februari 2017 framhålls att blivande pensionärer påverkas mycket av information, vilket ändringarna i KPA:s tremånadersbrev år 2008 och år 2011 visar. Då förändrades andelarna som tog ut tjänstepensionen under fem år, tio år respektive livslångt radikalt. Det innebär att tjänstepensionsbolagen och arbetsmarknadens parter har ett mycket stort ansvar när de utformar information och blanketter till de blivande pensionärerna, inte minst eftersom arbetsutbud och andra utfall hänger ihop med uttagsvalet. ISF anser i rapporten att det finns starka skäl att fortsätta undersöka hur informationsgivningen ser ut på pensionsområdet och hur de blivande pensionärerna uppfattar de val och möjligheter som finns att ta ut pensioner på.

Enligt uppgift från Socialdepartementet övervägs delrapporten för närvarande inom Regeringskansliet.

Konsumentverkets granskning

Konsumentverket har granskat marknadsföring, avtalsvillkor, och förköpsinformation när det gäller tjänstepension. Bland annat hade Konsumentverket under 2015 möten med kollektivavtalsparterna från två av de största pensionsavtalen, SAF-LO och PA03 där brister som verket funnit beträffande hur tjänstepensionen marknadsförs samt hur avtalsvillkoren utformas diskuterades. Konsumentverket har beslutat att framöver föra en dialog om eventuella problem rörande tjänstepension med kollektivavtalsparterna.

Utredningen om intjänande och bevarande av tjänstepension

En särskild utredare har haft ett regeringsuppdrag att lämna förslag om genomförandet av direktivet (2014/50/EU) om minimikrav för ökad rörlighet mellan medlemsstaterna för arbetstagare genom förbättrade villkor för intjänande och bevarande av kompletterande pensionsrättigheter. Utredningen, som antog namnet Utredningen om intjänande och bevarande av tjänstepension, överlämnade i augusti 2016 betänkandet Villkor för intjänande och bevarande av tjänstepension (SOU 2016:51).

Utredningen föreslår i betänkandet en ny lag om villkor för intjänande och bevarande av tjänstepension som bl.a. innehåller bestämmelser om

arbetstagarens rätt till information om hur anställningens upphörande skulle påverka dennes tjänstepension. Framför allt ska information lämnas om villkoren för intjänande av de kompletterande pensionsrättigheterna och konsekvenserna av att dessa tillämpas när anställningsförhållandet upphör, om värdet av intjänade pensionsrättigheter och om villkoren för värdeutvecklingen av intjänade pensionsrättigheter för tid efter det att anställningsförhållandet upphört.

Lagens bestämmelser om information ska dock bli tillämpliga endast om information inte tillhandahålls på annat sätt.

Enligt uppgift från Arbetsmarknadsdepartementet bereds utredningsbetänkandet för närvarande inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Som redovisats ovan pågår ett arbete som ligger väl i linje med önskemålen i motionen. Mot denna bakgrund är utskottet inte berett att föreslå någon åtgärd med anledning av motionen. Den bör avslås.

Resegarantisystemet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om resegarantibeloppen inom bussbranschen. Utskottet hänvisar till pågående beredning.

Motionerna

Sten Bergheden (M) anser i motionerna 2015/16:404 och 2016/17:2154 att det finns behov av att göra en översyn av om resegarantibeloppen inom bussbranschen behöver vara så höga som de är i dag. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 3 i respektive motion).

Nuvarande ordning

Enligt resegarantilagen (1972:204) ska den som är arrangör eller återförsäljare av paketresor enligt lagen (1992:1672) om paketresor ställa säkerhet hos Kammarkollegiet. Säkerheten får tas i anspråk för att betala tillbaka pengar som betalats för en paketresa som blir inställd eller av annan anledning inte blir av, t.ex. på grund av att researrangören har gått i konkurs. Resenären kan då ansöka om ersättning från Resegarantinämnden. Om inte Kammarkollegiet medger annat ska säkerheten bestå av en betalningsutfästelse, utfärdad av en bank, ett kreditmarknadsföretag eller ett försäkringsbolag, som fullgörs vid anfordran. Säkerheten ska vid varje tillfälle motsvara ett reseföretags totala ekonomiska åtaganden gentemot resenären. Säkerheten ska gälla det belopp som Kammarkollegiet med hänsyn till reseverksamhetens art och omfattning

bestämmer. Om det finns särskilda skäl får kollegiet efterge kravet på säkerhet. En researrangör som inte har några transporter i sitt arrangemang och vars resenärer alltid betalar i efterskott kan få undantag från skyldigheten att ställa garanti.

Direktivet om paketresor och sammanlänkade researrangemang

Europaparlamentet och rådet antog i november 2015 ett nytt direktiv, (EU) 2015/2302, om paketresor och sammanlänkade researrangemang.

Paketreseutredningen

Regeringen beslutade den 25 juni 2015 att ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå hur det nya direktivet om paketresor och sammanlänkade researrangemang ska genomföras i svensk rätt. Utredaren gavs vidare i uppdrag att analysera dagens system för att ställa resegarantier och överväga vilka ändringar som kan behövas. Utredningen, som antog namnet Paketreseutredningen, överlämnade i september 2016 delbetänkandet Ny paketreselag (SOU 2016:56) och i november 2016 slutbetänkandet Ny resegarantilag (SOU 2016:84).

I slutbetänkandet gör utredningen bedömningen att det nuvarande resegarantisystemet är kostsamt i förhållande till det konsumentskydd det ger. Trots de höga kostnaderna är det inte säkert att skyddet i det enskilda fallet är fullgott för resenären. Systemet medför vidare etableringshinder och betungande administration för researrangörerna och återförsäljarna. Andra problem som utredningen identifierat är att alla researrangörer respektive återförsäljare inte fullgör sin skyldighet att ställa garanti samt att resegarantisystemets utformning med prövning i olika instanser medför en risk för oenhetlig rättstillämpning.

Utredningen anser att den bästa modellen för ett effektivt insolvensskydd är en mer öppen lösning, som gör det möjligt att tillhandahålla insolvensskydd i olika former. En sådan lösning möjliggör en övergång från dagens individuella garantier till ett system som öppnar upp för val mellan flera alternativ för insolvensskyddet. Eftersom aktörerna i en mer öppen lösning kan anpassa sitt insolvensskydd efter storlek, verksamhet, ägarstruktur m.m. bör såväl kostnad som administrativ börda för den enskilde reseaktören bli lägre än vid en lösning där endast en möjlighet finns tillgänglig för aktören. Möjligheten att fördela risken och finansieringen mellan flera aktörer gör att skyddet kan anpassas utifrån förväntade snarare än högsta möjliga skador, vilket kan sänka reseaktörernas kostnader för skyddet radikalt.

Utredningen föreslår att en ny resegarantilag införs och att bestämmelserna i denna utformas så att det blir möjligt att ordna resegaranti i olika former. Insolvensskyddet ska inte längre enbart kunna bestå av en av bank, kreditmarknadsföretag eller försäkringsbolag utfärdad betalningsutfästelse som fullgörs vid anfordran. Det ska dessutom kunna bestå av t.ex. en

försäkring med resenären som förmånstagare, deponerade medel på ett konto eller kollektiva garantier som ställs av en medlemsorganisation.

Den nya resegarantilagen ska reglera förhållandet mellan det allmänna och arrangörer, näringsidkare som underlättar kopplade researrangemang respektive återförsäljare som säljer resor för en arrangör som är etablerad i ett land utanför EES. Resenären ska ges ett skydd mot ekonomisk förlust genom att lagen ålägger dessa aktörer att se till att resorna och researrangemangen omfattas av resegaranti som uppfyller de krav som anges i lagen. Resor och researrangemang som betalas i efterhand och inte innefattar någon passagerartransport ska inte behöva omfattas av resegaranti.

Vidare föreslår utredningen att Kammarkollegiet alltjämt ska pröva om skyldighet att ordna resegaranti föreligger. Kammarkollegiet ska också pröva om resegaranti som ordnats uppfyller de krav som föreskrivs i lagen och om det i övrigt finns förutsättningar för att godkänna resegarantin. Resegarantinämnden ska avskaffas. Begäran om ersättning ur resegarantin ska i stället prövas av den som står för resegarantin eller av Kammarkollegiet. Kammarkollegiet övertar nämndens uppgifter.

Slutbetänkandet har remitterats och bereds för närvarande tillsammans med delbetänkandet Ny paketreselag inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Som redovisats ovan föreslår Paketreseutredningen i sitt slutbetänkande en lagstiftning som gör det möjligt att ordna resegaranti i olika former. Utredningens förslag ligger väl i linje med motionsönskemålen. Slutbetänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Mot denna bakgrund är utskottet inte berett att föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av motionsyrkandena.

Motionsyrkandena bör därför avslås.

Konsumentlagstiftningen i EU m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om konsumentlagstiftningen i EU m.m.
Jämför reservation 13 (L).

Motionerna

Robert Hannah m.fl. (L) anser i kommittémotion 2015/16:2781 att regeringen inom EU-samarbetet bör driva på arbetet med en fortsatt harmonisering av konsumentlagstiftningen för att uppnå en hög konsumentskyddsnivå. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 5).

Lars Mejern Larsson (S) anser i motion 2016/17:582 att regeringen bör överväga om den nuvarande konsumentlagstiftningen ger konsumenterna ett

tillräckligt skydd eller om reglerna bör skärpas. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta.

Pågående arbete m.m.

I budgetpropositionen för 2017 anförde regeringen bl.a. följande.

Kommissionen har inlett en översyn av EU-reglerna om otillbörliga affärsmetoder, avtalsvillkor, konsumentköp och prisinformation för att kontrollera om de är ändamålsenliga utifrån förhållandena på konsumentmarknaderna. Regeringen avser att verka för ett högt och ändamålsenligt konsumentskydd, som innebär en bra balans mellan konsumenters och näringsidkares intressen och så enhetliga regler som möjligt inom EU. Regeringen kommer att verka för en stärkt och mer effektiv tillsyn av konsumentskyddslagstiftningen inom EU i samband med förhandlingar om nya regler för samarbetet mellan nationella tillsynsmyndigheter på konsumentområdet. Därvid kommer frågor som rör proportionalitet att beaktas (prop. 2016/17:1 s. 65 f.).

Utskottets ställningstagande

Kommissionen har initierat en översyn av konsumentskyddslagstiftningen inom EU. Översynen omfattar flera direktiv, bl.a. konsumentköpsdirektivet och direktivet om konsumenträttigheter. Som redovisats ovan har regeringen i budgetpropositionen för 2017 förklarat att den avser att verka för ett högt och ändamålsenligt konsumentskydd som innebär en bra balans mellan konsumenters och näringsidkares intressen och så enhetliga regler som möjligt inom EU. Regeringen kommer också att verka för en stärkt och mer effektiv tillsyn av konsumentskyddslagstiftningen inom EU i samband med förhandlingar om en ny förordning om konsumentskyddssamarbete.

Även nationellt pågår ett kontinuerligt arbete för att stärka konsumentskyddet. Exempelvis har nyligen lagändringar trätt i kraft som innebär utökade sanktionsmöjligheter för Konsumentombudsmannen. Utredningsförslag om skärpta regler vid telefonförsäljning till konsumenter och ett stärkt konsumentskydd på marknaden för högkostnadskrediter bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Mot denna bakgrund finns det inte behov av något tillkännagivande till regeringen. Motionsyrkandena bör avslås.

Konsumentvägledning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om konsumentvägledning. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden från riksdagens sida och pågående arbete.

Jämför reservationerna 14 (M), 15 (V) och 16 (L).

Motionerna

I partimotion 2016/17:167 föreslår Jonas Sjöstedt m.fl. (V) tillkännagivanden om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att kommunerna ska vara skyldiga att tillhandahålla konsumentvägledning (yrkande 1) och att regeringen bör vidta åtgärder för att se till att Konsumentverkets arbete med att utbilda och fortbilda konsumentvägledare ökar (yrkande 2).

Ewa Thalén Finné m.fl. (M) anför i kommittémotion 2015/16:2704 bl.a. att den alltmer komplexa ekonomiska omvärlden ställer större krav på konsumenternas kunskap om sina rättigheter och om privatekonomi i stort. Arbetet med att förbättra kunskaperna om konsumentfrågor och privatekonomi bör därför fortsätta att utvecklas. Även arbetet med att ytterligare stärka Hallå konsument bör fortsätta. Inte minst är det viktigt att följa uppkomsten av helt nya branscher. Tillkännagivanden föreslås i enlighet med detta (yrkandena 2 och 3).

Även i kommittémotion 2016/17:3147 föreslår Ewa Thalén Finné m.fl. (M) tillkännagivanden om att öka kunskaperna om konsumenters rättigheter (yrkande 2) och att förbättra konsumentvägledningen och Hallå konsument (yrkande 3).

I kommittémotion 2015/16:2781 anser Robert Hannah m.fl. (L) att det är angeläget att fortsätta arbeta för att utveckla metoder att nå ut med konsumentvägledning till alla konsumenter och att det finns tillgång till information på olika språk. Vägledningen behöver också vara tillgänglig för personer med olika former av funktionsnedsättning. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 1).

I motionerna 2015/16:2758 och 2016/17:2919 anser Markus Wiechel (SD) att det bör tas fram informationsmaterial för att ge konsumenterna bättre kunskap om låntagande och hushållsekonomi. Det bör också utredas hur ytterligare konsumentvägledning kan ges för att stötta grupper som tenderar att hamna i skuldfällor. Tillkännagivanden föreslås i enlighet med detta (motion 2015/16:2758 yrkandena 7 och 8 i samt motion 2016/17:2919 yrkandena 5 och 6).

Den kommunala konsumentvägledningen

Kommunernas arbete med konsumentvägledning är ett frivilligt åtagande, och verksamheten kan därmed variera mellan kommunerna i fråga om innehåll, omfattning och organisation. Ibland samarbetar flera kommuner genom att t.ex. ha gemensam konsumentvägledning. Inom ramen för den kommunala konsumentvägledningen kan det förekomma dels direktrådgivning, dvs. efterfrågestyrd information om konsumentlagar, stöd vid tvister, ekonomiska råd och köpråd direkt till en enskild konsument, dels långsiktigt förebyggande arbete, dvs. marknadsbevakning samt kontakter med och information till skolor, näringsliv och organisationer.

Enligt instruktionen för Konsumentverket ska myndigheten med utbildning och information stödja kommunernas konsumentverksamhet i frågor som rör konsumentskydd och konsumentlagstiftning. Bland annat fungerar den webbaserade tjänsten Portalen som ett dagligt arbetsredskap för information och stöd till den kommunala konsumentvägledningen. Fråga experten är ett stöd till kommunernas konsumentverksamhet där tjänstemän kan ställa frågor till Konsumentverkets experter samt till experter hos Kronofogden och konsumentbyråerna. Konsumentverket uppger i sin årsredovisning för 2016 bl. a. att verket noterat att ett ökat antal nya tjänstemän i kommunerna kontaktar Konsumentverket för att få stöd: 152 startpaket med informationsmaterial skickades ut till nyanställda i kommunerna jämfört med 142 stycken 2015 och 97 stycken 2014. Konsumentverkets bedömning är att utvecklingen av kontaktcenter i kommunerna är en av förklaringarna. Personal inom de verksamheterna förutsätts hantera enklare konsumentfrågor och har ett annat behov av stöd. Under 2016 inledde verket en uppföljning av de nya kommuntjänstemän som kontaktar verket för att få en bättre bild av vad de arbetar med och inom vilken sorts organisation och hur stödet utifrån det bör utformas. Verket inledde även ett större utvecklingsarbete av den webbaserade tjänsten Portalen för att webbplatsen och dess innehåll ska bli ännu mer användbart för konsumentvägledarna och budget- och skuldrådgivarna. Utbildningsutbudet har som tidigare erbjudits i olika former, e-utbildningar, webinarier och fysiska kursträffar. Antalet webinarier (33 stycken) mer än fördubblades sedan föregående år.

Konsumentverket följer vidare utvecklingen av konsumentverksamheten i kommunerna, och verket lämnar årligen en lägesbeskrivning av verksamheten.

Av den rapport som lämnades 2016 (Rapport 2016:6 Kommunernas konsumentvägledning) framgår att 259 av landets 290 kommuner våren 2016 erbjöd konsumentvägledning, vilket var en minskning med 11 kommuner jämfört med 2015. Antalet personer som saknar tillgång till konsumentvägledning i sin kommun har därmed ökat, från ca 523 000 år 2015 till knappt 780 000 år 2016. Den totala arbetstiden som läggs på konsumentvägledning i landet motsvarar 107 årsarbetskrafter, vilket är 18 årsarbetskrafter färre än 2015.

Hallå konsument – en rikstäckande upplysningstjänst för konsumenter

Den 31 mars 2015 startade Hallå konsument som är en rikstäckande upplysningstjänst för konsumenter. Upplysningstjänsten ska tillhandahålla opartisk information och vägledning till konsumenter. Tjänsten syftar till att göra konsumentstödet mer känt och lättillgängligt och till att ge konsumenterna tillgång till stöd på ett mer samordnat och effektivt sätt. Konsumentverket ansvarar för att tillhandahålla och samordna upplysningstjänsten. Tjänsten drivs i samarbete med flera andra myndigheter, de fyra konsumentbyråerna och landets kommuner via konsumentvägledning och

budget- och skuldrådgivning. Tjänsten är tillgänglig via telefon, e-post och internet (se förordningen om en upplysningstjänst för konsumenter, SFS 2014:110). Vägledare svarar på övergripande frågor eller hjälper konsumenten vidare till den kommunala konsumentverksamheten eller till experter hos myndigheter och konsumentbyråer. Vägledning kan ske på svenska och engelska. Hallå konsuments webbplats innehåller information, guider och andra verktyg samt kontaktvägar. Ett urval av informationen på webbplatsen finns som lättläst och på teckenspråk. Besökaren kan också få innehållet på webbplatsen uppläst. Viss information på webbplatsen finns på flera språk. Exempelvis finns informationssidorna Ny i Sverige på åtta olika språk.

På Hallå konsuments webbplats lämnas information till konsumenter om olika privatekonomiska frågor bl.a. när det gäller lån och hushållsekonomi. Informationen riktar sig till olika målgrupper.

Uppföljning av Hallå konsument

Regeringen har gett Konsumentverket i uppdrag att löpande utvärdera resultaten och effekterna av konsumentupplysningstjänsten Hallå konsument. Även tjänstens effekter för kommunerna och konsumentbyråerna för bank- och finans-, försäkrings-, energi- och telekommunikationsliksom för de informationsansvariga myndigheterna ska följas upp. Uppdraget har redovisats i en delrapport i april 2016 och ska redovisas i en slutrapport senast den 30 juni 2017 (se regleringsbrev för 2016 och 2017).

Delrapporten Utvärdering av Hallå konsument

I Konsumentverkets delrapport Utvärdering av Hallå konsument (Rapport 2016:8) redovisas följande preliminära slutsatser.

- Upplysningstjänsten är etablerad med ett högt antal dagliga ärenden. Konsumentverket har fått tydliga indikationer på att en stor majoritet användare är nöjda med kvalitet och bemötande.
- Det finns indikationer på att upplysningstjänsten har haft positiva effekter på konsumenternas medvetenhet om rättigheter och villkor vid större köp.
- Väntetider till telefonvägledningen är en fortsatt utmaning. Om och hur detta ska hanteras är i hög grad en fråga om bemanning och resurstilldelning.
- Trots minskat antal ärenden hos kommunernas konsumentvägledning, har det totala antalet hanterade konsumentfrågor ökat. Med andra ord kan upplysningstjänsten sägas ha ökat samhällets sammantagna service inom konsumentvägledningen. Det är emellertid oklart hur detta, tillsammans med tendensen bland kommunerna att dra ned på resurserna för konsumentvägledning, påverkar sårbara konsumentgrupper och personer med behov av personliga och ärendespecifika råd och stöd. Den kommunala verksamheten är ett viktigt komplement till Hallå konsument och en central del av det konsumentstödande systemet.

- Regeringens målsättning med reformen är bl.a. att öka det förebyggande arbetet och möjligheten för personer med särskilda behov, t.ex. funktionshinder, språksvårigheter eller behov av hjälp med komplexa ärenden, att få ett personligt möte. Det blir därmed viktigt att framöver följa hur den kommunala konsumentvägledningens besökskontakter och förebyggande arbete utvecklas.
- Etableringen av Hallå konsument är ett värdefullt tillskott för Konsumentverket. Med upplysningstjänsten har myndigheten fått en direktkanal till konsumenterna som ger dagsaktuell kunskap om vilka typer av konsumentproblem som aktualiseras på olika marknader. Detta stärker myndigheten i rollen som tillsynsmyndighet och ger förbättrat underlag för olika policyinitiativ.

Konsumentverkets ansvar för funktionshinderfrågor

Konsumentverket har ett särskilt ansvar att föra in frågor som rör funktionshinder i verksamheten. Konsumentverket ska enligt sin instruktion i sin löpande verksamhet integrera ett funktionshinderperspektiv och utifrån detta stödja och driva på övriga berörda parter. Målet är att alla konsumenter ska kunna göra medvetna val och känna till sina rättigheter och skyldigheter oavsett funktionsförmåga.

Mellan 2012 och 2016 var Konsumentverket strategisk myndighet för genomförande av funktionshinderpolitiken. Arbetet fokuserades på tre verksamhetsområden där myndigheten tog fram delmål – tillgänglig handel, utbildningsmaterial i hem- och konsumentkunskap för grundsärskolan samt rättigheter för tågresenärer med funktionsnedsättning. I mars 2016 slutredovisades arbetet till regeringen.

Konsumentverkets funktionshinderråd har till uppgift att bidra med kunskap om, och ge synpunkter på hur myndigheten kan integrera funktionshinderfrågorna i verksamheten och hur myndigheten utifrån detta kan stödja och driva på övriga berörda parter.

Konsumentbyråerna

Det finns fyra självständiga rådgivningsbyråer i Sverige som ger kostnadsfri och opartisk information och vägledning till konsumenter:

- Konsumenternas Bank- och finansbyrå
- Konsumenternas försäkringsbyrå
- Konsumenternas energimarknadsbyrå
- Telekområdgivarna.

Samtliga byråer finansieras av respektive bransch.

Utskottets ställningstagande

Vad först gäller motionsyrkandet om att kommunerna ska vara skyldiga att tillhandahålla konsumentvägledning är det enligt utskottets uppfattning viktigt att alla konsumenter oavsett var de bor har tillgång till en god konsumentvägledning. Den kommunala konsumentvägledningen har en särskilt betydelsefull roll när det gäller att ge stöd till konsumenter som är i behov av rådgivning vid ett personligt möte. Den utgör också en värdefull länk mellan myndigheter och enskilda konsumenter. Utskottet kan dock inte ställa sig bakom förslaget om att det skulle vara ett obligatoriskt åtagande för kommunerna att tillhandahålla konsumentvägledning. Som utskottet tidigare ansett skulle en sådan reglering innebära en inskränkning av den kommunala självbestämmanderätten som utskottet inte kan ställa sig bakom (se t.ex. bet. 2009/10:CU1). Riksdagen har delat denna bedömning. Motionsyrkandet bör därför avslås.

När det gäller övriga motionsyrkanden kan utskottet konstatera att det pågår ett arbete som ligger väl i linje med önskemålen i motionerna. I fråga om upplysningstjänsten Hallå konsumenters verksamhet vill utskottet även peka på att riksdagen hösten 2015 beslutade att höja anslaget till Konsumentverket med 3 miljoner kronor per år fr.o.m. 2016 mot bakgrund av konsumenternas stora efterfrågan på stöd från Hallå konsument (prop. 2015/16:1 utg. omr. 18, bet. 2015/16:CU1, rskr. 2015/16:76). Som redovisas ovan har vidare Konsumentverket ett pågående regeringsuppdrag att utvärdera resultaten och effekterna av upplysningstjänsten. Även upplysningstjänstens effekter för bl.a. kommunerna ska följas upp. En delrapport presenterades våren 2016 och en slutrapport ska presenteras senast den 30 juni 2017.

Mot denna bakgrund finns det inte behov av något initiativ från riksdagens sida med anledning av motionsyrkandena. De bör därför avslås.

Lag om köp av tjänster mellan näringsidkare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att införa en lag om tjänster mellan näringsidkare.

Motionen

I motion 2016/17:1516 anför Margareta Cederfelt (M) att det är angeläget att underlätta för näringsidkare som köper och säljer tjänster. Med en lagstiftning som reglerar tvister vid tjänstehandel mellan näringsidkare skulle denna handel inte tyngas av kostnader för omfattande avtal. Motionären föreslår ett tillkännagivande om att införa en dispositiv lag som reglerar köp av tjänster mellan näringsidkare.

Nuvarande ordning

I svensk rätt finns i princip ingen lag som uttryckligen reglerar köp av tjänster mellan näringsidkare. Ledning får i stället sökas i analogier till främst köplagens regler och i viss begränsad utsträckning reglerna i konsumenttjänstlagen (se Jan Ramberg och Johnny Herre, Allmän köprätt, 8 uppl. s. 26).

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening finns det inte skäl att föreslå någon åtgärd med anledning av motionen. Motionen bör därför avslås.

Betalningstider i näringslivet m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om betalningstider i näringslivet. Utskottet hänvisar till pågående arbete. Jämför reservation 17 (L).

Motionerna

I kommittémotion 2015/16:2260 anför Said Abdu m.fl. (L) bl.a. att sena betalningar slår avsevärt hårdare mot småföretag och att dessa företag ser sena betalningar som ett hot mot företagets överlevnad. Att offentliga aktörer brister i sina rutiner när det gäller betalningar är oacceptabelt. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande om att regeringen bör vidta nödvändiga åtgärder för att fler offentliga aktörer ska respektera gällande betalningsvillkor (yrkande 6).

Adnan Dibrani och Mattias Jonsson (båda S) anför i motion 2015/16:2204 bl.a. att det är oacceptabelt att offentliga myndigheter inte betalar sina fakturor i tid. Detta leder till stora problem för mindre företag. Då även större privata företag ibland agerar nonchalant mot mindre företag bör en generell översyn av betalningstiderna i näringslivet övervägas. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta.

Adnan Dibrani (S) föreslår även ett motsvarande tillkännagivande i motion 2016/17:2190.

Gällande lagstiftning m.m.

Riksdagen beslutade i januari 2013 om ändringar i bl.a. räntelagen (1975:635) och lagen (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m. för att i svensk rätt genomföra EU-direktivet (2011/7/EU) om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner. Lagändringarna trädde i kraft den 16 mars 2013 (prop. 2012/13:36, bet. 2012/13:CU6, rskr. 2012/13:144). Enligt lagändringarna ska en fordran betalas senast 30 dagar efter det att borgenären

framställt krav på betalning. I förhållanden mellan näringsidkare får längre betalningstider gälla endast om borgenären uttryckligen har godkänt det. Myndigheter och andra offentliga organ ska inte kunna avtala om längre betalningstider. Vidare ska en borgenär som drabbas av en sen betalning alltid ha rätt till kompensation i form av en förseningsersättning om 450 kronor. Borgenärens rätt till dröjsmålsränta ska inte kunna avtalas bort. Detsamma ska gälla rätten till förseningsersättning, om det inte finns särskilda skäl för det. Myndigheter och andra offentliga organ som betalar för sent ska dessutom alltid vara skyldiga att betala minst den lagstadgade dröjsmålsräntan. En fortsatt tillämpning av en oskäligen sedvänja i fråga om betalningstid, dröjsmålsränta eller ersättning för indrivningskostnader ska kunna förbjudas efter en prövning i Patent- och marknadsdomstolen.

I Statens ägarpolicy och riktlinjer för bolag med statligt ägande 2017 avsnittet 3.4 Hållbart företagande anges bl.a. att det för staten som ägare är av särskild vikt att bolag med statligt ägande arbetar för att i övrigt säkerställa att missbruk inte sker av den särställning det kan innebära att vara ett bolag med statligt ägande, bl.a. genom att tillämpa skäliga villkor i förhållande till kunder och leverantörer, exempelvis avseende betalningstider.

Riksdagens tillkännagivanden

I det ovan nämnda lagstiftningsärendet beslutade riksdagen även om ett tillkännagivande till regeringen (riksdagen biföll en reservation om ytterligare förslag om betalningstiderna, bet. 2012/13:CU6, res. 1). Enligt den bifallna reservationen bör regeringen återkomma med förslag om hur de små och medelstora företagens ställning fortsatt kan stärkas avseende betalningstider.

Reservanterna anförde att de inser att den starkare partens övertag vid en affärsuppgörelse inte helt kan jämnas ut genom en lagstiftning som inte tillåter längre betalningsfrister än 30 dagar, utan undantag, oavsett vem borgenären har sin fordran till, men ser trots det en sådan utformning av lagen som en viktig del för att skapa ett sundare förhållande mellan parterna.

Även våren 2014 beslutade riksdagen, i enlighet med utskottets förslag, om ett tillkännagivande om att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med förslag till lagstiftning som innebär att en fordran vid handelstransaktioner mellan näringsidkare alltid ska betalas senast 30 dagar efter det att borgenären framställt krav på betalning (bet. 2013/14:CU20, rskr. 2013/14:201).

Promemorian Tvingande regler om betalningstider i näringslivet

Med anledning av riksdagens tillkännagivande våren 2013 utarbetades inom Justitiedepartementet promemorian Tvingande regler om betalningstider i näringslivet. I promemorian behandlas frågan om hur små och medelstora företags ställning kan stärkas när det gäller betalningstider. Det föreslås att en fordran vid handelstransaktioner mellan näringsidkare ska betalas senast 30

dagar efter det att borgenären framställt krav på betalning. Den föreslagna regleringen är tvingande, dvs. parterna ska inte kunna avtala om en längre betalningstid.

Promemorian har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Kartläggning av betalningstider i näringslivet

På uppdrag av Näringsdepartementet har en kartläggning gjorts av betalningstider i näringslivet. Utgångspunkten för kartläggningen är vad som hänt sedan direktivet om bekämpande av sena betalningstider i näringslivet genomfördes 2013. I uppdraget har ingått att göra en analys av vad som hänt såväl i Sverige som i Europa vad gäller betalningstiderna för att undersöka vilka effekter lagstiftningen haft.

I kartläggningen redovisas bl.a. följande övergripande slutsatser.

I Sverige är den genomsnittliga avtalade betalningstiden 30 dagar vilket innebär att avtalstiden ökat med tre dagar under de senaste tio åren. Samtidigt som de svenska avtalstiderna ökar går utvecklingen i många andra europeiska länder åt motsatt håll. Sverige tillhörde tidigare de länder där det gick snabbast att få betalt men denna bild har ändrats. I dag är avtalstiderna kortare i 16 av de 27 länder för vilka det finns uppgifter. Även om svenska företag är förhållandevis duktiga på att betala i tid så är den faktiska betalningstiden kortare i cirka hälften av de jämförda länderna.

För de flesta branscher är den genomsnittliga avtalade betalningstiden mellan 28 och 31 dagar men inom livsmedelsindustrin och hotell- och restaurangbranschen är betalningstiden vanligtvis 25 dagar medan den är 38 dagar för företag som säljer IT-tjänster. Undersökningen visar även att storleken på kunden har betydelse för hur lång betalningstid som avtalas. För medelstora och stora företag som har stora kunder är den genomsnittliga betalningstiden mellan 38 och 40 dagar.

Den klart viktigaste förklaringen till långa avtalade betalningstider är att företag i dominerande ställning kräver längre kredittider.

En tredjedel av de svenska företagen betalar en del av sina fakturor för sent och 80 % av företagen har under det senaste året erhållit betalning efter fakturadatumet. Av de fakturor som betalas för sent är en fjärdedel försenade tio dagar eller mer. Ser man till företagets viktigaste kundgrupper är det vanligare med förseningar som överstiger 9 dagar för företag som har sina viktigaste kunder inom landstingen, detalj- och partihandeln, byggverksamhet och skogsindustrin. För dessa branscher betalas mer än var tredje försenade faktura mer än 9 dagar för sent.

Det problem som upplevs som störst vid långa avtalade betalningstider är påverkan på likviditet och lönsamhet. Försenade betalningar får också effekter för företagets administrativa börda. Samtidigt uppger en stor andel av företagen att sena betalningar har en ganska eller mycket liten betydelse för företagets räntekostnader. Nästan vart tredje mikro- och småföretag anger att de långa avtalade betalningstiderna har mycket eller ganska stor betydelse för deras möjlighet att öka antalet anställda. Inom branscherna företagsinriktade tjänster och byggverksamhet är det cirka 40 % som gör samma bedömning.

Mer än hälften av de svenska företagen känner till de författningsändringar som infördes 2013 för att införliva EU-direktivet om bekämpande av sena betalningar, men det är ytterst få som anser att dessa

ändringar påverkat avtalstider och förseningar. I den mån ändringarna haft effekt så tycks de snarare lett till längre avtalade betalningstider än kortare. Undersökningen visar även att de flesta företag avstår från att debitera dröjsmålsränta och förseningsavgift vilket troligen bidragit till att författningsändringarna inte fått någon effekt.

I kartläggningen redovisas också slutsatsen att Kommunala och statliga kunder är bättre på att betala i tid än kunder i andra branscher. Landstingen fortsätter dock att i större omfattning än de andra offentliga aktörerna kräva längre betalningstider än 31 dagar.

Den 29 november 2016 informerade närings- och innovationsminister Mikael Damberg tillsammans med utredaren ledamöter från civilutskottet och näringsutskottet om kartläggningen.

Pågående arbete

Närings- och innovationsminister Mikael Damberg hade i januari 2017 ett möte med representanter för svenskt näringsliv om långa betaltider. Syftet med mötet var att inleda ett arbete där näringslivet ska nå en överenskommelse om hur betaltiderna ska kortas. Näringsdepartementet har utsett en kontaktperson för att stödja parterna i det fortsatta arbetet.

Utskottets ställningstagande

Den kartläggning som gjorts på uppdrag av Näringsdepartementet visar att det fortfarande finns problem med långa betalningstider i näringslivet. Det främsta skälet till långa avtalade betalningstider är enligt kartläggningen att företag i dominerande ställning kräver längre kredittider. När betalningar drar ut på tiden påverkas leverantörernas likviditet och lönsamhet. Detta gäller inte minst för de mindre företagen.

Utskottet anser att det är angeläget att lösa de problem som finns när det gäller betalningstider. Den promemoria som upprättades inom Justitiedepartementet med lagförslag enligt riksdagens tillkännagivande bereds vidare inom Regeringskansliet. Näringslivet bör enligt utskottets mening också ta ett större ansvar för frågorna. Utskottet välkomnar det arbete som nu inlemts för att inom näringslivet nå en överenskommelse om hur betalningstiderna ska kortas.

Till skillnad mot vad som är fallet i förhållanden mellan näringsidkare finns för myndigheter och andra offentliga organ en tvingande regel om en längsta betalningstid om 30 dagar. Dessa kan således inte avtala om längre betalningstider. De är dessutom alltid skyldiga att betala minst den lagstadgade dröjsmålsräntan. Vidare anges i Statens ägarpolicy och riktlinjer för bolag med statligt ägande 2017 att det är av särskild vikt att bolag med statligt ägande arbetar för att säkerställa att missbruk inte sker av den särställning det kan innebära att vara ett bolag med statligt ägande, bl.a. genom att tillämpa skäliga villkor i förhållande till kunder och leverantörer, exempelvis avseende betalningstider. Det kan även nämnas att kommunala och statliga kunder enligt

den kartläggning som gjorts är bättre på att betala i tid än kunder i andra branscher.

Utskottet anser att resultatet av det pågående arbetet nu bör avvaktas. Utskottet är därför inte berett att föreslå någon åtgärd med anledning av motionsyrkandena. Motionsyrkandena bör avslås.

Miljömärkning av produkter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om miljömärkning av produkter. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete.

Jämför reservation 18 (C).

Motionerna

I partimotion 2016/17:824 föreslår Annie Lööf m.fl. (C) tillkännagivanden om att regeringen bör verka för att utveckla EU-gemensamma kriterier för märkning av ekologisk och naturlig kosmetika (yrkande 24), att införa ett gränsvärde för att en kosmetisk produkt ska kallas för ekologisk eller naturlig (yrkande 25) och att förtydliga marknadsföringen för ekologisk och naturlig kosmetika (yrkande 26). Motionärerna föreslår vidare ett tillkännagivande om att regeringen bör verka inom EU för att utveckla kriterier för en gemensam europeisk märkning av miljövänligt smink (yrkande 27).

Leif Pettersson (S) anser i motion 2016/17:991 att en ursprungsmärkning av olja och oljeprodukter skulle ge konsumenterna möjlighet att göra medvetna val. Genom en ursprungsmärkning skulle konsumenterna kunna välja vilket land man vill köpa olja och oljeprodukter från. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta.

Amineh Kakabaveh (V) anför i motion 2016/17:136 att många konsumenter vill veta under vilka villkor de varor de köper är producerade. Motionären anser att konsumenten måste ha tillgång till den typen av information vid köptillfället. Enligt motionärens mening bör en utredning tillsättas som undersöker och lämnar förslag om hur konsumentmakten ska kunna stärkas när det gäller möjligheten att få information om under vilka villkor en vara producerats. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt förekomsten av barnarbete. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 6).

Miljömärkning av kosmetika

Enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1223/2009 om kosmetiska produkter får kosmetiska produkter släppas ut på marknaden endast om det finns information om bl.a. produktens beståndsdelar. Med beståndsdel avses alla ämnen eller blandningar som avsiktligt används i den kosmetiska produkten under tillverkningsprocessen. (artikel 19 g).

Den europeiska kosmetikbranschen (Cosmetics Europe) har 2012 antagit vägledande principer för ansvarsfull marknadsföring av kosmetika. När påståenden om miljöegenskaper görs i reklam ska det miljömässiga påståendet presenteras på ett sätt som tydligt visar om påståendet avser hela produkten eller enbart en del av produkten, eller paketet eller delen av en tjänst. Det miljömässiga påståendet ska vara relevant för den aktuella produkten och användas enbart i ett lämpligt samband. Påståendet ska vara specifikt avseende den miljömässiga fördelen eller vilken miljömässig förbättring som påstås. En miljömässig fördel kan åberopas, givet att en lämplig utvärdering av produktens miljömässiga påverkan har utförts (avsnitt 2.1.4.3). Ett miljömässigt påstående för kosmetiska produkter, oavsett om det är uttryckligen eller underförstått, måste kunna stödjas av tillräckliga och lämpliga vetenskapliga bevis. Testperioder och studier som används som bevis måste vara relevanta för produkten och för den miljömässiga fördel som åberopas (avsnitt 2.1.4.4).

Internationella standardiseringsorganisationen (ISO) håller för närvarande på att utarbeta kriterier och definitioner för ekologiska och naturliga kosmetiska ingredienser och produkter.

Miljöinformation om drivmedel

Regeringen har i regleringsbrevet för 2017 gett Statens energimyndighet i uppdrag att i samråd med Transportstyrelsen och Konsumentverket analysera hur ett krav om att drivmedelsleverantörer ska erbjuda information i form av en tydlig märkning om sålda drivmedels klimat- och miljöpåverkan vid samtliga tankstationer kan utformas. Myndigheten ska också lämna förslag på hur en ändamålsenlig information bör utformas för att den ska vara lättillgänglig, tydlig och begriplig för konsumenter. Inom ramen för uppdraget ska Energimyndigheten särskilt analysera hur en uppdelning och värdering av drivmedel kan ske baserat på andelen biodrivmedel som drivmedel innehåller, drivmedlens råvaror, klimatutsläpp och ursprung. Myndigheten ska vidare undersöka om ett informationskrav vid tankstation kan kompletteras med andra mer detaljerade krav, t.ex. på berörda aktörers webbplatser, och vid behov lämna förslag om hur det kan säkerställas att relevant information ges. Författningsförslag ska lämnas.

En delrapport inklusive en redogörelse av inriktningen på eventuella förslag redovisades i februari 2017.

Uppdraget ska slutredovisas den 29 april 2017.

Socialt ansvarstagande

Både det nordiska miljömärket Svanen, EU-miljömärket och flera andra miljömärkningar uppställer socialt ansvarstagande som ett kriterium för märkningen. När det gäller kravet på socialt ansvarstagande utgår man i regel

från Internationella arbetsorganisationens (ILO) konventioner (se riksdagsrapporten (2015/16:RFR9) Miljömärkning av produkter – En översikt över de miljömärkningar av produkter som finns i Sverige och i de övriga nordiska länderna).

Riksdagen beslutade hösten 2016 om lagändringar som innebär att alla företag av en viss storlek och vissa koncerner ska upprätta en hållbarhetsrapport med upplysningar om miljö, sociala förhållanden, personal, respekt för mänskliga rättigheter och motverkande av korruption. Lagändringarna trädde i kraft den 1 december 2016 (prop. 2015/16:193, bet. 2016/17:CU2, rskr. 2016/17:25).

Utskottets ställningstagande

Miljömärkning är ett bra redskap när det gäller att underlätta för konsumenter att göra hållbara val. Som redovisats ovan pågår ett arbete såväl nationellt som internationellt med att utveckla miljömärkningen. Frågan om en effektivare miljömärkning ingår också som en del i regeringens strategi för hållbar konsumtion. När det gäller motionsyrkandena om miljömärkning av kosmetika vill utskottet peka på att Internationella standardiseringsorganisationen (ISO) för närvarande håller på att utarbeta kriterier och definitioner för ekologiska och naturliga kosmetiska ingredienser och produkter. Vidare har den europeiska kosmetikbranschen (Cosmetics Europe) antagit vägledande principer för ansvarsfull marknadsföring av kosmetika, bl.a. när det gäller påståenden om miljöegenskaper.

När det gäller motionsyrkandet om en ursprungsmärkning av olja och oljeprodukter analyserar Statens energimyndighet för närvarande frågan om hur ett krav om en tydlig märkning om sålda drivmedels klimat- och miljöpåverkan kan utformas. Inom ramen för uppdraget ska Energimyndigheten särskilt analysera hur en uppdelning och värdering av drivmedel kan ske baserat på bl.a. ursprung.

Vad slutligen gäller motionsyrkandet om information om under vilka villkor en vara producerats, uppställer både det nordiska miljömärket Svanen, EU-miljömärket och flera andra miljömärkningar socialt ansvarstagande som ett kriterium för märkningen. I sammanhanget kan också nämnas att riksdagen nyligen beslutat om lagändringar som innebär att alla företag av en viss storlek och vissa koncerner ska upprätta en hållbarhetsrapport med upplysningar om bl.a. sociala förhållanden och respekt för mänskliga rättigheter.

Mot den redovisade bakgrunden är utskottet inte berett att föreslå någon åtgärd med anledning av motionsyrkandena, varför de bör avslås.

Reservationer

1. Telefonförsäljning, punkt 1 (M)

av Ewa Thalén Finné (M), Thomas Finnborg (M), Mats Green (M) och Lars Beckman (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:2704 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkande 5 och

2016/17:3147 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkande 8 och

avslår motionerna

2015/16:400 av Sten Bergheden (M),

2015/16:1983 av Per-Ingvar Johnsson och Staffan Danielsson (båda C),

2015/16:2041 av Sara-Lena Bjälkö (SD),

2015/16:2050 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 3,

2015/16:2758 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 4 och 5,

2015/16:3049 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 1 och 6,

2016/17:198 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V) yrkandena 1–3,

2016/17:1483 av Sten Bergheden (M),

2016/17:1933 av Per-Ingvar Johnsson och Staffan Danielsson (båda C),

2016/17:2371 av Mikael Eskilandersson och Roger Hedlund (båda SD) yrkande 3,

2016/17:2404 av Sara-Lena Bjälkö (SD) och

2016/17:2919 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Vid telefonförsäljning gäller i dag att man blir bunden av ett avtal när man under samtalet säger ja till att köpa något. Detta följer av den allmänna principen att muntliga avtal är giltiga. En konsument som ingår avtal per telefon har enligt lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler 14 dagars ångerrätt. Vid köp av varor börjar ångerfristen löpa när konsumenten har mottagit varan. Detta anser vi vara en rimlig ordning. När en konsument köper en tjänst, som exempelvis ett telefonabonnemang, räknas dock tiden från den dag då avtalet ingås. Vid köp av finansiella tjänster och finansiella instrument finns däremot en reglering som innebär att ångerfristen börjar löpa tidigast den dag då information och avtalsvillkor kommit konsumenten till handa.

Vid telefonförsäljning anser en del konsumenter att de har missförstått och att de inte haft för avsikt att ingå något avtal eller att de har missuppfattat villkoren. Vi anser att det skulle vara en fördel för konsumenterna om samma regler för ångerfristen som vid köp av finansiella tjänster och finansiella instrument även skulle gälla vid alla distansavtal om köp av tjänster. Enligt vår mening bör frågan om en sådan ändring i lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler övervägas vid den fortsatta beredningen av Utredningen om konsumentskydd vid telefonförsäljnings betänkande.

Vad vi nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen. Ställningstagandet innebär ett bifall till motionerna 2015/16:2704 yrkande 5 och 2016/17:3147 yrkande 8. Övriga motioner bör avslås.

2. Telefonförsäljning, punkt 1 (SD)

av Roger Hedlund (SD) och Mikael Eskilandersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2015/16:2050 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 3 och
2016/17:2371 av Mikael Eskilandersson och Roger Hedlund (båda SD) yrkande 3 och
avslår motionerna
2015/16:400 av Sten Bergheden (M),
2015/16:1983 av Per-Ingvar Johnsson och Staffan Danielsson (båda C),
2015/16:2041 av Sara-Lena Bjälkö (SD),
2015/16:2704 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkande 5,
2015/16:2758 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 4 och 5,
2015/16:3049 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 1 och 6,
2016/17:198 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V) yrkandena 1–3,
2016/17:1483 av Sten Bergheden (M),
2016/17:1933 av Per-Ingvar Johnsson och Staffan Danielsson (båda C),
2016/17:2404 av Sara-Lena Bjälkö (SD),
2016/17:2919 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 2 och 3 samt
2016/17:3147 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkande 8.

Ställningstagande

Telefonförsäljning kan innebära fördelar för såväl näringsidkare som för konsumenter. Det finns dock ett växande problem med oönskade säljsamtal. Sedan branschen ändrade sina etiska regler 2014 och tillåter försäljningssamtal

till mobilnummer har det också skett en markant ökning av säljsamtal till mobiltelefoner.

Utredningen om konsumentskydd vid telefonförsäljning lämnar i sitt betänkande Ett stärkt konsumentskydd vid telefonförsäljning (SOU 2015:61) flera konkreta förslag för att komma till rätta med problemen med oönskade säljsamtal. Vi anser att det är viktigt att regeringen nu återkommer till riksdagen med förslag som innebär skärpta regler vid telefonförsäljning.

Vad vi nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen. Ställningstagandet innebär ett bifall till motionerna 2015/16:2050 yrkande 3 och 2016/17:2371 yrkande 3. Övriga motioner bör avslås.

3. Telefonförsäljning, punkt 1 (C)

av Ola Johansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:3049 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 1 och 6 samt
avslår motionerna
2015/16:400 av Sten Bergheden (M),
2015/16:1983 av Per-Ingvar Johnsson och Staffan Danielsson (båda C),
2015/16:2041 av Sara-Lena Bjälkö (SD),
2015/16:2050 av Mikael Eskilander m.fl. (SD) yrkande 3,
2015/16:2704 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkande 5,
2015/16:2758 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 4 och 5,
2016/17:198 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V) yrkandena 1–3,
2016/17:1483 av Sten Bergheden (M),
2016/17:1933 av Per-Ingvar Johnsson och Staffan Danielsson (båda C),
2016/17:2371 av Mikael Eskilander m.fl. (SD) yrkande 3,
2016/17:2404 av Sara-Lena Bjälkö (SD),
2016/17:2919 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 2 och 3 samt
2016/17:3147 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkande 8.

Ställningstagande

Problemet med oseriösa aktörer inom telefonförsäljningsbranschen har ökat kraftigt på senare år. Många drabbade är småföretagare eller personer som äger en liten skogsfastighet. Dessa har blivit bundna av långa och kostsamma avtal som är svåra att ta sig ur då ångerrätten enligt lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler inte gäller för näringsidkare. Att ta sig ur långa och dyra

avtal tar tid, kraft och pengar från personer som bör kunna lägga fokus på att driva sitt företag. Enligt min mening bör därför småföretag ha samma skydd som konsumenter vid telefonförsäljning. Regeringen bör återkomma till riksdagen med lagförslag om detta.

Vissa konsumentgrupper är särskilt utsatta vid telefonförsäljning. Som omvittnats av bl.a. kommunala konsumentvägledare kan äldre människor vid ett säljsamtal ha svårt att uppfatta att ett avtal faktiskt ingås. Vidare ingås många avtal genom att konsumenten svarar ja på en av säljaren ställd fråga. Detta tillvägagångssätt kan orsaka missförstånd och skapar utrymme för att utnyttja utsatta människor. Av denna anledning anser jag att ett avtal per telefon ska vara giltigt endast om köparen tydligt godkänt avtalet och identifierat sig själv. Regeringen bör återkomma till riksdagen med lagförslag om detta.

Vad jag nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen. Ställningstagandet innebär ett bifall till motion 2015/16:3049 yrkandena 1 och 6. Övriga motioner bör avslås.

4. Telefonförsäljning, punkt 1 (V)

av Lotta Johnsson Fornarve (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:198 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V) yrkandena 1–3 och avslår motionerna

2015/16:400 av Sten Bergheden (M),

2015/16:1983 av Per-Ingvar Johnsson och Staffan Danielsson (båda C),

2015/16:2041 av Sara-Lena Bjälkö (SD),

2015/16:2050 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 3,

2015/16:2704 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkande 5,

2015/16:2758 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 4 och 5,

2015/16:3049 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 1 och 6,

2016/17:1483 av Sten Bergheden (M),

2016/17:1933 av Per-Ingvar Johnsson och Staffan Danielsson (båda C),

2016/17:2371 av Mikael Eskilandersson och Roger Hedlund (båda SD) yrkande 3,

2016/17:2404 av Sara-Lena Bjälkö (SD),

2016/17:2919 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 2 och 3 samt

2016/17:3147 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkande 8.

Ställningstagande

Problem som uppstår vid telefonförsäljning har ökat under de senaste åren, vilket bekräftas av Konsumentverket, kommunala konsumentvägledare och Sveriges konsumenter. Dagens telefonförsäljning skapar ofta oklarheter för konsumenter. Många konsumenter har svårt att förstå villkoren för avtal som sluts per telefon. Det kan bero på brister i informationen från försäljaren och att avtalet ofta ingås snabbt. Utredningen om konsumentskydd vid telefonförsäljning konstaterar i betänkandet Ett stärkt konsumentskydd vid telefonförsäljning (SOU 2015:61) att en central del av dagens konsumentproblem gäller oklarheter i fråga om avtal som ingås per telefon. I betänkandet föreslår utredningen att ett skriftlighetskrav ska införas vid telefonförsäljning riktad till konsumenter. Jag delar utredningens slutsats när det gäller behovet av en skriftlig bekräftelse för att ett avtal som ingås vid telefonförsäljning ska vara bindande. Enligt min mening bör dock ett skriftlighetskrav gälla vid telefonförsäljning riktad till både konsumenter och mindre företag.

Det är glädjande att finansmarknads- och konsumentministern förklarat att han vill se ett skriftlighetskrav vid telefonförsäljning. Med anledning av de stora problem som finns när det gäller telefonförsäljning anser jag att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att ett avtal ska bekräftas skriftligen av köparen vid all telefonförsäljning för att vara bindande.

Jag anser vidare att Nixregistret i dag har så stora brister att det inte ger konsumenterna ett tillräckligt skydd. Det är vanligt förekommande att konsumenter genom gratiserbjudanden eller i samband med tävlingar lockas att lämna ifrån sig personuppgifter, vilket i praktiken innebär att uppgifterna kan spridas vidare till exempelvis andra företag i en koncern eller en evenemangspartner. Detta får till följd att konsumenten kan få säljsamtal trots att konsumenten registrerat sitt telefonnummer i Nixregistret. Andra problem med Nixregistret är att det tar för lång tid innan en registrering i Nixregistret gäller fullt ut, och att rätten att ringa efter det att ett etablerat kundförhållande upphört gäller under alltför lång tid.

Enligt min mening bör ett omvänt Nixregister införas, dvs. ett register dit konsumenter kan anmäla att de vill bli kontaktade per telefon i försäljnings- och marknadsföringssyfte. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag om införande av ett sådant register.

Det är enligt marknadsföringslagen inte tillåtet att i marknadsföringssyfte skicka sms eller mms till en konsument utan att konsumenten samtyckt till det på förhand. Trots förbudet ökar antalet anmälningar till Konsumentverket om reklam via sms som skickats till konsumenter som inte lämnat sitt godkännande i förhand. Jag anser därför att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag som syftar till att hindra oseriösa försäljningsmetoder via mobiltelefoner och sms.

Vad jag nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen. Ställningstagandet innebär ett bifall till motion 2016/17:198 yrkandena 1–3. Övriga motioner bör avslås.

5. Bluffakturor, punkt 2 (M, C, KD)

av Tuve Skånberg (KD), Ewa Thalén Finné (M), Thomas Finnborg (M), Ola Johansson (C), Mats Green (M) och Lars Beckman (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2016/17:3147 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkande 7, bifaller delvis motion 2015/16:1834 av Sofia Arkelsten (M) och avslår motionerna 2015/16:320 av Hans Hoff (S) och 2016/17:1773 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Förekomsten av bedrägerier med bluffakturor har under senare år blivit ett samhällsproblem som drabbar många, både privatpersoner och företag. Vi ser mycket allvarligt på att antalet anmälda fakturabedrägerier fortfarande är högt.

Många branschorganisationer lämnar på sina webbplatser information om hur man ska gå till väga om man får en bluffaktura. Aktörer i näringslivet har också upprättat s.k. varningslistor över företag som bedriver verksamhet med bluffakturor eller liknande. Vi välkomnar detta informationsarbete från branschens sida men anser samtidigt att mer behöver göras i kampen mot bluffakturor.

Regeringen har nyligen överlämnat en proposition med förslag på skärpta straffrättsliga regler när det gäller systematiska bedrägerier med bluffakturor. I likhet med majoriteten anser vi dock att det är angeläget att även överväga åtgärder vid sidan av de straffrättsliga och polisiära områdena. Alliansregeringen gav i februari 2014 en särskild utredare i uppdrag att kartlägga omfattningen och karaktären av problemen med fakturabedrägerier. I uppdraget ingick att med beaktande av kartläggningen överväga behovet av förändringar i framför allt civilrättslig, näringsrättslig och civilprocessrättslig lagstiftning. Utredningen överlämnade i september 2015 betänkandet Fakturabedrägerier (SOU 2015:77). Utredningsbetänkandet bereds fortfarande inom Regeringskansliet.

Enligt vår mening bör regeringen skynda på beredningen av betänkandet och återkomma med förslag på åtgärder mot bluffakturor som omfattar de civilrättsliga, näringsrättsliga och civilprocessrättsliga områdena.

Vad vi nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen. Ställningstagandet innebär ett bifall till motion 2016/17:3147 yrkande 7 och delvis bifall till motion 2015/16:1834. Övriga motionsyrkanden bör avslås.

6. Bluffakturor, punkt 2 (SD)

av Roger Hedlund (SD) och Mikael Eskilandersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2016/17:1773 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna 2015/16:320 av Hans Hoff (S), 2015/16:1834 av Sofia Arkelsten (M) och 2016/17:3147 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkande 7.

Ställningstagande

Bedrägerier med bluffakturor har blivit ett samhällsproblem som drabbar såväl privatpersoner, företag och kommuner som myndigheter. Särskilt mikro- och småföretag har ofta inte de ekonomiska resurser som krävs för att bemöta bluffakturor. Vidare kan bluffakturor skickas ut vid t.ex. löneutbetalningar, bokslut och semestertider då belastningarna på företagen är större än normalt eller den ordinarie personalen kan vara ersatt av vikarier.

Utredningen om åtgärder mot fakturabedrägerier har haft i uppdrag att kartlägga omfattningen av och karaktären på problemen med fakturabedrägerier och överväga behovet av ändringar i framför allt civilrättslig, näringsrättslig och civilprocessrättslig lagstiftning. Utredningen överlämnade i september 2015 betänkandet Fakturabedrägerier (SOU 2015:77). I betänkandet föreslår utredningen bl.a. ytterligare informationsinsatser om fakturabedrägerier från samhällets sida riktade till både konsumenter och näringsidkare. Däremot föreslår inte utredningen att någon myndighetsadministrerad varningslista ska införas. Utredningsbetänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

I dag upprättar aktörer i näringslivet s.k. varningslistor över företag som på olika sätt bedöms vara oseriösa och bedriva verksamhet med bluffakturor eller liknande. Ett exempel är den varningslista som Svensk Handel har lagt ut på

sin webbplats. Vi tycker att det är positivt med dessa initiativ men vi anser att det är alltför rättsosäkert att överlåta ansvaret helt till privata aktörer där det kan vara oklart hur listan tillkommer och vilka syften och drivkrafter som egentligen finns bakom. Därför bör även en statlig myndighet få i uppdrag att skapa en varningslista där det klart ska framgå vilka skäl som ligger bakom att företag tas upp på listan och vilka övriga regler som gäller. Ett företag som förts upp på varningslistan skulle t.ex. inte kunna vända sig till Kronofogdemyndigheten för att driva in en fordran.

Enligt vår mening bör även företag få ökat stöd och kunskap i att bestrida felaktiga fakturor och begära rättelse från Kronofogdemyndigheten.

Våra synpunkter bör övervägas vid den fortsatta beredningen av Utredningen om åtgärder mot fakturabedrägeriers betänkande.

Vad vi nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen. Ställningstagandet innebär ett bifall till motion 2016/17:1773 yrkandena 1 och 2. Övriga motioner bör avslås.

7. Reklam riktad till barn m.m., punkt 3 (SD)

av Roger Hedlund (SD) och Mikael Eskilandersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2015/16:2075 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 7 och
2016/17:2447 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 8,
bifaller delvis motion
2015/16:121 av Jeff Ahl (SD) och
avslår motionerna
2015/16:278 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V) yrkandena 1 och 2,
2015/16:319 av Hans Hoff (S) och
2016/17:2665 av Cecilia Magnusson (M).

Ställningstagande

Föräldrars strävan att ge sina barn sunda matvanor motverkas av reklam som förhållig ohälsosam mat och dryck till barn, vilket bidrar till en ohälsosam livsstil. En minderårig är mer påverkbar i fråga om reklambudskap och det är därför enklare att rika marknadsföringen av sådana produkter till barn. Som förälder har man en fostrande roll och rätten att bestämma över vad familjen ska ha för inköpsvanor. En förälder ska inte behöva utsättas för köptryck med risk för konflikt med barnen. Förälderns bestämmanderätt ska därför inte få ifrågasättas genom reklam om ohälsosam mat som riktar sig till barn.

Enligt vår mening bör därför regeringen se över möjligheterna att skärpa nuvarande regler och även inom EU verka för att förbjuda reklam om ohälsosam mat som riktar sig till barn.

Vad vi nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen. Ställningstagandet innebär ett bifall till motionerna 2015/16:2075 yrkande 7 och 2016/17:2447 yrkande 8. Övriga motioner bör avslås.

8. Lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam m.m., punkt 4 – motiveringen (M, C, L)

av Ewa Thalén Finné (M), Thomas Finnborg (M), Ola Johansson (C), Mats Green (M), Robert Hannah (L) och Lars Beckman (M).

Ställningstagande

När det gäller motionerna om könsdiskriminerande reklam delar vi uppfattningen att reklam som förmedlar en könsstereotyp bild inte är önskvärd i ett samhälle som strävar efter ökad jämställdhet och alla människors lika värde. Enligt vår mening är dock inte lagstiftning den rätta vägen att motverka könsdiskriminerande reklam. En sådan lagstiftning torde inte heller kunna införas utan en grundlagsändring. Vi anser att det bästa sättet att motverka könsdiskriminerande reklam är genom egenåtgärder. Reklamombudsmannen inrättades 2009 för att stärka det svenska egenåtgärdssystemet. Reklamombudsmannen och Reklamombudsmannens opinionsnämnd har sedan starten prövat drygt 800 ärenden om könsdiskriminering. Reklamombudsmannen bidrar genom sin verksamhet på ett bra sätt till utvecklingen av praxis. Förutom att granska reklam har Reklamombudsmannen också en viktig uppgift i att informera och utbilda branschen i marknadsföringsetiska frågor. Systemet med egenåtgärder innebär enligt vår mening fördelar jämfört med lagstiftning på området då det är snabbare och flexiblere och kan anpassas till en marknad i ständig förändring. Regler som tagits fram av branschen själv bidrar också till större förståelse, kunskap och efterlevnad hos branschen.

Vi anser således att det inte bör införas någon lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam. Motionerna i frågan bör avslås.

Inte heller när det gäller övriga motionsyrkanden finns det skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagen. Motionerna bör därför avslås.

9. Köp av levande djur, punkt 6 (S, MP, V)

av Hillevi Larsson (S), Lars Eriksson (S), Eva Sonidsson (S), Emma Hult (MP), Johanna Haraldsson (S), Shadiye Heydari (S), Lotta Johnsson Fornarve (V) och Faradj Koliev (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:2462 av Kristina Yngwe (C) yrkande 2,

2016/17:823 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 3,

2016/17:2483 av Mats Green och Cecilia Widegren (båda M) yrkandena 1–4,

2016/17:3147 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkande 12 och

2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 10.

Ställningstagande

Konsumentköplagen är tillämplig vid köp av lösa saker. Till lösa saker räknas även djur. När en näringsidkare säljer ett djur till en konsument ska således konsumentköplagens regler om t.ex. fel på varan tillämpas. Enligt utskottets majoritet är konsumentköplagens felregler inte anpassade för köp av levande djur. De har särskilt nämnt presumptionsregeln i 20 a § konsumentköplagen.

Bestämmelsen i 20 a § infördes i konsumentköplagen för att genomföra artikel 5.3 i konsumentköpsdirektivet. Konsumentköpsdirektivet är ett s.k. minimidirektiv. Det innebär att medlemsstaterna får bestämma ett starkare skydd för konsumenterna än det som direktivet ger. Däremot får de nationella reglerna inte ge konsumenterna ett sämre skydd. Enligt vår mening finns det därför inte utrymme för att nationellt göra någon sådan förändring i konsumentköplagen. Vi anser inte heller att det finns anledning för regeringen att ta några initiativ i frågan inom EU. Ett strängare beviskrav för köparen kan t.ex. innebära att näringsidkare blir mindre noggranna med veterinärintyg och dylikt vid försäljning till konsumenterna.

Mot denna bakgrund anser vi att det inte finns skäl till något tillkännagivande till regeringen. Motionerna bör därför avslås.

10. Förmedling av tjänster, punkt 8 (L)

av Robert Hannah (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2781 av Robert Hannah m.fl. (FP) yrkande 3.

Ställningstagande

Konsumenterna använder mer än tidigare förmedlingstjänster för inköp av varor och tjänster, många gånger utan att vara medvetna om vilka näringsidkare de slutligen ingår ett avtal med. Förekomsten av förmedlingstjänster har blivit särskilt vanlig när det gäller köp av resor och hantverkstjänster via sökmotorer på internet. Ett exempel är de olika söktjänster för resor som länkar konsumenterna till en resebyrå som i sin tur förmedlar flygresor hos flygbolag – många gånger utan att ha kontrollerat om de flygbolag som de förmedlar tjänster hos är seriösa näringsidkare.

Jag anser att utvecklingen av förmedlingstjänster ger välkomna möjligheter för konsumenterna. Genom förmedlingstjänster stärks valfriheten att ge fler alternativ för konsumenterna att välja mellan. Men när branscher blir alltmer populära medför det även att oseriösa aktörer ger sig in på marknaden och utnyttjar konsumenterna. Konsumentens utsatthet vid användandet av förmedlingstjänster på internet måste därför tas på större allvar.

Enligt min mening är det viktigt att frågan uppmärksammas särskilt. Jag anser därför att regeringen snarast bör tillsätta en utredning som ska se över hur man kan motverka oseriösa aktörer inom förmedlingsbranschen och hur man kan stärka konsumenternas ställning när dessa blir utnyttjade av oseriösa aktörer.

Vad jag nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen. Ställningstagandet innebär ett bifall till motionen.

11. Ersättning vid avbrott eller störningar i telefoni och bredbandstjänster, punkt 10 (C)

av Ola Johansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2015/16:2369 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 7 och
2016/17:820 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 8.

Ställningstagande

Jag anser att det är viktigt att marknadsaktörerna inom bredband och telefoni på samma sätt som elleverantörer tar sitt fulla ansvar vid avbrott och störningar. För att få bukt med avbrottsproblem avseende telefoni och bredbandstjänster är det nödvändigt att arbeta med problemet från flera håll. För att säkerställa en hög leverans kvalitet och lägga ett större ansvar på operatörerna bör det införas en rätt till avbrottsersättning vid störningar i

telefoni- och bredbandstjänster. Jag anser att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag med detta innehåll.

Vad jag nu anført bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen. Ställningstagandet innebär ett bifall till motionerna 2015/16:2369 yrkande 7 och 2016/17:820 yrkande 8.

12. Finansiella rådgivare, punkt 17 (M)

av Ewa Thalén Finné (M), Thomas Finnborg (M), Mats Green (M) och Lars Beckman (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2016/17:3147 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkande 10.

Ställningstagande

EU:s Mifid-direktiv stärker skyddet för investerare och syftar till att öka konkurrensen i handeln med finansiella instrument på värdepappersmarknaderna. Resultatet har varit fler seriösa aktörer, men också en del oseriösa. Det nya direktivet, Mifid II, ger ett skyddande regelverk för att använda sig av titeln oberoende rådgivare och skärpta regler vid intressekonflikter mellan distributörer och fondemittenter m.m.

Vi motsätter oss förslag som innebär ett regelrätt provisionsförbud. Vi menar att regelverket bör vara hårt och strikt mot oseriösa aktörer, och tillsynen behöver vara betydande. Dock får inte konkurrens och mångfald offras. Ett provisionsförbud riskerar i praktiken att omöjliggöra nyetablering. Dessutom skulle det innebära att många mindre aktörer riskerade att slås ut.

Det finns en uppenbar en risk att ett sådant förslag gynnar storbanker på mindre bankers bekostnad. Vår utgångspunkt är att de nya reglerna bör stärka konsumenternas ställning i kontakter med banker, värdepappersbolag, försäkringsbolag och olika förmedlare av sparprodukter med fokus på en hög transparens för att minska riskerna för missbruk.

I länder som redan genomfört liknande regelverk, med provisionsförbud, har det inte resulterat i att avgifterna gått ned. Däremot har det i stället blivit färre aktörer och människor med mindre kapital går miste om rådgivning.

Rådgivning hjälper människor att spara, det behöver Sverige inte mindre av. I stället för förbud bör ett stort ansvar vila på Finansinspektionen att agera mot aktörer som inte lever upp till kraven.

För närvarande pågår ett arbete med att genomföra Mifid II, och en lagrådsremiss har överlämnats till Lagrådet. En proposition är aviserad till den 26 april 2017.

Vi anser att regeringen i det fortsatta lagstiftningsarbetet ska beakta våra synpunkter när det gäller provisionsförbudsfrågan.

Vad vi nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen. Ställningstagandet innebär ett bifall till motion 2016/17:3147 yrkande 10.

13. Konsumentlagstiftningen i EU m.m., punkt 20 (L)

av Robert Hannah (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2781 av Robert Hannah m.fl. (FP) yrkande 5 och
avslår motion

2016/17:582 av Lars Mejern Larsson (S).

Ställningstagande

Liberalerna slår vakt om att konsumenter ska ha en stark ställning lokalt, nationellt och i EU. På EU:s inre marknad gynnar det konsumenterna om handel med varor och tjänster sker utan hinder över gränserna. Liberalerna vill ha en stark och gemensam konsumentlagstiftning så att konsumenterna kan känna sig trygga i hela EU. Men detta ställer också krav på ett gemensamt arbete med produktsäkerhet och fortsatt harmonisering av konsumentskyddet på en hög nivå. Jag anser att regeringen bör driva på arbetet för detta i EU-samarbetet.

Vad jag nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen. Ställningstagandet innebär ett bifall till motion 2015/16:2781 yrkande 5. Motion 2016/17:582 bör avslås.

14. Konsumentvägledning, punkt 21 (M)

av Ewa Thalén Finné (M), Thomas Finnborg (M), Mats Green (M) och
Lars Beckman (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:2704 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkandena 2 och 3 samt

2016/17:3147 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkandena 2 och 3 samt avslår motionerna

2015/16:2758 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 7 och 8,

2015/16:2781 av Robert Hannah m.fl. (FP) yrkande 1,

2016/17:167 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 1 och 2 samt

2016/17:2919 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 5 och 6.

Ställningstagande

Den kanske enskilt viktigaste faktorn för att en individ ska kunna planera sin ekonomi är kunskap. Därför är ett välfungerande konsumentupplysningsarbete betydelsefullt för såväl samhället och samhällsekonomin som för enskilda individer. Förändringar i samhället och den alltmer komplexa ekonomiska omvärlden innebär dessutom att nya krav ställs på konsumenternas kunskap när det gäller deras rättigheter och om privatekonomi i stort.

De flesta kommuner i Sverige har kommunala konsumentvägledare. De senaste åren har det på många håll skett en stor strukturell förändring av deras arbete som har varit positiv. Vi anser att de kommunala konsumentvägledarna fyller en mycket viktig funktion i det förebyggande arbetet och för konsumentkunskapen i stort. Inte minst ser vi ett stort behov bland nyanlända. I likhet med majoriteten anser vi dock inte att kommunerna ska vara skyldiga att tillhandahålla konsumentvägledning.

Vidare vill vi att upplysningstjänsten Hallå konsument ska fortsätta att utvecklas. Det är också viktigt att verksamheten följer uppkomsten av helt nya branscher och att konsumentupplysningen följer med i de förändringar som sker. Arbetet för att öka kunskapen bland konsumenterna bör stärkas brett.

Enligt vår mening bör regeringen ta nödvändiga initiativ för att arbetet med konsumentvägledning fortsätter och utvecklas. Det är också viktigt att regeringen tar initiativ för att ytterligare utveckla upplysningstjänsten Hallå konsument.

Vad vi nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen. Ställningstagandet innebär ett bifall till motionerna 2015/16:2704 yrkandena 2 och 3 samt 2016/17:3147 yrkandena 2 och 3. Övriga motioner bör avslås.

15. Konsumentvägledning, punkt 21 (V)

av Lotta Johnsson Fornarve (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:167 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna

2015/16:2704 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkandena 2 och 3,

2015/16:2758 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 7 och 8,

2015/16:2781 av Robert Hannah m.fl. (FP) yrkande 1,

2016/17:2919 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 5 och 6 samt

2016/17:3147 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Det blir allt svårare att vara konsument. Mer tekniskt avancerade produkter, fler komplicerade finansiella tjänster och en global marknad innebär många möjligheter, men ställer också konsumenten inför större utmaningar.

Tyvär finns det indikationer som visar att flera kommuner tagit inrättandet av Hallå konsument som förevändning för att lägga ned den kommunala konsumentvägledningen, vilket självklart inte var tanken. Den rikstäckande konsumentupplysningstjänsten kan aldrig ersätta det stöd som den kommunala verksamheten erbjuder genom sitt direkta stöd till konsumenterna.

Mot denna bakgrund anser jag att det är helt nödvändigt att lagstifta om att införa en skyldighet för landets kommuner att tillhandahålla en god konsumentvägledning. På så sätt kan konsumenterna i Sverige garanteras ett likvärdigt konsumentstöd över hela landet. Det finns i dag en skyldighet för kommunerna att tillhandahålla skuld- och budgetrådgivning. Det borde därför vara rimligt att även lagstifta om obligatorisk kommunal konsumentvägledning.

Enligt min mening bör regeringen återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att kommunerna ska vara skyldiga att tillhandahålla konsumentvägledning.

För att konsumentvägledningen ska ha ett bra innehåll och hålla en god kvalitet är det viktigt att konsumentvägledare har rätt utbildning och god kompetens på området. I många kommuner har konsumentvägledningen lagts på tjänstemän som har andra tunga ansvarsområden eller på generalister på medborgarkontor. Konsumentfrågorna omfattar ett stort område som kräver hög kompetens, ständig uppdatering och fördjupade kunskaper. Det innebär att konsumentvägledaransvaret behöver ligga på särskilda konsumentvägledare med adekvat utbildning. Konsumentverket ska stödja kommunernas verksamhet med utbildning och information. Detta stöd har dock urholkats på senare år.

Jag anser därför att regeringen bör vidta åtgärder för att se till att Konsumentverkets arbete med att utbilda och fortbilda konsumentvägledare ökar.

Vad jag nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen. Ställningstagandet innebär ett bifall till motion 2016/17:167 yrkandena 1 och 2. Övriga motioner bör avslås.

16. Konsumentvägledning, punkt 21 (L)

av Robert Hannah (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2781 av Robert Hannah m.fl. (FP) yrkande 1 och
avslår motionerna
2015/16:2704 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkandena 2 och 3,
2015/16:2758 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 7 och 8,
2016/17:167 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 1 och 2,
2016/17:2919 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 5 och 6 samt
2016/17:3147 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Jag välkomnar att den nationella upplysningstjänsten för konsumenter som Liberalerna arbetade för i regeringsställning nu är i drift. Det är viktigt att upplysningstjänsten Hallå konsument fungerar som en förstärkning av det totala utbudet av konsumentvägledning som finns i Sverige. I de flesta kommuner finns lokal konsumentvägledning som fyller en viktig funktion och som också når ut till andra konsumentgrupper än de som aktivt söker upp Hallå konsument. På flera håll anlitas också konsulter för konsumentvägledning.

I likhet med majoriteten anser jag inte att kommunerna ska vara skyldiga att tillhandahålla konsumentvägledning. Enligt min mening är det dock angeläget att fortsätta arbetet med att utveckla metoder för att nå ut med konsumentvägledning till alla konsumenter. Det är även angeläget att det finns information på olika språk. Vägledningen behöver också vara tillgänglig för personer med olika former av funktionsnedsättning. Jag anser att regeringen bör ta nödvändiga initiativ för att utveckla metoder för att nå ut med konsumentvägledning till alla konsumentgrupper.

Vad jag nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen. Ställningstagandet innebär ett bifall till motion 2015/16:2781 yrkande 1. Övriga motioner bör avslås.

17. Betalningstider i näringslivet m.m., punkt 23 (L)

av Robert Hannah (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2260 av Said Abdu m.fl. (FP) yrkande 6 och

avslår motionerna

2015/16:2204 av Adnan Dibrani och Mattias Jonsson (båda S) och

2016/17:2190 av Adnan Dibrani (S).

Ställningstagande

För ett litet företag kan uteblivna eller försenade betalningar innebära stora problem. Det är inte ovanligt att företag får ligga ute med pengar i två månader, trots att alla dess egna kostnader och inte minst lönerna måste betalas. Sena betalningar slår avsevärt hårdare mot de små företagen, och dessa företag ser sena betalningar som ett hot mot företagets överlevnad. Jag anser att det är oacceptabelt att offentliga aktörer brister i sina rutiner när det gäller betalningar. Enligt min mening bör regeringen vidta nödvändiga åtgärder för att fler offentliga aktörer respekterar de betalningsvillkor som gäller.

Vad jag nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen. Ställningstagandet innebär ett bifall till motion 2015/16:2260 yrkande 6. Övriga motioner bör avslås.

18. Miljömärkning av produkter , punkt 24 (C)

av Ola Johansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 24–27 och

avslår motionerna

2016/17:136 av Amineh Kakabaveh (V) yrkande 6 och

2016/17:991 av Leif Pettersson (S).

Ställningstagande

När det gäller specifikt ekologisk och naturlig kosmetika finns brister både i lagstiftning och marknadsföring och behov av att tydliggöra regelverken både för producent och konsument. Det finns många olika typer av certifieringsorgan, och de många olika märkningarna upplevs vilseleda konsumenter. Inom EU saknas officiellt certifieringsorgan, märkning och kriterier för vad som anses vara en naturlig eller ekologisk produkt.

I bl.a. Sverige finns brister i marknadsföringen av ekologisk kosmetika. Det finns inte några lagstadgade krav på andelen ekologiska ingredienser i en produkt, vilket även gör tillsynen svårare. När det gäller ekologiska livsmedel regleras detta betydligt hårdare för att skydda konsumenter.

Jag vill därför att EU-gemensamma kriterier utvecklas för märkning av ekologisk och naturlig kosmetika samt att gränsvärden införs för att en kosmetisk produkt ska kallas för ekologisk eller naturlig. För att förstärka detta vill jag också att marknadsföringen för ekologisk och naturlig kosmetika tydliggörs. Det bör vidare utvecklas EU-gemensamma kriterier för en gemensam europeisk märkning av miljövänligt smink.

Enligt min mening bör regeringen verka för detta inom EU.

Vad jag nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen. Ställningstagandet innebär ett bifall till motion 2016/17:824 yrkandena 24–27. Övriga motioner bör avslås.

Särskilt yttrande

Reklam riktad till barn m.m., punkt 3 (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V) anför:

Barn är en särskilt utsatt grupp när det gäller marknadsföring då de genom sin bristande erfarenhet är extra mottagliga för kommersiella budskap och inte har samma förmåga som vuxna att kritiskt granska marknadsföringen. Det är mot denna bakgrund oroande att reklam som riktas till barn ofta är både aggressiv och omfattande. Särskilt oroande är utvecklingen av reklam riktad till barn på internet. Enligt min mening ger nuvarande regler inte ett tillräckligt skydd när det gäller att förhindra att barn utsätts för oönskad marknadsföring. Jag anser därför att det bör göras en översyn av de lagar och riktlinjer som gäller marknadsföringen till barn. Det bör också vidtas åtgärder för att förstärka tillsynen av att lagar och riktlinjer följs vid marknadsföring som riktar sig till barn. Då regeringen nyligen har gett en särskild utredare i uppdrag att kartlägga det förändrade reklamlandskapet och vid behov föreslå lämpliga åtgärder för att förbättra konsumentskyddet har jag dock valt att inte reservera mig. Jag kommer dock att noga följa det fortsatta arbetet med frågorna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2015/16

2015/16:121 av Jeff Ahl (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reglera placering av ohälsosamma varor i matvarubutiker samt att bötesstraff ska utgå om detta inte efterlevs, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:278 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör göras en översyn av de lagar och riktlinjer som rör marknadsföring som riktar sig till barn, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behöver vidtas åtgärder för att förstärka tillsynen och uppföljningen av att lagar och riktlinjer följs vid marknadsföring riktad till barn, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:319 av Hans Hoff (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om marknadsföring riktad till barn och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:320 av Hans Hoff (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bluffakturor och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:357 av Hans Hoff (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över vem som har kostnadsansvaret vid byggfel och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:400 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ovälkommen, oseriös telefonförsäljning och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:404 av Sten Bergheden (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att se över om resegarantierna i bussbranschen behöver vara så höga som i dag och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:837 av Carina Ohlsson och Monica Green (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en lagstiftning mot könsdiskriminerande och sexistisk reklam och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:922 av Rickard Nordin (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka konsumenters rätt att reklamera ursprungliga fel med bevisbördan hos motparten till tolv månader och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:926 av Rickard Nordin (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka konsumentskyddet för hotellgäster och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1147 av Jonas Eriksson (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att även konsumenter som köper småhus i andra hand bör få reklamera fel på huset till byggföretaget och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1381 av Lawen Redar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en översyn som syftar till att se över möjligheterna till lagändringar för att stoppa kommersialiseringen av kvinnokroppen och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1462 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka konsumentlagen med service och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1670 av Finn Bengtsson och Jörgen Andersson (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av åtgärder för att stävja konflikter mellan konsument och hantverkare och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1740 av Elisabeth Svantesson och Lotta Finstorp (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör implementera, komplettera och fullt genomföra alliansregeringens åtgärder för att skydda konsumenterna från snabbblån med orimliga villkor och räntor och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1789 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta lagstadga att sista förfalldatum är lika med sista betalningsdag och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1834 av Sofia Arkelsten (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med förslag mot fakturabedrägeri och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1938 av Caroline Szyber m.fl. (KD):

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för ett räntetak på snabbblånemarknaden och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1983 av Per-Ingvar Johnsson och Staffan Danielsson (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på skriftliga avtal vid telefonförsäljning både till konsumenter och till enskilda näringsidkare och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2041 av Sara-Lena Bjälkö (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade rättigheter för företagare vid telefonförsäljning och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2050 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kreditgivare som grovt brustit i sin kreditprövning inte ska kunna vända sig till Kronofogdemyndigheten för att driva in sin fordran och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbjuda utfärdandet av snabbblån för konsumtion och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa reglerna så att oönskade säljsamtal via telefon minskar och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2075 av Runar Filper m.fl. (SD):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbjuda ohälsosam reklam riktad till barn och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2204 av Adnan Dibrani och Mattias Jonsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en översyn av betalningsrutiner och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2260 av Said Abdu m.fl. (FP):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör vidta nödvändiga åtgärder för att fler offentliga aktörer respekterar gällande betalningsvillkor och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2369 av Anders W Jonsson m.fl. (C):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en avbrottsersättning för kommunikationsoperatörer inom bredband och mobiltelefoni och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2382 av Solveig Zander (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2393 av Solveig Zander (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att försvåra för företag som erbjuder lån per brev, sms och e-post och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2462 av Kristina Yngwe (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för en översyn av konsumentköplagen vid försäljning av hästar och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2704 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att förbättra kunskaperna om konsumentfrågor och privatekonomi och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsatt ytterligare stärka arbetet med Hallå konsument! och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samma regler ska gälla vid all telefonförsäljning av tjänster som vid telefonförsäljning av finansiella tjänster, dvs. att 14 dagars ångerrätt börjar löpa först sedan man mottagit information och avtalsvillkor i skriftlig form och tillkännager detta för regeringen.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta krafttag mot oseriös kreditgivning och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Konsumentverkets allmänna råd bör ses över för att säkerställa att de verktyg som Konsumentverket har, såsom sanktionsavgifter, möjligheten att besluta om varning och att kreditgivningen ska upphöra, är tillräckliga för att garantera att god kreditgivningssed upprätthålls och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en samlad kontroll av kreditgivningen av en myndighet, Finansinspektionen, och inte som i dag där det är ett delat ansvar mellan Konsumentverket och Finansinspektionen och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en förbättrad tvistelösning och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2758 av Markus Wiechel (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa karenstid vid utbetalning av lån och utreda möjligheten till införandet av mindre sociala lån genom socialtjänsten och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det i distansavtalslagen ska införas ett krav på att säljsamtal spelas in, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en köpare ska få möjlighet att svara på om han eller hon önskar ändra på något i slutet av ett säljsamtal, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att information om konsumentvägledning ska vara tydlig i de fall lån erbjuds och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram informationsmaterial för bättre utbildning kring låntagande och hushållsekonomi och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur ytterligare konsumentvägledning kan ske för att stötta grupper som tenderar att hamna i skuldfällor, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2781 av Robert Hannah m.fl. (FP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om konsumentvägledning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om oseriösa förmedlingstjänster och tillkännager detta för regeringen.

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fortsatt EU-harmonisering av konsumenträtten och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2789 av Robert Hannah m.fl. (FP):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om snabbblån och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3049 av Ola Johansson m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inkludera mindre företag i konsumentskyddet vid telefonförsäljning och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att muntligt (inspelat) avtal via telefon endast får tecknas när den köpande parten med egna ord tydligt och självständigt formulerat köp och identifiering av sig själv, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3080 av Markus Wiechel (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kreditgivare som brustit i sin kreditprövning inte ska kunna vända sig till Kronofogdemyndigheten för att driva in sin fordran och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3114 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbjuda snabbblån och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2016/17

2016/17:136 av Amineh Kakabaveh (V):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en statlig utredning bör tillsättas som undersöker och lägger förslag om hur konsumentmakten ska kunna utvidgas varvid uppmärksamhet ska ägnas åt barns villkor och åt förekomsten av barnarbete, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:167 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag som innebär att kommunerna ska vara skyldiga att tillhandahålla konsumentvägledning och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör vidta åtgärder för att se till att Konsumentverkets arbete med att utbilda och fortbilda konsumentvägledare ökar och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:198 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör återkomma med ett förslag som innebär att all telefonförsäljning ska bekräftas skriftligt av kunden i efterhand för att det ska uppstå ett bindande avtal och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag om att införa ett omvänt Nixregister och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag som syftar till att hindra oseriösa försäljningsmetoder via mobiltelefoner och sms och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:353 av Rickard Nordin (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka konsumenters rätt att reklamera ursprungliga fel med bevisbördan hos motparten till tolv månader och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:373 av Rickard Nordin (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka konsumentskyddet för hotellgäster och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:381 av Hans Hoff (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över vem som har kostnadsansvaret vid byggfel, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:582 av Lars Mejern Larsson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en bättre konsumenträtt och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:670 av Ann-Britt Åsebol (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av bättre information och större flexibilitet vid uttag av tjänstepension och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:820 av Annie Lööf m.fl. (C):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en avbrottsersättning för kommunikationsoperatörer inom bredband och mobiltelefoni och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:823 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att undanta levande djur från konsumentlagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:824 av Annie Lööf m.fl. (C):

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att utveckla EU-gemensamma kriterier för märkning av ekologisk och naturlig kosmetika och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett gränsvärde för att en kosmetisk produkt ska kallas för ekologisk eller naturlig och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga marknadsföringen för ekologisk och naturlig kosmetika och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka inom EU för att utveckla kriterier för gemensam europeisk märkning för miljövänligt smink och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:991 av Leif Pettersson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ursprungsmärkning av olja och oljeprodukter och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1039 av Patrik Lundqvist (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över regleringen av sms-lån till privatpersoner och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1166 av Caroline Helmersson Olsson och Sara Karlsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagstiftningen om faktureringsavgifter och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1170 av Ann-Christin Ahlberg och Phia Andersson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att lagstifta mot diskriminerande reklam och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1189 av Solveig Zander (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning vars syfte ska vara att motverka könsdiskriminerande reklam och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1483 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ovälkommen, oseriös telefonsäljning och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1516 av Margareta Cederfelt (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en dispositiv lag för reglering av köp av tjänster mellan näringsidkare och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1773 av Josef Fransson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta en myndighetsadministrerad varningslista gällande bluffakturor och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge företag utökad stöd till att bestrida felaktiga fakturor och begära rättelse från kronofogden och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1891 av Carina Ohlsson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1933 av Per-Ingvar Johnsson och Staffan Danielsson (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på skriftliga avtal vid telefonsäljning, både till konsumenter och till enskilda näringsidkare, och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2154 av Sten Bergheden (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att se över om resegarantierna i bussbranschen behöver vara så höga som i dag och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2190 av Adnan Dibrani (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en översyn av betalningsrutiner och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2280 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbjuda snabbblån och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2314 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta lagstadga att sista förfalldatum är lika med sista betalningsdag och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2371 av Mikael Eskilandersson och Roger Hedlund (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kreditgivare som grovt brustit i sin kreditprövning inte ska kunna vända sig till Kronofogdemyndigheten för att driva in sin fordran och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbjuda utfärdandet av snabbblån för konsumtion och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa reglerna så att oönskade säljsamtal via telefon minskar och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2404 av Sara-Lena Bjälkö (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade rättigheter för företagare vid telefonförsäljning och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2447 av Runar Filper m.fl. (SD):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbjuda reklam för ohälsosam mat riktad till barn och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2455 av Markus Wiechel (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kreditgivare som brustit i sin kreditprovning inte ska kunna vända sig till Kronofogdemyndigheten för att driva in sin fordran och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2483 av Mats Green och Cecilia Widegren (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över konsumentlagstiftningen så att regler för försäljning av hästar och övriga levande djur skiljs från regler för försäljning av andra varor och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det omgående bör införas ett moratorium så att fel i onödan inte längre behöver drabba fler djurägare och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör göras ett internationellt utvärderingsarbete som kommer ny svensk lagstiftning till del då avelsarbete och försäljning av djur från Sverige är en viktig export som ska ha lika villkor, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det i ny lagstiftning bör tas in erfarenheter från drabbade djurägare och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2538 av Annika Hirvonen Falk m.fl. (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en lag mot könsdiskriminerande reklam och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2665 av Cecilia Magnusson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åldersgräns för riktad reklam på internet mot barn under 12 år och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2678 av Hans Hoff (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en minimi-BMI-gräns för modeller i modebranschen och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2919 av Markus Wiechel (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa karenstid vid utbetalning av lån och utreda möjligheten till införandet av mindre sociala lån genom socialtjänsten och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det i distansavtalslagen ska införas ett krav på att säljsamtal spelas in och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på att en köpare ska få möjlighet att svara på om han eller hon önskar ändra på något i slutet av säljsamtal och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att information om konsumentvägledning ska vara tydlig i de fall lån erbjuds och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram informationsmaterial för bättre utbildning om låntagande och hushållsekonomi och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur ytterligare konsumentvägledning kan ske för att stötta grupper som tenderar att hamna i skuldfällor och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3147 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka kunskaperna om konsumenters rättigheter och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbättrad konsumentvägledning och Hallå konsument! och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ytterligare åtgärder mot oseriös kreditgivning genom en bättre organiserad tillsyn och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta nödvändiga åtgärder för att motverka fakturabedrägerier och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka arbetet mot oseriös telefonförsäljning och motsvarande tekniska kanaler och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om finansiella rådgivare och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förändring av konsumentköplagen vad gäller hästinköp och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över konsumentköplagen för att modernisera den när det gäller handel med hästar och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3346 av Désirée Pethrus m.fl. (KD):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en lagstiftning mot sexistisk reklam ska instiftas och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3347 av Caroline Szyber m.fl. (KD):

45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för ett räntetak på snabbblånemarknaden och tillkännager detta för regeringen.